

**Programmaterial för gymnasie-
skola och gymnasial vuxen-
utbildning**

GyVux 1994/96:5

K U R S P L A N E R

-94/96

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100159 1255

Estetiska programmet

***Programmål, kursplaner, betygskriterier
och kommentarer***

**TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÅNAS EJ**

oplan

er

verket

Pedagogiska biblioteket
Pedagogiska biblioteket

Handwritten: Komplanering

GyVux 1994/96:5

Estetiska programmet

Programmål, kursplaner, betygskriterier
och kommentarer

Boken beställs från:
Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm
Orderfax 08-690 91 91, Ordertelefon 08-690 91 90

Estetiska programmet
Upplaga 3:1
ISSN 1103-8349
ISBN 91-38-30966-1
© Skolverket och CE Fritzes AB
Omslag: Örjan Nordling, Ligature
Tryck: Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1996

Innehåll

Inledning	5
Programpresentation	7
Programmål	13
Programöversikt	15
Timplan enligt riksdagsbeslut	19
Kursplaner	
– Karaktärsämnen	21
– Kärnämnen.....	95
– Kursplaner ej direkt knutna till program	130
Specialarbete – kommentar	141
Ämneskommentarer	143
Särskilda kurskommentarer	169

Inledning

Föreliggande programmaterial innehåller vid utgivningstillfället gällande uppgifter angående:

- programmål
- programpresentation
- översikt av programmets ämnen och kurser
- kursplaner i kärnämnen och karaktärsämnen med kommentarer och betygs-kriterier
- kommentarer till specialarbetet.

Läroplan och programmål

Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf94, anger målen för utbildningen som helhet, programmålen anger de speciella mål som gäller för respektive program. Läroplan och programmål är en väsentlig utgångspunkt för arbetet med kursplaner och kan sägas vara den bakgrund mot vilket kursplanernas mål skall läsas. I läroplanen tydliggörs exempelvis vilket slags kunskaper eleverna skall utveckla i utbildningen.

Kursplaner för kärnämnen

Kursplaner för kärnämnen fastställdes av regeringen den 21 april 1994 och finns publicerade i SKOLFS 1994:9. Kursplanerna anger dels kursernas syfte och mål, dels vilka kunskaper eleverna skall ha när de slutfört utbildningen i respektive kurs.

Kursplaner för övriga ämnen

Kursplaner för karaktärsämnen fastställdes av Skolverket den 19 april 1994 och finns publicerade i SKOLFS 1994:10. I vissa fall anges förkunskapskrav i kursplanen. Dessa krav innebär att eleven bör ha läst kursen eller på annat sätt erhållit motsvarande förkunskaper. Samtliga kursplaner utom i estetiska ämnen, estetisk verksamhet, idrott och hälsa samt specialidrott får också tillämpas i gymnasial vuxenutbildning.

En översyn av samtliga kursplaner har gjorts i förhållande till de som publicerades i programmaterialen för 1993 och vissa ändringar har genomförts. Ytterligare ändringar återfinns i SKOLFS 1994:50.

Specialarbete

Specialarbete ingår i alla nationella program och på det specialutformade programmet. Specialarbetet skall ge eleverna tillfälle att fördjupa sig inom kunskapsområden som ingår i elevens studieprogram.

Individuella val

Varje ämne och kurs, som förekommer på ett nationellt program i kommunen, skall erbjudas eleverna som *individuellt val*. Kurserna i ämnena kan följa nationellt fastställda kursplaner eller lokalt fastställda kursplaner.

Kurser i ämnen som finns inom nationella program omfattar minst 30 poäng. Detsamma gäller lokala kurser. Se vidare i gymnasieförordningen 5 kap. 11 §, Individuella val.

Lokalt tillägg

Lokalt tillägg beslutas av styrelsen för skolan och skall bestå av ett eller flera ämnen/kurser inom ett bestämt kunskapsområde. För dessa ämnen gäller samma förutsättningar som för ämnen som kan läsas inom individuellt val. Den garanterade undervisningstiden för kurser kan utökas genom det lokala tillägget i den omfattning man finner lämpligt. Se vidare i gymnasieförordningen 5 kap. 12 §, Lokalt tillägg.

Behörighet

Elever som genomgått utbildning på ett nationellt program har *allmän behörighet* för högskolestudier. De flesta högskoleutbildningarna kräver även särskild behörighet i ett eller flera ämnen. I de studieförberedande programmen läser eleverna flera ämnen som ger denna behörighet. I övriga program kan eleverna öka möjligheterna att nå särskild behörighet genom att välja behörighetsgivande ämnen inom bl.a. det individuella valet.

Arbetsplatsförlagd utbildning, APU

I program med yrkesämnena skall den arbetsplatsförlagda utbildningen uppgå till minst 15 veckor. Varje sådan vecka skall anses motsvara 24 timmars undervisning i skolan enligt timplanen (bilaga 2 till skollagen). Endast yrkesämnena kan arbetsplatsförläggas. Den enskilda skolan avgör inom vilka ämnen undervisningen kan ske på en arbetsplats. I de estetiska, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga programmen finns möjlighet till *ämnesanknuten praktik* inom ramen för det lokala tillägget. Se vidare i gymnasieförordningen 5 kap. 9–10 §§. Arbetsplatsförlagd utbildning.

Betyg

Betyg skall sättas på varje avslutad kurs och på specialarbete. I förordningen anges i 7 kap. 2 §:

”Som betyg skall användas någon av följande beteckningar

Icke godkänd (IG)

Godkänd (G)

Väl godkänd (VG)

Mycket väl godkänd (MVG)”

I förordningen föreskrivs att läraren som stöd vid betygsättningen skall använda de betygsgränser som har fastställts för kursen. Skolverket har fastställt betygsgränser för nationella kurser inom programmet. I fråga om lokala kurser skall kommunen eller landstinget fastställa betygsgränser.

Programpresentation

Programmets inriktning

Estetiska programmet ger goda baskunskaper, bred orientering och rika möjligheter till profilering samt utvecklar elevens förmåga att möta, uppleva och analysera uttryck inom olika konstarter. Det förbereder därigenom för ett stort antal verksamheter inom kulturområdet. Genom att programmet utöver kärnämnen innehåller historia samt utvidgade kurser i engelska och matematik, förbereder det för ett stort antal utbildningar inom främst det humanistiskt-samhällsvetenskapliga området i vid mening. Ibland är det dock nödvändigt att komplettera med vissa kurser inom ramen för det individuella valet.

Programmet ger också en förberedelse för studier på konstnärliga högskolor och för högre utbildningar inom reklam, media och design.

Avgörande för antagning till dessa utbildningar är ofta arbetsprover eller inträdesprov av något slag.

Programmets uppbyggnad

Det estetiska programmet har tre nationella grenar, Musik, Dans och teater samt Konst och formgivning. Förutom kärnämnen, utökad matematik och engelska samt historia finns estetiska ämnen som är gemensamma för samtliga grenar. Ämnen Kulturhistoria och Estetisk orientering utgör en viktig del av bredden i programmet och är ämnes- och gränsöverskridande till sin karaktär.

Estetisk orientering är tänkt som en bred presentation av det estetiska området som helhet. Bild och form, Musik och ljudskapande samt Kroppen som uttrycksmedel tar sin utgångspunkt i respektive grenområde. De utgör också en värdefull bakgrund för studierna i kulturhistoria.

Ämnet Kulturhistoria syftar till att samordnat lyfta fram konstarnas historia och idétradition genom tiderna, visa på viktiga beröringspunkter och samband inom konstarterna musik och dans, bildkonst och arkitektur, teater och litteratur och även inom andra för tidsandan betydelsefulla uttryck som klädmode och konsthantverk. Gemensamt med flertalet program finns kurserna Arbetsmiljö, Datakunskap A och Företagsekonomi A. Datakunskapen skall vara programinriktad och således orientera om dator teknik som är tillämpbar inom det estetiska fältet.

Kursen skall ge tillfälle att praktiskt pröva möjligheterna att skapa bild, text och ljud med hjälp av datorer. När det gäller arbetsmiljökursen bör en långt gående integration med de olika karaktärsämnen vara möjlig. Många ämnen har arbetsmiljömål tydligt angivna i kursplanerna.

De valbara kursernas syfte är att möta och utveckla elevernas speciella intressen och yrkesinriktningar. Här finns också utrymme för lokal profile-

ring genom att man skapar lokala kurser. Även när det gäller de valbara kurserna finns rika integreringsmöjligheter mellan grenarna.

De valbara kurserna presenteras i kursöversikten i en gemensam lista för att understryka möjligheterna att kombinera kurser från olika grenområden.

Exempel på gränsöverskridande samverkan i den senare delen av programmet är sceniska projekt, där elever från musik, dans, teater, konst och formgivning deltar med uppgifter utifrån sina kunskaper.

Kurserna Scenografi, Sceniskt musikprojekt, Scenisk gestaltning C och Dans, form och gestaltning C är speciellt lämpade för samarbete över grenarna. Också den ämnesinriktade praktiken kan användas för att visa på gränsöverskridande verksamheter och samarbetsmöjligheter.

Datorstyrda presentationer av bild, ljud och rörelse ökar i dagens samhälle och förväntas spela en allt större roll inom konst- och kulturliv, inte minst när det gäller internationella kontakter.

Datortillämpningarna hör givetvis hemma inom de centrala karaktärsämnen, men det finns också valbara kurser med särskild inriktning på området, nämligen Datorgrafik med ljud och Musikproduktion och Ljudteknik.

De flesta estetiska ämnen erbjuder goda möjligheter till samverkan med kärnämnen och historia.

Grenar inom programmet

Grenen Dans och teater erbjuder både bredd och specialisering. Den ger kunskaper om och praktiska färdigheter inom olika sceniska verksamheter från idé till iscensättning. Den är uppbyggd så att både den yrkesinriktade eleven och den som inte har sitt mål lika klart för sig har goda utvecklings- och valmöjligheter. Eleverna väljer inriktning mot dans eller teater.

Det är viktigt att alla elever inom grenen har kunskap om grunderna för ljus-, ljud- och annan teatertechnik samt om konstnärliga och administrativa förutsättningar att producera dans- och teaterföreställningar. Kursen Teaterproduktion ger denna grund och är en förutsättning för senare specialiseringar på området.

Möjlighet till fördjupning eller specialisering finns under andra och tredje året. För några specialiseringar eller fördjupningar finns nationella kursplaner utarbetade, nämligen Teatertechnik, Dansimprovisation och komposition, Dans och teater med barn, Dans och teaterhistoria samt Dramatisk form och komposition.

Eleven kan också välja kurser från andra grenar av Estetiska programmet eller från andra program, som överensstämmer med det personliga intresset och med programmets mål. För att tillgodose behovet av ytterligare specialiseringar kan programmet kompletteras med lokala specialiserings- eller fördjupningskurser.

Teater och dans utgör en gren men är två skilda konstområden i sin professionella utövning. Det skall inte hindra gemensamma utgångspunkter och samverkansmöjligheter. Gestaltning och formspråk, den egna kreativiteten och scenisk kommunikation utgör grenens bas, oberoende av om det gäller dans eller teater, koreografi eller regi, ljus, ljud, produktion eller sce-

nografi. Grenens primära avsikt är att eleverna arbetar med och utvecklar sitt kunnande kring gestaltning.

Med ett gemensamt perspektiv för dans och teater kan kurserna Teaterproduktion och Musik för dans och teater bidra till ett vidgat synsätt. Kurserna ger goda tillfällen för dans- respektive teaterlever att få inblick i det andra scenspråkets särskilda förutsättningar och inverkan på scenografi, kostym, ljus, ljud, teknik, mask, smink, liksom på produktion och musik.

Kroppen som uttrycksmedel är ett annat exempel på samverkan mellan dans och teater. På samma sätt ger den valbara kursen Dramatisk form och komposition möjlighet till samverkan, från planering till genomförande. Samordning och samverkan mellan dans och teater är också möjlig när det gäller dansträning och fysisk träning.

Grenen Konst och formgivning förbereder för arbete och fortsatta studier inom konst- och formgivningsområdet. I en tid då såväl samhället som den enskilde individen blir alltmer beroende av att kommunicera med bilder, behövs människor med goda bildkunskaper inom en mängd olika yrken. Grenen skall ge grundläggande kunskaper inom bild- och formområdet samt möjlighet till någon eller några specialiseringar.

Kurserna Bild och form B, Bild och Form är grundläggande för övriga kurser inom grenen. En långt gående integration av kurserna är möjlig. De skall tillsammans ge bredd i kunskaper och färdigheter så att eleverna är väl förberedda för senare val av specialisering. I en del fall utgör de formellt förkunskapskrav för specialiseringskurserna, i andra fall inte.

Varje elev har möjlighet att välja minst tre av de valbara kurserna.

Skolorna kan också själva utarbeta lokala specialiseringskurser. Det finns möjlighet att i en lokal kurs ta upp ett hantverk som är typiskt för orten, t.ex. tenstrådsbroderi, skinsömnad, näverslöjd eller rotslöjd.

Några av de valbara kurserna, Fotografisk bild A och Rörlig bild A, är gemensamma med Medieprogrammet och har också fortsättningskurser i detta program. I Medieprogrammet finns också andra kurser som kan vara av intresse för bildeleverna.

För alla bildkurser gäller att undervisningen bör präglas av ett samspel mellan färdigheter, upplevelse och teori, där kreativt tänkande och idéskapande är väsentliga inslag. Samtal, analys och bedömning av egna och andras arbeten är också viktiga inslag i alla kurser.

Däriigenom tränas elevernas förmåga till bildförståelse och de uppmuntras att i det praktiska arbetet använda ett personligt bildspråk. Kursinnehållet kan levandegöras genom studiebesök och gästlärarbesök.

Förutsättningar i form av lokaler och utrustning måste finnas för att utföra arbetet på ett ergonomiskt och ur skydds- och miljösynpunkt säkert sätt.

Grenen Musik förbereder för verksamhet inom det musikaliska området i vid mening. Utbildningen vänder sig såväl till dem som siktar på en yrkesutbildning inom musikområdet eller på yrken där musik kan ingå som till dem som kommer att utöva musik som amatörer. Grenen skall kunna ta emot såväl elever med som utan särskilda musikaliska förkunskaper.

Kurserna Instrument/sång, Gehörs- och musiklära, Ensemble och Musik och kommunikation utgör en kärna i utbildningen och är bas för vidare fördjupning och breddning – se särskild kommentar till musikkurserna.

Utöver dessa kurser finns valbara kurser för att möta och utveckla elevernas speciella intressen och yrkesintressen. Dessa kurser kan kompletteras eller bytas ut mot lokala kurser för att ge utbildningen en lokal profil.

Kommentar till de gemensamma musikämnen

En grundläggande förutsättning för en musikstuderande är en instrumentell eller sånglig färdighet, vilket kräver individuell undervisning redan i årskurs 1. Däremot är frågan om eleven även fortsättningsvis skall ha undervisning individuellt eller i liten grupp betingad av elevens utveckling och intresse- och yrkesinriktning. Det är viktigt att ge alla likvärdiga möjligheter från starten i årskurs 1.

Ämnet Instrument/sång har en något annan karaktär och uppbyggnad än övriga. Kursplanerna är skrivna för att passa alla elevkategorier, genreinriktningar och instrument. Varje elev skall ha minst 90 poäng i ämnet. I normalfallet får man det genom att välja någon kombination av kurserna Instrument/sång A, B och C. Alternativt kan eleven välja den "gamla" kursen Instrument/sång på 100 poäng. Lärare och elev bör tillsammans utforma en studieplan utifrån elevens förkunskaper, förutsättningar, yrkesplaner och intressen.

Önskvärt är att alla elever på grenen musik för att få en allsidig utbildning och utveckling väljer minst två instrument. De flesta utbildningslinjer på musikhögskolan kräver också kunskaper i minst två instrument.

A-kursen är en ren nybörjarkurs. Den är lämplig för en musikelev som vill komplettera sitt huvudinstrument med ett eller flera biinstrument. Den är också lämplig som tillval för elever som går på annan gren eller annat program.

B-kursen bygger på A-kursen. Den ger kunskaper på en mellannivå.

Eleven gör här en genreinriktning mot klassisk musik eller andra genrer. Också den kan vara en lämplig tillvalskurs.

C-kursen bygger på B-kursen och är en högstadikurs, som redan vid ingången kräver goda instrumentala eller sångliga kunskaper. Elever som tänker söka till musikhögskolan bör nå denna nivå. Vissa moment som exempelvis den musikaliska kommunikationsförmågan förväntas här få ett större utrymme. Av vikt är även att elevens förmåga till samspel utvecklas och att eleven uppmuntras till att låta musikaliskt samarbete bli en naturlig del av studierna.

Läraren gör en bedömning av vilken ingångsnivå som är lämplig för en elev.

100-poängskursen Instrument/sång är ett alternativ för elever som vill koncentrera sig på ett instrument på mer avancerad nivå under hela skoltiden. Betygskriterierna för denna kurs och för C-kursen är desamma.

Undervisningen och grupsammansättningen i Gehörs- och musiklära bör också styras av elevernas intresse och yrkesinriktning och deras kunskaps- och gehörsmässiga nivå. Det är viktigt att eleverna får uppleva att gehörs- och musiklära är en naturlig del av musikutövandet som helhet.

Undervisningen i Ensemble bör uppmuntra både den musikaliska och sociala gemenskapen. En elev kan vara medlem av en eller flera ensembler.

Elevernas intresseinriktning och färdighetsnivå bör styra ensembleryperna. Ensemblen kan givetvis också vara en vokal ensemble.

Nytt ämne för gymnasieskolan är Musik och kommunikation, vilket är ett processämne som förutsätter nära samverkan med de övriga gemensamma musikämnena. Idén bakom ämnet är en helhetssyn där elevens personliga utveckling och mognad sammanvävs med den musikaliska uttrycksförmågan. Utifrån tryggheten i den egna gruppen utvecklas successivt den individuella färdigheten att kommunicera och utmynnar i praktiska tillämpningar, t.ex. inom ramen för den ämnesanknutna praktiken. Ett viktigt inriktning på kursen är att så allsidigt som möjligt utveckla elevens inlevelseförmåga, musikaliskt och i annan kommunikation. Kursen får en samhällsanknytning genom gästföreläsare från olika yrkes- och verksamhetsområden.

Musikkurserna strävar mot en allt större självständighet i det musikaliska arbetet och utövandet. Att ta ansvar för den egna träningen är på alla nivåer ett viktigt led i elevens utveckling, liksom ett mera självständigt sökande efter kunskap och stimulans i form av konsertbesök och lyssnande.

Kommentar till ämnet Kulturhistoria

Ämnet Kulturhistoria betonar konstarnas utveckling och sambandet konst – estetik i syfte att främja ett vidgat perspektiv på konstarnas betydelse och roll genom historien som en av flera faktorer i samhällsutvecklingen. Dess roll är att förmedla ett konst- och kulturhistoriskt medvetande där musik, dans, teater, litteratur, måleri och skulptur utgör delar av en helhet och medverkar till att eleven utvecklar ett öppet sinne för konstarna.

Teoretiska och praktiska kunskaper med betoning på den egna upplevelsen orienterar eleven om betydelsefull konst, om viktiga och tankeväckande kultursamtal och teorier, nationella och internationella strömningar. Eleverna skall inte heller vara obekanta med arkitekturens linjer, formspråk och bakomliggande ideologi samt vilken inverkan detta kan ha på människan. Helhetsperspektivet och konstarnas påverkan och samspel med samhälle och politik är viktigt liksom ett problemorienterat perspektiv.

Ämnet omfattar tre kurser, Kultur- och idéhistoria, Samtida konst och Konst- och kulturanalys, som är tänkta att bilda en helhet. Den sista kursen har emellertid gjorts till en valbar kurs.

De båda kurserna Kultur- och idéhistoria och Samtida konst kan mycket väl sammanföras i undervisningssituationen. Väljer man i stället att koncentrera sig kursvis är det möjligt att börja med vilken som helst av kurserna. Aktuella föreställningar, utställningar, konserter etc. kan oberoende av pågående kurs ingå som en naturlig och praktisk del av undervisningen. Det är angeläget att eleverna stimuleras till självständigt arbete, att de övas i att kritiskt pröva både historiska och samtida påståenden och att de jämsides bibringas sådana kunskaper som utvecklar och fördjupar viljan till förståelse för och inlevelse i såväl andra tider och miljöer som i vår samtid.

Den tredje kursen, Konst- och kulturanalys avser färdighetsträning i tillämpning av kulturhistoriska och samtida kunskaper, i betraktande och analys av konst och konsthändelser och i redovisning av dessa uppgifter. Sådana inslag av tillämpning och analys ingår redan i de två tidigare kur-

serna, men blir i den tredje kursen mer övergripande och fördjupade. Kursen kan kopplas till specialarbetet eller till ämnesinriktad praktik förlagd till tidning, radio eller liknande. Den kan också kopplas samman med de grenspecifika kurserna Konst- och formgivningshistoria, Dans- och teaterhistoria respektive Musikhistoria.

Dessa kurser är tänkta som möjligheter till fördjupning för elever som vill göra ett eget arbete inom något speciellt område.

Ämnet Kulturhistoria bygger på ett vidgat samarbete som innefattar framför allt lärare i estetiska ämnen, men också lärare i t .ex. svenska, filosofi, religionskunskap, samhällskunskap och historia.

Programmål

Syfte

SKOLFS 1994:8

Utbildningen inom Estetiska programmet skall ge eleverna vana att möta, uppleva och analysera uttryck inom olika konstarter. De skall få möjlighet att allsidigt utveckla sin förmåga till skapande, inlevelse och uttryck. Eleverna skall få en orienterande utbildning inom dans och teater, konst och formgivning samt musik och få möjlighet till grundläggande utbildning och specialisering eller fördjupning inom något av dessa områden. Utbildningen inom programmet skall ge en grund för fortsatta studier, såväl inom som utom det estetiska området.

Estetiska programmet har tre nationella grenar: Dans och teater, Konst och formgivning samt Musik.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

har inblick i, förståelse för och erfarenhet av flera olika konstnärliga uttrycksformer samt har erfarenhet av gränsöverskridande samarbete inom dans och teater, konst och formgivning samt musik,

har utvecklat vetgirighet, fantasi, kreativitet, engagemang, initiativförmåga och kritiskt tänkande samt förmåga att omsätta teori i praktisk verksamhet,

är beredda att använda sina kunskaper och färdigheter inom det estetiska området under förändrade förutsättningar för kulturlivet.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

har kunskaper om historiska och kulturella förhållanden i Sverige och andra länder samt har ett historiskt perspektiv på de estetiska idéernas, konstarnas och konstutövarens villkor och betydelse i samhället, såväl i Sverige som i andra länder,

har kännedom om samtida nationella och internationella strömningar och konstuttryck med betoning på det egna verksamhetsområdet,

kan analysera och tolka konstnärliga uttryck och använda vald konstnärlig uttrycksform för kommunikation och påverkan,

har sådana kunskaper och färdigheter inom olika verksamheter att en idé kan omsättas till ett konstnärligt uttryck och möjligheter till eget skapande tas tillvara,

har förmåga att uttrycka sig ledigt och korrekt på engelska i tal och skrift samt att tillgodogöra sig sakprosa, skönlitteratur och övriga kulturyttringar, så att språket kan användas på ett allsidigt sätt i både yrkesliv och högre studier,

är orienterade om principer för ekonomi, produktion, information och marknadsföring inom det estetiska området,

kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,

kan diskutera och ta ställning till problem med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi och miljö,

har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,

har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö och insikt om arbetsorganisationens betydelse samt kan arbeta på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

Programöversikt

ESTETISKA PROGRAMMET

SKOLF5 1994: 10

A Kärnämnen

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
ENGELSKA	EN200	Engelska A	110	96
ESTETISK VERKSAMHET	ESV200	Estetisk verksamhet	30	100
IDROTT OCH HÄLSA	IDH200	Idrott och hälsa A	80	105
MATEMATIK	MA200	Matematik A	110	108
NATURKUNSKAP	NK200	Naturkunskap A	30	112
RELIGIONSKUNSKAP	RE200	Religionskunskap A	30	115
SAMHÄLLSKUNSKAP	SH200	Samhällskunskap A	90	117
SVENSKA	SV203	A: Språket och människan	80	120
	SV201	B: Språk – litteratur – samhälle	120	122
SVENSKA SOM ANDRA- SPRÅK	SV2201	Svenska som andraspråk A	80	125
	SV2202	Svenska som andraspråk B	120	127

Gemensamma kurser inom programmet

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
ENGELSKA	EN201	Engelska B	40	98
HISTORIA	HI200	Historia A	80	102
MATEMATIK	MA201	Matematik B	40	110

B Estetiska ämnen inom programmet

Gemensamma kurser

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
ARBETSMILJÖKUNSKAP	ARB201	Arbetsmiljö — yrkesliv	30	21
DATAKUNSKAP	DA200	Datakunskap — grundkurs	30	36
ENGELSKA	EN201	Engelska B	40	98
ESTETISK ORIENTERING	ESO200	Bild och form A	30	42
	ESO201	Kroppen som uttrycksmedel	30	43
	ESO203	Musik och ljudskapande	30	44
FÖRETAGSEKONOMI	FE201	Företagsekonomi A	30	59
HISTORIA	HI200	Historia A	80	102
KULTURHISTORIA	KUHI201	Kultur- och idéhistoria	60	69
	KUHI202	Samtida konst	50	71
MATEMATIK	MA201	Matematik B	40	110

Valbara kurser

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
ARRANGERING OCH KOMPOSITION	ARKO200	Arrangering och komposition	60	22

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
BARN OCH MUSIK	BAMU200	Barn och musik	30	23
BARN, DANS OCH TEATER	BDT200	Barn, dans och teater	50	24
BILD	BL201	Bild och form B	40	26
DANS- OCH TEATERHISTORIA	DTHI200	Dans- och teaterhistoria	40	32
DANSIMPROVISATION OCH KOMPOSITION	DSIK200	Dansimprovisation och komposition	60	33
DATORGRAFIK MED LJUD DIRIGERING OCH ENSEMBLELEDNING	DGL200	Datorgrafik med ljud	40	38
DRAMATISK FORM OCH KOMPOSITION	DIR200	Dirigering och ensembleledning	60	39
FORMGIVNING – MILJÖ	DRAM200	Dramatisk form och komposition	60	40
FORMGIVNING – TEXTIL, MODE	FGMI200	Formgivning – miljö	80	47
FORMGIVNING – TEXTIL, VÄV	FGTX200	Formgivning – textil, mode	120	48
FORMGIVNING I KERAMIK OCH GLAS	FGTV200	Formgivning – textil, väv	120	50
FORMGIVNING I METALL	FGKG200	Formgivning i keramik och glas	80	51
FORMGIVNING I TRÄ	FGME200	Formgivning i metall	120	53
FOTOGRAFISK BILD GRAFIK	FGTR200	Formgivning i trä	120	54
INSTRUMENT/SÅNG	FBL200	Fotografisk bild A	120	56
	GFK200	Grafik	40	61
	INSÅ201	Instrument/sång A	30	63
	INSÅ202	Instrument/sång B	30	64
	INSÅ203	Instrument/sång C	30	66
KONST- OCH FORMGIVNINGSHISTORIA	KFHI200	Konst- och formgivningshistoria	40	67
KULTURHISTORIA	KUHI200	Konst- och kulturanalys	40	68
KÖRSÅNG	KÖR200	Körsång	40	72
MUSIK FÖR DANS OCH TEATER	MUDT200	Musik för dans och teater	30	73
MUSIKHISTORIA	MUHI200	Musikhistoria	40	75
MUSIKPRODUKTION OCH LJUDTEKNIK	MULJ200	Musikproduktion och ljudteknik A	40	76
	MULJ201	Musikproduktion och ljudteknik B	40	77
MÅLERI OCH SKULPTUR	MGS200	Måleri och skulptur	120	78
RYTMIK MED DANS	RYDS200	Rytmik med dans	40	79
RÖRLIG BILD	RBL200	Rörlig bild A	120	80
SCENISKT MUSIKPROJEKT	SCMU200	Sceniskt musikprojekt	60	87
SCENOGRAFI	SCEN200	Scenografi	60	88
TEATERTEKNIK	TEAT200	Teaterteknik	80	91
VISUALISERING	VISU200	Visualisering	80	93

C Estetiska ämnen inom programmets grenar

C 1 ES Gren dans och teater

Gemensamma kurser

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
MUSIK FÖR DANS OCH TEATER	MUDT200	Musik för dans och teater	30	73
TEATERPRODUKTION	TEAP200	Teaterproduktion	80	90

Valbara kurser

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
DANS FORM OCH GESTALTNING*	DFG200	Dans, form och gestaltning A	130	27
	DFG201	Dans, form och gestaltning B	100	29
	DFG202	Dans, form och gestaltning C	70	31
DANSTRÄNING*	DST200	Dansträning	80	35
FYSISKTRÄNING*	FYTRÄ200	Fysiskträning	80	57
SCENISK GESTALTNING*	SCGE200	Scenisk gestaltning A	130	82
	SCGE201	Scenisk gestaltning B	100	84
	SCGE202	Scenisk gestaltning C	70	85

* Val mellan dans- och teaterinriktning skall göras

C2 ES Gren konst och formgivning

Gemensamma kurser

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
BILD	BL200	Bild	160	25
	BL201	Bild och form B	40	26
FORM	FRM200	Form	160	45

C3 ES Gren musik

Gemensamma kurser

Ämne	Kurskod	Kurs	Poäng	Sid
ENSEMBLE	ENS200	Ensemble	130	41
GEHÖRS- OCH MUSIKLÄRA	GEMU200	Gehörs- och musikleära	130	60
INSTRUMENT/SÅNG	INSÅ200	Instrument/sång*	100	62
	INSÅ201	Instrument/sång A*	30	63
	INSÅ202	Instrument/sång B*	30	64
	INSÅ203	Instrument/sång C*	30	66
MUSIK OCH KOMMUNIKATION	MUKO200	Musik och kommunikation	60	74

* Kurser upp till minst 90 poäng skall väljas

Timplan*

SKOLLAGEN, BILAGA 2

SFS 1995:878
Bilaga 2

Minsta garanterade undervisningstid i timmar om 60 minuter för gymnasieskolans treåriga nationella program för ämnen och totalt

	Estetiskt program	Naturvetenskapsprogram		Samhällsvetenskapsprogram			Övriga program
		Naturvetenskaplig gren	Teknisk gren	Ekonomisk gren	Humanistisk gren	Samhällsvetenskaplig gren	
Ämnen:							
Svenska/Svenska som andra språk	200	200	200	200	200	200	200
Engelska	150	150	150	150	150	150	110
Samhällskunskap	90	90	90	90	90	300	90
Religionskunskap	30	30	30	60	60	60	30
Matematik	150	300/240	300/240	200	150	200	110
Naturkunskap	30	30	30	100	100	100	30
Idrott och hälsa	80	130	80	130	130	130	80
Estetisk verksamhet	30	30	30	30	30	30	30
Historia	80	80	80	80	190	190	
Filosofi		40/0		40/0	40	40	
Psykologi		0/40		0/40	40	40	
Geografi				50		140	
Språk 2		190	190	190	190	190	
Språk 3				0/190	190		
Latin med allmän språkkunskap/ språk 4					240/190		
Fördjupning i humaniora eller samhällsvetenskap					60/110	60	
Fysik		220	220				
Kemi		180	140				
Biologi		110	50				
Estetiska ämnen	990						
Ekonomiska ämnen			510/320				
Miljökunskap		0/60	0/60				
Tekniska ämnen		60	270				
Yrkesämnen							1370
Individuella val	190	190	190	190	190	190	190
Lokalt tillägg/ämnesanknuten praktik	110	100	80	110	80	110	110
Summa undervisningstid	2130	2130	2130	2130	2130	2130	2350
Specialarbete	20	20	20	20	20	20	20
Totalt	2150	2150	2150	2150	2150	2150	2370

Alternativstreck innebär val mellan alternativ inom gren av program.

* Denna timplan gäller för elever som påbörjar utbildningen läsåret fr.o.m. 1995/96.

Kursplaner

KARAKTÄRSÄMNINGEN — ESTETISKA ÄMNEN

Ämne: Arbetsmiljökunskap
Kurs: Arbetsmiljö – yrkesliv
Kurskod: ARB201
Poäng: 30

Mål

Kursen skall ge de kunskaper som krävs för att eleven under sitt yrkesliv skall kunna påverka sin och andras arbetsmiljö för att förhindra psykisk ohälsa och medverka till goda arbetsförhållanden.

Kursen skall också ge en helhetssyn på arbetsmiljön för individen, företaget och samhälle där även ekonomiska aspekter belyses.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kunskap om hur fysisk arbetsmiljö, arbetsorganisation, arbetsuppgifternas innehåll samt möjligheter till sociala kontakter, samarbete, inflytande och personlig utveckling påverkar människors hälsa och arbetsförmåga

känna till lagar och bestämmelser för arbetsmiljön och kunna tillämpa dem i den egna yrkesverksamheten

känna till betydelsen av förebyggande åtgärder och rehabilitering.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven beskriver med viss insikt arbetsmiljöfaktorer och kan ange några samband mellan hälsa, arbetsmiljö och ekonomi.

Eleven beskriver och förklarar vanliga samband mellan arbetsmiljö, personlig säkerhet och ergonomi.

Väl godkänd

Eleven beskriver med god insikt olika arbetsmiljöfaktorer och kan förklara samband mellan arbetsmiljö, personlig säkerhet och ekonomi.

Eleven har goda insikter i lagar och avtal inom arbetsmiljöområdet.

Eleven redogör för olika samband mellan arbetsmiljö, personlig säkerhet och ergonomi.

Kommentar

Kursen ger allmänna kunskaper om miljö och säkerhet och kan med fördel integreras med ämnena Naturkunskap, Samhällskunskap samt Idrott och hälsa.

Lokalt arbetsmiljöarbete (t.ex. skyddsorganisation, internkontroll) behandlas lämpligast inför introduktion av den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Undervisning i förebyggande åtgärder och rehabilitering bör innefatta riskinventering, åtgärder och uppföljning av olycksfall på arbetsplats.

Ämne: Arrangering och komposition

Kurs: Arrangering och komposition

Kurskod: ARKO200

Poäng: 60

Förkunskapskrav: God instrumental färdighet, goda kunskaper i gehörs- och musicklära samt erfarenhet av ensemblespel

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskap om satslära och arrangering av musik, kännedom om grundläggande principer för komposition samt kunskaper i instrumentation.

Kursen skall vara intresseinriktad och ge möjlighet till val av genre och stil samt inspirera till eget skapande.

Den skall ge färdighet i analys och värdering av ett konstnärligt resultat.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna harmonisera och arrangera i olika stilar och genrer

kunna arrangera för sång/instrument i olika ensembleformer

kunna analysera musikalisk klangbild

ha kännedom om komponerandets principer.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven harmoniserar förelagda uppgifter och kan med handledning omsätta kunskaper i satslära i enklare musikaliska sammanhang.

Eleven kan för vokal- eller instrumentalensemble med stöd arrangera enklare kompositioner.

Eleven har viss insikt i musikaliska regler för komponerande.

Väl godkänd

Eleven kan på varierande sätt harmonisera melodier och kan relativt självständigt tillämpa satslära.

Eleven arrangerar med visst stöd kompositioner och visar god insikt i olika vokala och instrumentala ensembles speciella krav och förutsättningar.

Eleven har insikter i komponerandets principer och kan med visst stöd tillämpa dessa insikter i eget skapande.

Ämne: Barn och musik

Kurs: Barn och musik

Kurskod: BAMU200

Poäng: 30

Förkunskapskrav: Musik och ljudskapande

Mål

Kursen skall ge kunskaper om barns musikaliska utveckling samt ge inblick i olika metoder för arbete med musik i barngrupp.

Kursen skall också ge insikt om musiken som uttrycksmedel för barn i ett mångkulturellt sammanhang.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha en repertoar omfattande barnvisor och musik i rörelselekar

kunna planera, genomföra och utvärdera musikaktiviteter i en barngrupp.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven har en viss repertoar av sånger och rörelselekar och kan använda den i arbete med en barngrupp.

Eleven kan med stöd omsätta teoretiska resonemang och kunskaper om barns utveckling i praktiska uppgifter.

Eleven kan med stöd utvärdera resultatet av sitt arbete.

Väl godkänd

Eleven har en god repertoar och deltar med intresse och engagemang i musikaktiviteter för barn.

Eleven visar god förståelse för barns utveckling och behov och kan tillämpa sina kunskaper i praktiska situationer.

Eleven har god kontakt med barn och lätt att samarbeta med vuxna.

Eleven kan mer självständigt utvärdera resultatet av sitt arbete.

Ämne: Barn, dans och teater
Kurs: Barn, dans och teater
Kurskod: BDT200
Poäng: 50

Mål

Kursen skall ge kunskap om hur dans och teater i samspel på ett allsidigt sätt kan användas i arbete med barn.

Kursen skall belysa vikten av att barnet lär känna sin egen uttrycksförmåga och sina olika möjligheter att uttrycka sig. Med betoning på den gemenskap som dans- och teaterlek kan ge skall kursen också kontinuerligt öva elevernas förmåga att arbeta i ett mångkulturellt sammanhang.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha elementära färdigheter i arbete med gestaltande lek inom uttrycksformerna dans och teater

kunna förstå och stimulera barns uttrycksbehov och förmåga vad gäller kropp, röst, rörelse, dynamik och aktion, företrädesvis i grupp

kunna planera, genomföra och utvärdera arbete med dans- och teaterlek i barngrupp

Betygskriterier

Godkänd

Eleven känner till vissa grundläggande fakta om barns uttrycksbehov och förmåga vad gäller kropp, rörelse, dynamik och aktion och visar varierande insikt i hur man kan stimulera barn i dessa avseenden.

Eleven deltar aktivt i praktiska övningar och kan med handledning beskriva arbetet och ge vissa exempel på hur man kan göra en pedagogisk upplägning av dans- och teaterlek i barngrupp.

Eleven kan med handledning planera och genomföra ett enkelt pedagogiskt arbete i barngrupp och med handledning tolka, utvärdera och dra vissa slutsatser av det egna arbetet.

Eleven visar varierande insikt om dans- och teaterlekens möjligheter och betydelse i ett mångkulturellt sammanhang.

Väl godkänd

Eleven känner till och kan redogöra för vissa grundläggande fakta om barns uttrycksbehov och förmåga vad gäller kropp, rörelse, dynamik och aktion och visar insikt i hur man kan stimulera barn i dessa avseenden.

Eleven deltar aktivt i praktiska övningar och kan med viss handledning beskriva arbetet och ge exempel på hur man kan göra en pedagogisk upplägning av dans- och teaterlek i barngrupp.

Med viss handledning planerar och genomför eleven med gott resultat ett enkelt pedagogiskt arbete i barngrupp och kan med viss handledning tolka, utvärdera och dra slutsatser av det egna arbetet.

Eleven visar insikt om dans- och teaterlekens möjligheter och betydelse i ett mångkulturellt sammanhang.

Kommentar

Det är viktigt att lyfta fram barnets egen uttrycksförmåga. Arbetet kan vidgas med hjälp av t.ex. mask-, musik- eller dockteater.

Ämne: Bild
Kurs: Bild
Kurskod: BL200
Poäng: 160

Förkunskapskrav: Bild och form B

Mål

Kursen skall utveckla förmågan till bildförståelse och bildframställning.

Kursen skall ge ökade kunskaper i analys och tolkning av konst och massproducerade bilder.

Kursen skall utveckla den kreativa förmågan och ge träning i att framställa bilder för skilda syften. Ytterligare möjligheter att praktiskt arbeta med såväl bildområdets tekniska medier som manuella tekniker, material och konstnärliga uttryckssätt skall ges i kursen.

Kursen skall ge kunskap om bildens utveckling och funktion i samhället samt behandla konst och bildmedier ur historiskt och nutida, nationellt och internationellt perspektiv.

Kursen skall ge kunskap om miljö- och säkerhetsmässiga aspekter på arbetet med bild.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha vidgad erfarenhet av eget bildskapande i olika material och tekniker samt känna till användningsområden och egenskaper hos vanligen förekommande material, utrustning och hjälpmedel som används inom tvådimensionell bild

ha ökade kunskaper om komposition och erfarenhet av att framställa och diskutera olika slags bilder för skilda ändamål

kunna analysera och tolka bildens språk och uttrycksmöjligheter och ha kunskap om bildens användning och betydelse vid opinionsbildning, i kulturliv och i samhället för övrigt

ha erfarenhet av att kombinera bild och text för skilda användningsområden och att formge bokstäver, texta och arbeta med layout

ha erfarenhet av datorbaserad bildframställning

ha kunskap om färglära och erfarenhet av att gestalta perspektiv och djupillusion

ha kunskap om upphovsrättsliga bestämmelser för bilder

ha kunskap om och kunna ta hänsyn till de miljö- och säkerhetsaspekter som är av betydelse för arbetet inom bildområdet samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven skapar bilder i olika material och tekniker, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera olika kategorier av bilder utifrån givna koder.

Eleven känner till för kursen grundläggande fakta i kända sammanhang och kan förstå sambandet mellan innehåll, uttryck och funktion samt med viss handledning tillämpa kunskaperna vid arbete med manuella bilder och bilder framställda med tekniska medier.

Väl godkänd

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och kan tillämpa sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan förklara och motivera val av olika metoder och tekniker vid bildframställning samt bedöma och värdera olika kategorier av bilder utifrån givna koder.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och redogöra för sambandet mellan bildens innehåll, uttryck och funktion samt självständigt tillämpa kunskaperna vid arbete med manuella bilder och bilder framställda med tekniska medier.

Ämne: Bild
Kurs: Bild och form B
Kurskod: BL201
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Bild och form A

Mål

Kursen skall ge teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter på ett eller flera delområden i två- och tredimensionell bild.

Kursen skall inom valt område öva förmågan att analysera och tolka bild- och formspråk och dess samhälleliga funktion och betydelse.

Kursen skall ge tillfälle att praktiskt pröva material, tekniker och konstnärliga uttryckssätt inom valt bild- och formområde.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvecklat sina färdigheter i eget bild- och formskapande i olika material och tekniker inom valt område

ha erfarenhet av att analysera och tolka bild- och formspråk inom valt område

ha kunskap om grundläggande färglära

ha utvecklat en medvetenhet om bild- och formgestaltningens traditioner, rådande värderingar och fortgående förändring i samhället.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven gestaltar två- och tredimensionella bilder på god nivå inom valt delområde, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med viss handledning diskutera och tolka bild- och formspråk utifrån givna koder och har en viss insikt i bilders och formers samhälleliga funktion och betydelse.

Väl godkänd

Eleven gestaltar självständigt två- och tredimensionella bilder på god nivå inom valt delområde.

Eleven tar egna initiativ och kan tillämpa sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan utifrån givna koder självständigt diskutera och tolka såväl bild- och formspråk som bilders och formers samhälleliga funktion och betydelse.

Ämne: Dans form och gestaltning
Kurs: Dans, form och gestaltning A
Kurskod: DFG200
Poäng: 130

Mål

Kursens övergripande mål är danstekniska färdigheter, form och kommunikation samt ökad självkännedom.

Kursen skall ge en bred orientering om dansens olika verksamhetsfält med tyngdpunkt på scendans.

Kursen skall vidare, med huvudinriktning mot modern dans, förmedla grundläggande färdigheter i några danstekniker samt utveckla förmågan till rörelseanalys.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha grundläggande färdigheter i den moderna dansens teknik, form och metod

ha viss grundteknik i klassisk balett

ha utvecklat smidighet, kroppsuttryck och musikalitet i dansandet

ha kunskap om begrepp och terminologi samt förmåga till rörelseanalys

ha ökad medvetenhet och kunskap om kropp och rörelse i gestaltungsarbetet och som medel för kommunikation

ha kunskap om teatern som arbetsplats.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven uppvisar grundläggande tekniska, rytmiskt/musikaliska och uttrycksmässiga färdigheter i modern dans och klassisk balett samt visar prov på koncentration, inlevelse och engagemang i dansandet.

Eleven är orienterad om såväl den moderna dansens som den klassiska balettens bakgrund och historia.

Eleven har insikt i och kan med handledning förklara grundläggande begrepp och terminologi samt beskriva teatern som arbetsplats.

Eleven kan med visst stöd göra en enkel rörelseanalys och visar förståelse för betydelsen av samspel mellan dansens teknik och uttryck för dansen som medel för kommunikation.

Eleven har viss insikt i dansens olika konstnärliga uttrycksformer och verksamhetsfält.

Väl godkänd

Eleven dansar med koncentration och inlevelse.

Eleven uppvisar goda tekniska, rytmiskt/musikaliska och uttrycksmässiga färdigheter i modern dans och klassisk balett.

Eleven visar vilja och förmåga att ständigt nå bättre resultat och försöker integrera dansteknik och uttryck till en helhet.

Eleven är förtrogen med såväl den moderna dansens som den klassiska balettens bakgrund och historia.

Eleven känner till och kan med viss handledning använda sig av grundläggande begrepp och terminologi samt beskriva teatern som arbetsplats.

Eleven visar grundläggande insikter och färdigheter i rörelseanalys.

Eleven har insikt i och kan med stöd beskriva dansens olika konstnärliga uttrycksformer och verksamhetsfält samt visar förståelse för dansens möjligheter som medel för kommunikation.

Eleven bearbetar information på ett kreativt sätt, drar slutsatser, ser samband och kan med viss handledning tillämpa tidigare erhållna kunskaper i nya sammanhang.

Kommentar

Kursen är grundläggande för dansområdet och förutsätter samverkan med kursen Danstråning. Skolan måste ha pedagogisk och praktisk beredskap för att ta emot elever med mycket skiftande förkunskaper, från ingen till flera års erfarenhet av dans.

För att möjliggöra både bredd och kvalitet behöver undervisningen ofta ske i mindre grupper. Kursen kan lämpligen avslutas med en gestaltungs-uppgift, inte nödvändigtvis en föreställning. På skolor som har både dans och teaterinriktning finns det innehållsmässiga möjligheter att samverka med kursen Scenisk gestaltning A.

Gestaltningens grunder och teatern som arbetsplats är exempel på gemensamt stoff i de båda kurserna. Begreppet "modern dans" används i Estetiska programmet i betydelsen fridans, modern dance och nutida dans.

Ämne: Dans form och gestaltning
Kurs: Dans, form och gestaltning
B Kurskod: DFG201
Poäng: 100

Förkunskapskrav: Dans, form och gestaltning A

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i jazzdansens stil, teknik och historiska bakgrund.

Kursen skall också ge ökade färdigheter i modern dans med tonvikt på danskombinationer.

Kursen skall träna formspråk och gestaltning, ge övning i analys och ökade kunskaper om teori och metod.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha grundläggande färdigheter i en jazzdansstil

ha rörelsemässiga, rytmiskt musikaliska färdigheter kopplade till jazzdans och ha kunskap om dess bakgrund och historia

ha utvecklat sitt kropps- och rörelsespråk och ha ökad insikt i gestaltning som kommunikation

ha fördjupade kunskaper om och färdigheter i modern dans, form och teknik samt vissa grunder i interpretation

ha vidarutvecklat viss grundteknik i klassisk balett med tyngdpunkt på stil

ha utvecklat förmågan att memorera längre fraser

ha grundläggande färdigheter i stilanalys.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven uppvisar grundläggande tekniska, rytmiskt/musikaliska och uttrycksmässiga färdigheter i jazzdans.

Eleven är orienterad om och kan med viss handledning göra en översiktlig redogörelse för jazzdansens bakgrund och historia.

Eleven har god insikt i modern dans och klassisk balett och genomför och memorerar längre rörelsefraser.

Eleven genomför gestaltungsuppgifter med egna rörelser och med viss känsla för form, tid, rum och dynamik.

Eleven visar i dansandet prov på inlevelse, stilkänsla, musikalitet, och kroppslig/rumslig medvetenhet.

Eleven redogör för begrepp och terminologi, har insikt i vissa fakta kring form, metod och stil.

Eleven kan med stöd göra en enkel stilanalys.

Eleven visar förståelse för hur olika komponenter i gestaltningen samverkar till en helhet samt en viss insikt i den kommunikativa processen.

Eleven visar i allt arbete prov på koncentration, inlevelse, lyhörddhet och engagemang.

Väl godkänd

Eleven uppvisar goda tekniska, rytmiskt/musikaliska och uttrycksmässiga färdigheter i jazzdans.

Eleven är förtrogen med och kan relativt självständigt göra en översiktlig redogörelse för jazzdansens bakgrund och historia.

Eleven äger fördjupade kunskaper och viss förmåga till interpretation i modern dans och klassisk balett.

Eleven dansar med inlevelse, stilkänsla, musikalitet och kroppslig/rumslig medvetenhet.

Eleven genomför, memorerar och laborerar med viss handledning längre rörelsefraser.

Eleven genomför gestaltungsuppgifter av god kvalitet och visar prov på ett personligt rörelsespråk.

Eleven visar förmåga att integrera dansens teknik och uttryck till en helhet.

Eleven redogör relativt självständigt för begrepp och terminologi samt visar kunskap om form, metod och stil.

Eleven kan med visst stöd göra en stilanalys, redogöra för hur olika komponenter i gestaltningen samverkar till en helhet.

Eleven visar insikt i den kommunikativa processen, för med visst stöd ett enkelt resonemang om sambandet stil, form, interpretation, uttryck och kommunikation.

Eleven arbetar med koncentration, inlevelse, lyhörddhet och engagemang.

Eleven bearbetar information på ett kreativt sätt, drar slutsatser, ser samband och kan självständigt tillämpa tidigare erhållna kunskaper i nya sammanhang.

Kommentar

Dans, form och gestaltning B förutsätter samverkan med kursen Danstråning.

Kursen betonar rytm, personligt rörelsespråk, form och analys. Den klassiska grundtekniken skall användas som stöd och komplement till undervisningen som i huvudsak är inriktad mot modern dans och jazzdans.

Ämne: Dans form och gestaltning
Kurs: Dans, form och gestaltning C
Kurskod: DFG202
Poäng: 70

Förkunskapskrav: Dans, form och gestaltning B

Mål

Kursen skall ge fördjupat danstekniskt kunnande med tyngdpunkt på modern dans, formspråk och gestaltning.

Kursen skall ge tillfälle att både självständigt och i lagarbete använda och kombinera praktiska och teoretiska kunskaper i ett sceniskt projektarbete.

Kursen skall ytterligare träna förmågan till analys och överblick.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna genomföra ett sceniskt projektarbete i möte med publik, och där tillämpa praktiska och teoretiska färdigheter i dans och föreställningsarbete

vara orienterad om upphovsrättsliga regler med anknytning till dansteater

ha kunskaper om och färdigheter i olika verksamhetsområden som stimulerar till kreativt dans- och teaterarbete.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven genomför utifrån egen specialisering sina uppgifter i ett sceniskt projektarbete på en grundläggande nivå och visar insikt i hur olika uttrycksformer samverkar till en helhet.

Eleven visar prov på god samarbetsförmåga.

Eleven tillämpar med viss handledning tidigare erhållna praktiska och teoretiska kunskaper i projektarbetet.

Eleven uppvisar goda danstekniska färdigheter och viss förmåga till interpretation.

Eleven genomför gestaltungsuppgifter med känsla för form, tid, rum och dynamik och visar prov på ett personligt rörelsespråk.

Eleven arbetar med närvaro, lyhördhet, stilkänsla, musikalitet, inlevelse och kroppslig/rumslig medvetenhet.

Eleven äger viss analytisk förmåga och insikt i den kommunikativa processen och för med stöd ett enkelt resonemang kring sambandet stil, form, interpretation, uttryck och kommunikation.

Eleven visar viss förmåga att integrera teknik och uttryck till en helhet.

Eleven redogör med visst stöd för upphovsrättsliga regler och begrepp.

Väl godkänd

Eleven genomför utifrån sin egen specialisering på en god nivå sina uppgifter i ett sceniskt projektarbete väl och visar förtrogenhet med hur olika uttrycksformer samverkar till en helhet.

Eleven har en god samarbetsförmåga.

Eleven tillämpar självständigt tidigare erhållna praktiska och teoretiska kunskaper i projektarbetet.

Eleven uppvisar mycket goda danstekniska färdigheter och förmåga till interpretation.

Eleven löser gestaltningsuppgifter på ett kreativt sätt, med känsla för form, tid, rum och dynamik med ett personligt rörelsespråk och redovisar resultat av god kvalitet.

Eleven integrerar dansens teknik och uttryck till en helhet.

Eleven arbetar med stor närvaro, lyhörddhet, stilkänsla, musikalitet, inlevelse och kroppslig/rumslig medvetenhet på en god nivå.

Eleven har en analytisk förmåga, visar god insikt i och beskriver med egna ord den kommunikativa processen.

Eleven redogör för upphovsrättsliga regler och begrepp.

Kommentar

Dans, form och gestaltning C förutsätter liksom Dans, form och gestaltning A och B samverkan med kursen Dansträning. Centralt är att genomföra en föreställning i möte med publik. Undervisningen bör ta hänsyn till elevernas val av fördjupnings- och specialiseringskurser och ta tillvara den kunskap de därigenom har skaffat sig. Kursen lämpar sig väl för samarbete med kurser inom andra grenar av Estetiska programmet som också syftar till att genomföra en föreställning, nämligen Sceniskt musikprojekt på grenen Musik, och Scenografi på grenen Konst och formgivning.

Ämne: Dans- och teaterhistoria

Kurs: Dans- och teaterhistoria

Kurskod: DTHI200

Poäng: 40

Förkunskapskrav: Kultur- och idéhistoria eller Samtida konst

Mål

Kursen skall ge fördjupad kunskap om och förståelse för dans och teater i olika tider och miljöer.

Kursen skall stimulera till eget kunskapssökande och ge möjlighet till en intressestyrd studie inom dans- eller teaterområdet. Studien kan antingen ha formen av ett konstnärligt utvecklingsprojekt eller vara ett mer teoretiskt arbete.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha fördjupade kunskaper inom dans- eller teaterhistoria

ha genomfört en självständig studie av en genre, stil, epok eller liknande

ha ökat sin förmåga att på egen hand söka kunskap, formulera mål samt avgränsa och analysera ett område.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har med utgångspunkt i sina kunskaper i kulturhistoria fördjupade insikter om dans och teater genom tiderna.

Eleven planerar och genomför en studie inom ett valt område. Studien, som kan vara av mindre omfattning, är genomförd på ett adekvat sätt och visar att eleven har insikter i ämnet.

Väl godkänd

Eleven beskriver självständigt hur dans- och teaterområdet utvecklats genom tiderna.

Eleven planerar och genomför en studie som visar på god insikt i området och att eleven är väl förtrogen med områdets särart.

Elevens redovisning av studien uppfyller rimliga formella krav och är intresseväckande och kreativt utformad.

Kommentar

Kursen är tänkt som en möjlighet till fördjupning för elever som vill göra ett eget arbete inom något speciellt område. Den kan kombineras med specialarbetet.

Ämne: Dansimprovisation och komposition

Kurs: Dansimprovisation och komposition

Kurskod: DSİK200

Poäng: 60

Förkunskapskrav: Kroppen som uttrycksmedel

Mål

Kursen skall genom improvisation ge fördjupad kunskap om kroppen som uttrycksmedel.

Kursen skall ge grundläggande kunskap om och praktisk övning i komposition och teori. Den skall vidare ge fördjupad insikt i tid-rum-kraftbegreppet, också i relation till olika formspråk.

Kursen skall förmedla grundläggande kunskap om gestaltning, dramatisk form och dramaturgi och skall stimulera den egna kreativiteten.

Kursen skall också ge vana att se dansföreställningar och genomföra rörelse- och föreställningsanalys.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha fördjupat kunskaperna om kroppens uttrycks- och kommunikationsmöjligheter

ha utvecklat formkänslan och känslan för olika rörelsetemperament i danskombinationer

förstå betydelsen av originalitet i rörelsespråket

kunna utforma mindre kompositioner med en eller flera dansare/aktörer i en dramatisk form

ha grundläggande kunskaper i dramaturgi och vana att tillämpa analys.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven redovisar ett antal danskompositioner av olika form och karaktär.

Eleven visar i såväl improvisations- som kompositionsarbete prov på en expressiv gestaltsförmåga, musikalitet, scenisk närvaro, kroppslig och rumslig medvetenhet samt förmåga till kommunikation.

Eleven använder sig av tid, rum och olika rörelsekvantiteter med känsla för form och uttryck.

Eleven visar prov på god samarbetsförmåga.

Eleven kan med viss handledning tillämpa analys, tolka och utvärdera egna och andras arbeten samt redogöra för faktakunskaper.

Väl godkänd

Eleven redovisar ett antal danskompositioner av olika form och karaktär och med god kvalitet.

Eleven arbetar i såväl improvisations- som kompositionsuppgifter med en expressiv gestaltsförmåga, musikalitet, stark scenisk närvaro, god kroppslig och rumslig medvetenhet samt förmåga till kommunikation.

Eleven använder sig av tid, rum och olika rörelsekvantiteter med känsla för form och uttryck på ett kreativt sätt.

Eleven samarbetar mycket väl med andra.

Eleven kan tillämpa analys, tolka och utvärdera egna och andras arbeten samt redogöra för faktakunskaper, se samband och dra slutsatser.

Eleven genomför förelagda uppgifter på ett kreativt sätt och tillämpar självständigt tidigare erhållna kunskaper i nya sammanhang.

Kommentar

För elever på Estetiska programmet med dansinriktning samordnas lämpligen kursen med undervisningen i Dansträning och Dans, form och gestaltning B och C. Centralt för kursen är inriktning på fantasi och kreativitet, komposition, kommunikation och ökad självinsikt.

Ämne: Dansträning
Kurs: Dansträning
Kurskod: DST200
Poäng: 80

Mål

Kursen skall ge kunskap om och förståelse för vikten av daglig träning samt ge tillfälle till regelbunden träning.

Kursen skall vidare orientera om olika träningssystem och teorier samt förmedla kunskap om varsam och kompetent uppbyggnad av kroppen med tyngdpunkt på modern dansteknik.

Kursen skall ge relevant kunskap i anatomi och fysiologi.

Efter genomgången kurs skall eleven

behärska olika träningssystem och ha kunskap om deras teori

kunna genomföra och förstå vikten av de regelbundna övningar som är grundläggande för att utveckla fördjupade rörelsekvaliteter, placering, stång- och golvskola, förflyttning, riktning, fokus, dynamik, styrka, smidighet, andningsteknik och andra komponenter

ha god insikt i samspelet mellan anatomi och fysiologi och den egna regelbundna träningen, och förstå dess betydelse för arbetet med dans.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven känner till och kan med viss handledning redogöra för grundläggande fakta i anatomi och fysiologi och tillämpar dessa kunskaper i dansträningen.

Eleven visar insikt i varför och hur man tränar kroppen för dans och utför grundläggande och vissa mer avancerade övningar i olika träningssystem på ett placeringsmässigt korrekt sätt, dvs. med kroppskontroll och musikalitet samt viss känsla för rörelsekvaliteter och uttryck.

Eleven har utvecklat sin inlärnings- och memoreringsförmåga, kroppsliga och rumsliga medvetenhet samt sin fysiska och psykiska uthållighet.

Eleven kan med handledning analysera och dra vissa slutsatser om konsekvenserna av en felaktigt genomförd träning samt se betydelsen av samspel mellan teknik och uttryck för att uppnå helhet och fördjupade kvaliteter i dansgestaltningen.

Väl godkänd

Eleven känner till och kan självständigt redogöra för grundläggande fakta i anatomi och fysiologi och tillämpar dessa kunskaper i dansträningen.

Eleven visar god insikt i varför och hur man tränar kroppen för dans och utför grundläggande och avancerade övningar i olika träningsystem på ett placeringsmässigt korrekt sätt, dvs. med god kropps kontroll och musikalitet samt känsla för rörelse kvaliteter och uttryck.

Eleven har en välutvecklad inlärnings- och memoreringsförmåga, god kroppslig och rumslig medvetenhet och stor fysisk och psykisk uthållighet.

Eleven kan med viss handledning analysera och dra allmänna slutsatser om konsekvenserna av en felaktigt genomförd träning samt se betydelsen av samspel mellan teknik och uttryck för att uppnå helhet och fördjupade kvaliteter i dansgestaltningen.

Kommentar

Kursen är tänkt som en nödvändig komplettering av kurserna Dans, form och gestaltning A, B, C och måste därför samordnas med dessa under hela utbildningsförloppet. Centralt för Dansträning är uppvärmning, muskulär uppbyggnad samt placering och hållning. Undervisningen bör genomföras på ett sådant sätt att eleverna framför allt under sista året kan lära sig att självständigt ta ansvar för en viss del av träningen, d.v.s. eleverna skall kunna bedriva viss egen träning utan lärare närvarande.

Ämne: Datakunskap
Kurs: Datakunskap – grundkurs
Kurskod: DA200
Poäng: 30

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om persondatorers uppbyggnad och funktion samt färdigheter i att använda standardprogram.

Kursen skall även ge kunskaper i datakunskap med inriktning mot vald studieinriktning.

Efter genomgången kurs skall eleven

känna till persondatorns uppbyggnad och funktion

kunna använda standardprogram för ordbehandling, kalkyl och register samt program för grafisk presentation och datakommunikation

känna till ett operativsystems allmänna funktioner

ha kunskaper om allmän persondatoranvändning, t.ex. fil- och bibliotekshantering

ha kännedom om datasäkerhet och gällande lagstiftning för dataområdet
känna till datortillämpningar som är vanliga inom studieinriktningen.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven använder med handledning och med stöd av manualer standardprogram i enkla och vanliga situationer.

Eleven har insikt i de vanligaste datortillämpningarna inom vald studieinriktning.

Eleven har viss insikt i uppbyggnad av persondator och funktionen hos operativsystem samt använder på godtagbar nivå vanliga rutiner såsom fil- och bibliotekshantering.

Eleven har viss insikt i datasäkerhet och datalagstiftning.

Väl godkänd

Eleven använder relativt självständigt och med stöd av manualer olika standardprogram i enkla och vanliga situationer.

Eleven har god insikt i de vanligaste datortillämpningarna inom vald studieinriktning.

Eleven har insikter i uppbyggnad av persondator och funktionen hos operativsystem samt använder på god nivå vanliga rutiner såsom fil- och bibliotekshantering.

Eleven har insikt i datasäkerhet och datalagstiftning och kan förklara deras innebörd.

Kommentar

Kursen har tagits fram för att elever inom ramen för karaktärsämnesblocken — yrkesämnena på yrkesförberedande program, estetiska ämnena på Estetiska programmet samt ekonomiska ämnena på Samhällsvetenskapsprogrammet — skall få grundläggande kunskaper om hur man kan använda datorn som ett verktyg. Denna kunskap är viktig för studier i andra ämnen där datorn är ett etablerat hjälpmedel. Kursen ingår även som baskurs för påbyggande kurser inom Elprogrammet.

Kursen förbereder även för datortillämpningar med mer speciell inriktning, t.ex. dataanvändning inom vården, inom bildkonst och musikskapande. För den gymnasiala vuxenutbildningen finns möjligheter att ge kursen en inriktning som tillgodoser vuxnas studiebehov och intressen.

Kursen kan anpassas mot vald studieinriktning vad gäller val av program, applikationer m.m.

Ämne: Datorgrafik med ljud
Kurs: Datorgrafik med ljud
Kurskod: DGL200
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Datakunskap A

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om datorbaserade tekniker för arbete med bild, text och ljud.

Kursen skall ge tillfälle att praktiskt pröva möjligheterna att skapa och kombinera bild, text och ljud med hjälp av datorer och annan teknisk utrustning.

Kursen skall ge såväl ett estetiskt som etiskt perspektiv på digitala tekniker.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha erfarenhet av att arbeta med datorbaserad teknik inom områdena bild, text och ljud

förstå hur bild, text och ljud kan samverka till ett multimedialt budskap

vara orienterad om datorgrafikens funktioner och betydelse för individ och samhälle

vara orienterad om upphovsrätt avseende datorteknikens användning i bild, ljud och text.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har en orientering om och varierande förståelse för grunderna för datorgrafik.

Eleven kan med stöd och handledning skapa och bearbeta bild, ljud och text med hjälp av datorer och annan teknisk utrustning.

Eleven kan förstå hur bild, text och ljud kan samverka till ett multimedialt budskap.

Eleven känner till för området grundläggande fakta och kan läsa facktext och återge innehållet med egna ord.

Väl godkänd

Eleven har grundläggande kunskaper om datorbaserade tekniker inom områdena bild, text och ljud.

Eleven kan självständigt skapa och bearbeta bild, ljud och text med hjälp av datorer och annan teknisk utrustning.

Eleven kan bedöma och värdera multimediala produktioner utifrån givna normer.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och redogöra för den tekniska utrustningens funktioner, möjligheter och praktiska användning samt inser betydelsen av dessa kunskaper.

Ämne: Dirigering och ensembleledning
Kurs: Dirigering och ensembleledning
Kurskod: DIR200
Poäng: 60

Förkunskapskrav: God instrumental färdighet, goda kunskaper i gehörs- och musklära samt erfarenhet av ensemblespel

Mål

Kursen skall ge grundläggande kunskaper om och färdigheter i att leda vokal eller instrumentalensemble samt ge kännedom om olika metoder för musikalisk instudering.

Kursen skall också ge kunskaper om takteringsteknik och elementär dirigeringssteknik samt ge instrumentkännedom och träning i partiturläsning. Vidare skall kursen ge tillfälle att välja fördjupning i viss ensembleform och där ge ökade kunskaper om repertoar och utförandepraxis.

Kursen skall utveckla ansvar, samarbetsförmåga och analys av musikalisk helhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna genomföra en musikalisk instudering och leda en ensemble

ha elementär kunskap om dirigeringssteknik

ha ökad kunskap om repertoarområden för några ensambletyper

kunna göra en analys av det konstnärliga resultatet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven genomför enklare dirigerings- och instuderingsövningar men behöver stöd för att nå godtagbart resultat.

Eleven har viss insikt om för området centrala begrepp och fakta.

Eleven klarar med stöd att analysera ett konstnärligt resultat.

Väl godkänd

Eleven klarar med visst stöd partiturläsning- och dirigeringsuppgifter av mer komplicerat slag. Inom sitt inriktningsområde har eleven relativt god instrument- och repertoarkännedom.

Eleven kan relativt självständigt genomföra instudering av förelagda ensembleuppgifter och kan analysera ett konstnärligt resultat.

Ämne: Dramatisk form och komposition
Kurs: Dramatisk form och komposition
Kurskod: DRAM200
Poäng: 60

Förkunskapskrav: Scenisk gestaltning B, eller Dans, form och gestaltning B

Mål

Kursen skall presentera och utforska uttryck för dramatisk form och komposition bl.a. genom möte med författare, dramatiker, poeter, koreografer, filmare, kompositörer och andra aktiva inom området.

Kursen skall ge kunskap om dramaturgens grunder och dess användbarhet inom olika områden samt ge tillfälle att tillämpa dessa kunskaper i eget kompositionsarbete.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha fördjupad insikt i vad dramatisk och visuell form kan vara och kunna ge konkreta exempel både på berättande och icke berättande form

ha kunskap om att abstrakt form (färg, rytm, musik m.m.) såväl som text är beroende av utvecklad dramaturgi och dramatisk form och kunna visa det genom praktiska och idéinriktade övningar

ha prövat kombinationer av förlopp i nytänkande kring dramatisk form och komposition.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven känner till olika konstnärliga uttrycksformer och visar prov på förståelse och lyhördhet för hur dessa kan samverka i en scenisk komposition.

Eleven känner till och kan med viss handledning ge exempel på olika formspråk samt ge förslag på olika kombinationsmöjligheter.

Eleven redovisar ett antal kompositionsarbeten av olika form och karaktär.

Eleven visar prov på scenisk närvaro såsom energi, koncentration, inlevelse, engagemang och uttrycksförmåga och använder sig av tid, rum och dynamik med känsla för form och uttryck.

Eleven visar prov på god samarbetsförmåga.

Eleven kan med viss handledning tillämpa analys, tolka och utvärdera egna och andras arbeten samt redogöra för faktakunskaper.

Väl godkänd

Eleven är förtrogen med olika konstnärliga uttrycksformer och visar förståelse och lyhördhet för hur dessa kan samverka i en scenisk komposition.

Eleven känner till och kan beskriva olika formspråk samt ge förslag och personliga infallsvinklar på olika kombinationsmöjligheter.

Eleven redovisar ett antal kompositionsarbeten av olika form och karaktär och med god kvalitet.

Eleven agerar med scenisk närvaro och använder sig av tid, rum och dynamik med känsla för form och uttryck på ett kreativt sätt.

Eleven samarbetar väl med andra.

Eleven kan tillämpa analys, tolka och utvärdera egna och andras arbeten samt redogöra för faktakunskaper, se samband och dra slutsatser.

Eleven genomför förelagda uppgifter på ett kreativt sätt och tillämpar självständigt tidigare erhållna kunskaper i nya sammanhang.

Kommentar

Kursen är en fördjupningskurs där nytänkande ingår som en väsentlig beståndsdel. Aspekter från både dans- och teaterområdena är nödvändiga. Kursen är konstruerad med tanke på konstnärlig, pedagogisk och praktisk samordning mellan dans och teater, och är därför lämpad som gemensam kurs för dans- och teaterlever.

Ämne: Ensemble
Kurs: Ensemble
Kurskod: ENS200
Poäng: 130

Förkunskapskrav: Grundläggande instrumental eller vokal färdighet

Mål

Kursen skall utveckla instrumentala eller vokala färdigheter i ensemblespel/sång och samspels- och samarbetsförmåga.

Kursen skall vara inriktad mot flera olika genrer eller ensembleformer.

Kursen skall också ge grundläggande kunskaper om repertoar och stilarter och den skall stimulera till fortsatt musikutövande i grupp.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna tolka en ledares musikaliska instruktioner och anpassa sig i en musikalisk helhet

ha utvecklat samspels- och samarbetsförmåga

ha kännedom om olika ensembleformer och tillämpningsområden avseende repertoar och stil.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven deltar med intresse i ensemblespel, är förberedd och genomför efter sina förutsättningar uppgifterna på ett tillfredsställande sätt.

Eleven kan med stöd anpassa sitt musicerande i en helhet.

Eleven har inom sin ensembleform viss repertoarkännedom och viss stil-kunskap.

Eleven kan med stöd analysera och tolka en musikuppgift.

Väl godkänd

Eleven är väl förberedd inför arbetet och arbetar koncentrerat.

Eleven har lätt att samarbeta musikaliskt och socialt och tar ansvar för sin del av arbetet.

Eleven kan inom sitt repertoarområde mer självständigt tolka musik och med insikt om utförandepraxis omsätta en ledares instruktioner.

Ämne: Estetisk orientering
Kurs: Bild och form A
Kurskod: ESO200
Poäng: 30

Mål

Kursen skall utveckla förmågan att gestalta och förstå bild och form.

Kursen skall öva förmågan att analysera och tolka bildspråk, rörliga bilder såväl som två- och tredimensionella.

Kursen skall ge tillfälle att praktiskt pröva några av bild- och formområdets material, tekniker och konstnärliga uttryckssätt.

Kursen skall ge tillfälle att utveckla den kreativa förmågan och väcka intresse för de konstnärliga uttrycksmöjligheterna inom bildområdet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha erfarenhet av eget bildskapande och formexperimenterande i olika material och tekniker

ha erfarenhet av att analysera och tolka olika typer av bild och formspråk

ha inblick i bildens och formens möjligheter som integrerad del av annan skapande verksamhet

ha utvecklat en medvetenhet om bild- och formgestaltningens funktioner och betydelse för individ och samhälle.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar med bild- och formområdets olika material och tekniker, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med stöd och handledning förstå och tolka olika former av bild och formspråk samt med viss handledning tillämpa eget bild- och formskapande utifrån givna förutsättningar.

Väl godkänd

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och kan tillämpa sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan med viss handledning diskutera och tolka olika bild- och formspråk samt självständigt tillämpa bild- och formskapande utifrån givna förutsättningar.

Eleven har en viss insikt i bild- och formgestaltningens funktioner och betydelse för individ och samhälle.

Kommentar

Bild och form är en gemensam kurs inom Estetiska programmet och utgör en del av ämnet Estetisk orientering, som avser att ge alla elever en introduktion till det Estetiska programmet som helhet. För elever på andra program kan skolan erbjuda denna kurs som kärnämnet Estetisk verksamhet. Bild och form skall ses i ett helhetsperspektiv i förhållande till andra konstarter, men innehållet i kursen kan i viss mån anpassas till elevernas inriktning på gren. Färdigheter, upplevelse och teori är centrala begrepp i kursen.

Ämne: Estetisk orientering
Kurs: Kroppen som uttrycksmedel
Kurskod: ESO201
Poäng: 30

Mål

Kursen skall ge en introduktion i användandet av kroppen som uttrycksmedel genom improvisation och gestaltning.

Kursen skall ge tillfälle att tillämpa relationen mellan rörelse och tid och rum samt pröva olika uttryck för karaktär, känsla och form.

Kursen skall också ge en orientering i rörelse- och gestaltungsanalys.

Kursen skall stimulera fantasi och kreativitet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha praktisk erfarenhet av kroppens och sinnenas uttrycksmöjligheter

ha utvecklat formkänsla och känsla för olika rörelsetemperament samt förmåga till analys

ha insikt om uttryckens olika relationer och möjligheter med hänsyn till tid – rum – kraft

ha utvecklat sin förmåga att kommunicera med kropp och rörelse samt ha ökat sin självkänsla.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven deltar aktivt i arbetet, visar försök till kommunikation i gestaltungsarbetet och kan med viss handledning använda sig av olika typer av rörelsekvaliteter.

Eleven tar visst ansvar för gruppens arbete.

Eleven känner till vissa fakta och kan med handledning beskriva och dra vissa slutsatser av analytisk karaktär om arbetet.

Väl godkänd

Eleven arbetar med lyhördhet och koncentration och använder sig av olika rörelsekvaliteter med känsla för form, uttryck och kommunikation.

Eleven tar ansvar för gruppens arbete.

Eleven känner till och kan redogöra för vissa fakta, kan se samband och dra slutsatser om arbetet samt visar prov på grundläggande färdigheter i rörelseanalys.

Eleven genomför förelagda uppgifter på ett kreativt sätt och kan tillämpa tidigare erhållna kunskaper i nya sammanhang.

Kommentar

Kursen avser samverkan mellan dans och teater, där kropp—röst—rum är grundläggande. Kroppen som uttrycksmedel är en gemensam kurs inom Estetiska programmet och utgör en del av ämnet Estetisk orientering, som avser att ge alla elever en introduktion till Estetiska programmet som helhet. För elever på andra program kan skolan erbjuda denna kurs som kärnämnet Estetisk verksamhet.

Ämne: Estetisk orientering
Kurs: Musik och ljudskapande
Kurskod: ESO203
Poäng: 30

Mål

Kursen skall öka förståelsen för och upplevelsen av musik. Kursen skall ge tillfälle att utöva musik och att skapa musik och ljud. Kursen skall ge orientering om musikens grundelement, ge kännedom om ensembleformer och instrument samt utveckla känslan för röstens och språkets emotionella och musikaliska möjligheter.

Kursen skall också ge inblick i musikens möjligheter som en integrerad del av annan skapande verksamhet och den skall ge kännedom om förutsättningar för genomförandet av olika musikprojekt, som upphovsrätt och samhällets stöd till musiken.

Kursen skall stimulera till fortsatt musikutövande och lyssnande.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha sjungit sånger från skilda genrer

ha aktivt deltagit i ljudlaborationer och känna till olika ljudapparaters funktion och användningsområde

känna till möjligheter till fortsatt intresseinriktat musikutövande

kunna elementär notation och terminologi utifrån aktivt musikklyssnande

ha kunskap om röstens funktion och vård.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven har grundläggande kunskap i elementära musikteoretiska begrepp. Eleven har insikt om musikens olika uttrycksformer, stilar, instrument och olika ensembleformer.

Eleven medverkar i olika former av musikskapande och kan med stöd analysera ett konstnärligt resultat.

Väl godkänd

Eleven har god insikt i elementära musikteoretiska begrepp samt om övriga för kursen grundläggande fakta.

Eleven har relativt god insikt om musikaliska sammanhang.

Eleven medverkar mer självständigt och intresserat i musikskapandets olika former och gärna med flera konstnärliga uttrycksmedel.

Kommentar

Musik och ljudskapande är en gemensam kurs inom Estetiska programmet och utgör en del av ämnet Estetisk orientering, som avser att ge alla elever en introduktion till Estetiska programmet som helhet.

För elever på andra program kan denna kurs erbjudas som kärnämnet Estetisk verksamhet.

Ämne: Form
Kurs: Form
Kurskod: FRM200
Poäng: 160

Förkunskapskrav: Bild och form B

Mål

Kursen skall utveckla elevernas förmåga att förstå och gestalta tredimensionell form och formgivning.

Kursen skall ge ökade kunskaper om och färdigheter i att analysera och tolka såväl form som formgivna produkter.

Kursen skall utveckla elevernas förmåga till kreativt formgestaltande och ge insikt i hur tredimensionell form kan skapas, ordnas och gestaltas.

Kursen skall ge tillfälle att praktiskt prova olika material och tekniker både som konstnärliga uttryck och formgivning.

Kursen skall ge insikt i formgivningens betydelse för meningsfulla produkter för individen och hennes miljö.

Kursen skall behandla formgivning ur historiskt och nutida, nationellt och internationellt perspektiv.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvecklat sina färdigheter att arbeta med tredimensionell form och kunna omsätta egna formgivningsidéer till modeller eller färdiga produkter

ha kunskap om hur människan uppfattar färg och form samt ha erfarenhet av att analysera och tolka den tredimensionella formens språk och uttrycksmöjligheter

ha kunskap om formgivningens betydelse i nutida kulturliv och i samhället för övrigt och bl.a. kunna väga in ekologiska och ekonomiska aspekter vid val av teknik och material

känna till användningsområden och egenskaper hos vanligen förekommande material och tekniker som används i tredimensionell form

kunna ta hänsyn till de miljö- och säkerhetsaspekter som är av betydelse för arbetet med tredimensionell form samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar med tredimensionell form i olika material och tekniker, men behöver ett visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera tredimensionell form och formgivna produkter utifrån givna kriterier.

Eleven förstår sambandet mellan form och funktion och kan med stöd tillämpa kunskaperna vid arbete med tredimensionell form och formgivning.

Väl godkänd

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera tredimensionell form och formgivna produkter utifrån givna kriterier.

Eleven kan diskutera och redogöra för sambandet mellan form och funktion och kan med visst stöd tillämpa kunskaperna vid arbetet med tredimensionell form och formgivning.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och motivera val av olika material och tekniker vid formgestaltning samt tillämpar dessa kunskaper i ett praktiskt utförande.

Kommentar

Avsikten med kursen är att ge eleverna kunskaper om och träna olika tekniker som modellering, skulptering och modellbygge samt prova olika material, t.ex. lera, gips, trä, metall, textil och glas. Känslan för former, volymer, ljus, nyanser och proportioner bör tränas och utvecklas. Form är tillsammans med Bild och Bild och form B obligatorisk för grenen Konst och formgivning.

Ämne: Formgivning – miljö
Kurs: Formgivning – miljö
Kurskod: FGMI200
Poäng: 80

Förkunskapskrav: Bild och Form B

Mål

Kursen skall ge kunskap som gör det möjligt att uppleva, värdera och påverka utformningen av vår miljö.

Kursen skall ge kunskap om stadsplanering, landskapsplanering och utformning av närmiljö.

Kursen skall ge träning i att använda bildområdets manuella tekniker och tekniska utrustning för att dokumentera, ge förändringsförslag och framtidsvisioner i miljögestaltning.

Kursen skall ge insikt i värdet av tillgänglighet, överskådlighet, tydlighet och brukbarhet i miljöutformning. Förståelse för kulturhistoriskt värdefulla miljöer skall främjas.

Kursen skall fördjupa kunskaperna om arkitektur ur historiskt och nutida, nationellt och internationellt perspektiv.

Efter genomgången kurs skall eleven

förstå, tolka, värdera och ha gestaltat förslag till yttre och inre miljö omfattande offentlig och privat miljö, bostads-, rekreations- och fritidsmiljö

ha erfarenhet av att med manuella bilder, modeller och tekniska medier presentera olika miljöer

förstå, tolka och ha erfarenhet av arbete med planskisser, projektionsritningar och perspektivritningar

vara orienterad om lagar, förordningar och handläggningsgång gällande byggnadsminnesvård, offentliga utsmyckningar samt om de påverkansmöjligheter innevånarna har i samband med miljöutformning

kunna ta hänsyn till miljö- och säkerhetsaspekter i arbetet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har på en grundläggande nivå goda kunskaper i gestaltning av yttre och inre miljö.

Eleven kan med viss handledning tolka och bedöma olika miljöutformningar samt utforma egna förslag i form av modeller och bilder.

Eleven känner till för området grundläggande fakta i kända sammanhang, kan läsa och förstå enklare facktext, planskisser och projekteringsritningar samt redogöra för deras innehåll och betydelse.

Väl godkänd

Eleven har fördjupade kunskaper inom miljögestaltning.

Eleven genomför arbetsuppgifter självständigt och kan tillämpa sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan självständigt tolka och bedöma olika miljöutformningar, såväl förslag som befintliga miljöer.

Eleven tar egna initiativ och kan utforma egna formgivningförslag i form av modeller och bilder.

Eleven har goda insikter i förordningar och handläggningsgång rörande miljöutformning samt de demokratiska möjligheter som står till buds för påverkan.

Kommentar

Förslag till utformning av miljöer, t.ex. kommersiell miljö, rumsbildning i gatumiljö, skolmiljö, den egna bostaden och offentlig utsmyckning, kan ingå.

Eleven skall ges tillfälle att i stadsstudier observera, reflektera över och dokumentera olika miljöer med teckningar, modeller, fotografier och video.

Ämne: Formgivning – textil, mode

Kurs: Formgivning – textil, mode

Kurskod: FGTX200

Poäng: 120

Förkunskapskrav: Bild och form B

Mål

Kursen skall ge färdigheter i att arbeta konstnärligt med sömnad i olika textila material och tekniker.

Kursen skall utveckla skapande förmåga och känsla för form och färg samt träna hela formgivningsprocessen från idé till färdiga bilder, plagg eller föremål.

Kursen skall också ge kunskap om hur man presenterar idéer och färdiga produkter. Kursen skall ge kunskap om textila traditioner och klädhistoria, och skapa förutsättningar för förnyelse.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna grunderna inom sömnad samt kunna experimentera med material, färg, form och teknik för att få fram önskat uttryck

utifrån egna skisser forma mönster till olika textila bilder, plagg eller föremål

ha kännedom om material, verktyg och utrustning för klädsömnad, sömnad av inredningstextilier och dekorativ sömnad

kunna välja lämpligaste färg, mönster, material och teknik för ett visst ändamål med hänsyn tagen till kvalitetsmässiga och ekonomiska aspekter

kunna presentera sina alster på ett informativt och säljande sätt

ha kunskap om textila traditioner och klädhistoria samt förstå betydelsen av vidareutveckling och nyskapande

känna till datortillämpningar som är aktuella inom området.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven arbetar med textil formgivning och sömnad, men behöver visst stöd för att nå goda resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera formgivning av textila sömnadsprodukter utifrån givna kriterier.

Eleven känner till för området grundläggande fakta i kända sammanhang, kan med egna ord redogöra för val av material, mönster och teknik för en viss sömnadsprodukt samt med handledning tillämpa sina kunskaper i arbete med sömnad.

Väl godkänd

Eleven har fördjupade kunskaper i textil formgivning och sömnad.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och kan tillämpa sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera formgivna textila sömnadsprodukter utifrån givna kriterier.

Eleven kan förklara och motivera val av material, mönster och teknik för en viss sömnadsprodukt, med hänsyn tagen till såväl kvalitetsmässiga som ekonomiska aspekter.

Eleven tar egna initiativ och tillämpar sina kunskaper i arbete med sömnad.

Eleven har goda insikter i textila traditioner och förstår betydelsen av vidareutveckling och förnyelse.

Kommentar

Kursen är en valbar kurs inom Estetiska programmet och är också lämplig för de elever på Hantverksprogrammet som vill ha en inriktning mot konsthantverk. Förutom sömnad väljs några andra tekniker som stickning, ma-

skinstickning, applikation, lapp teknik, knyppling, broderi eller maskinbroderi. Inom området kläder bör mönsterkonstruktion efter egen modellskiss, tillklippning, sömnad och provning ingå.

Ämne: Formgivning – textil, väv
Kurs: Formgivning – textil, väv
Kurskod: FGTV200
Poäng: 120

Förkunskapskrav: Bild och form B

Mål

Kursen skall ge kunskaper om och färdigheter i vävning.

Kursen skall ge möjlighet att arbeta med konstnärlig vävning.

Kursen skall utveckla skapande förmåga och känsla för form och färg samt träna hela formgivningsprocessen från idé till färdiga produkter i form av vävda bilder, tyger och föremål.

Kursen skall också ge kunskap om hur man presenterar idéer och färdiga produkter.

Kursen skall ge kunskap om vävtraditioner och skapa förutsättningar för förnyelse av dem.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna grunderna inom vävning och kunna experimentera med material, form, färg och teknik för att få fram ett önskat uttryck

utifrån egna skisser forma mönster till olika textila bilder eller produkter

kunna välja den lämpligaste vävtekniken för en viss produkt med hänsyn tagen till kvalitetsmässiga och ekonomiska aspekter

kunna visa sina alster på ett informativt och säljande sätt

ha kunskaper om vävtraditioner och förstå betydelsen av vidareutveckling och nyskapande

känna till datortillämpningar som är aktuella inom området.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar med textil formgivning och vävning, men behöver visst stöd för att nå goda resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera formgivna produkter i textil väv utifrån givna kriterier.

Eleven känner till för området grundläggande fakta i kända sammanhang och kan med visst stöd välja lämplig vävteknik för en viss produkt samt med handledning tillämpa sina kunskaper i arbete med väv.

Väl godkänd

Eleven har fördjupade kunskaper och färdigheter i textil formgivning och vävning.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och kan tillämpa sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera formgivna produkter i väv utifrån givna kriterier.

Eleven tar egna initiativ och kan förklara och motivera val av lämplig vävteknik för en viss produkt med hänsyn tagen till kvalitetsmässiga och ekonomiska aspekter samt tillämpar sina kunskaper i arbete med väv.

Eleven har goda insikter i vävtraditioner och förstår betydelsen av vidareutveckling och nyskapande.

Kommentar

Kursen är en valbar kurs inom Estetiska programmet och är också lämplig för de elever på Hantverksprogrammet som vill ha en inriktning mot konsthantverk.

Ämne: Formgivning i keramik och glas
Kurs: Formgivning i keramik och glas
Kurskod: FGKG200
Poäng: 80

Förkunskapskrav: Form

Mål

Kursen skall ge kunskaper om och färdigheter i arbete huvudsakligen med keramik men också i formexperimenterande med glas. Kursen skall ge träning i att genomföra hela processen i formgivning från idé till skiss och färdig produkt.

Kursen skall träna förmågan att sätta in föremål i sitt rumsliga sammanhang.

Kursen skall ge kunskap om tradition inom området och skapa förutsättningar för förnyelse av denna tradition. Vidare skall kursen behandla keramik och glas ur historiskt och nutida, nationellt och internationellt perspektiv.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna arbeta med keramisk skulptur och drejning av lera samt ha erfarenhet av formning av glas

kunna omsätta en formgivningsidé till färdig produkt i keramik

ha vidareutvecklat sin känsla för färg, form och funktion

ha erfarenhet av att presentera sina produkter och av att ställa ut keramik och glas som expressiva komponenter i ett rumsligt sammanhang

ha kunskap om keramik- och glastraditioner och förstå betydelsen av vidareutveckling och nyskapande

ha insikt i formgivningens och hantverkets betydelse för marknadsföring av Sverige i internationella sammanhang

ha kunskaper om de säkerhetsaspekter som är av betydelse för arbetet med keramik och glas samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar med tredimensionell form i keramik och glas, men behöver visst stöd för att nå goda resultat.

Eleven kan bedöma och värdera keramik utifrån givna kriterier.

Eleven känner till för området grundläggande fakta i kända sammanhang och kan med viss handledning läsa och förstå facktext samt med stöd omsätta sina kunskaper i ett praktiskt utförande.

Väl godkänd

Eleven har fördjupade kunskaper och färdigheter i att arbeta med tredimensionell form i keramik.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera keramik utifrån givna kriterier.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och redogöra för olika metoder, material och tekniker i arbete med keramik och glas samt omsätter sina kunskaper och färdigheter i mer komplexa sammanhang.

Kommentar

Avsikten med kursen är att eleverna skall få träna drejning, modellering, engobering, glasering och bränning av bruksting och föremål. Eleverna bör få tillfälle att prova formning med s.k. slumpingmetod i glas. Eleverna skall prova olika visuella och upplevelsemässiga arrangemang med att kombinera keramik, glas, naturföremål eller hantverksmässiga komponenter/produkter i sitt rumsliga sammanhang. Analys av olika föremål i keramik och glas och jämförelser mellan olika uttrycksformer bör vara väsentliga inslag som varvas med diskussioner om hantverkstraditioner och framtida utveckling.

Ämne: Formgivning i metall
Kurs: Formgivning i metall
Kurskod: FGME200
Poäng: 120

Förkunskapskrav: Bild och form B

Mål

Kursen skall ge kunskaper om och färdigheter i metallslöjdens bearbetningsmetoder och tekniker samt att öka förmågan att självständigt och kreativt planera och genomföra ett arbete.

Kursen skall träna hela processen i formgivningen från idé till färdig produkt.

Kursen skall också ge ökad kunskap om olika materials egenskaper och användningsområden samt ge kännedom om konsument- och miljöfrågor och om arbetsmiljöproblematik.

Kursen skall ge kunskap om slöjdtraditionen och skapa förutsättningar för förnyelse av den.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna bearbeta och forma metall efter egna och andras idéer, med hänsyn tagen till metallens egenskaper och möjligheter samt till ekonomiska, miljömässiga och estetiska aspekter

kunna använda skiss och arbetsritning vid konstruktion och formgivning av produkter i metall eller kompletterande material

ha utvecklat sin känsla för form, dekor, färg och funktion

känna till olika metaller, deras förekomst, egenskaper och möjligheter

kunna rätt hantera, vårda och underhålla aktuella verktyg och maskiner

kunna välja och tillämpa olika sammanfognings- och ytbehandlingsmetoder

känna till områdets arbetsmiljöproblematik

ha kunskap om slöjdtraditioner och förstå betydelsen av vidareutveckling och nyskapande.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar med tredimensionell form i metall, men behöver ett visst stöd för att nå goda resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera formgivna produkter i metall utifrån givna kriterier.

Eleven känner till för området grundläggande fakta i kända sammanhang, kan med stöd och handledning tolka arbetsbeskrivningar samt med egna ord redogöra för val av material och bearbetningsmetod.

Eleven kan med handledning hantera och underhålla aktuella material, verktyg och maskiner.

Väl godkänd

Eleven har fördjupade kunskaper och färdigheter i att arbeta med tredimensionell form i metall.

Eleven genomför arbetsuppgifter självständigt och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera formgivna produkter i metall utifrån givna kriterier.

Eleven tar egna initiativ och kan förklara och redogöra för sitt val av arbetsmetod och verktyg, produktens funktioner, möjligheter och praktiska användning.

Kommentar

Kursen är en valbar kurs inom Estetiska programmet och är också lämplig för elever på Hantverksprogrammet som vill ha en inriktning mot konsthantverk.

Elever som tänker sig en fortsatt utbildning inom slöjdområdet bör kombinera kursen med Formgivning i trä.

Ämne: Formgivning i trä
Kurs: Formgivning i trä
Kurskod: FGTR200
Poäng: 120

Förkunskapskrav: Bild och form B

Mål

Kursen skall ge kunskaper om och färdigheter i träslöjdens bearbetningsmetoder och tekniker samt öka förmågan att självständigt och kreativt planera och genomföra ett arbete.

Kursen skall träna hela processen i formgivningen från idé till färdig produkt.

Kursen skall också ge ökad kunskap om olika materials egenskaper och användningsområden samt ge kännedom om konsument- och miljöfrågor och om arbetsmiljöproblematik.

Kursen skall ge kunskap om slöjdtraditionen och skapa förutsättningar för förnyelse av den.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna bearbeta och forma trä efter egna och andras idéer med hänsyn tagen till träslagets egenskaper och möjligheter samt till ekonomiska, miljömässiga och estetiska aspekter

kunna använda skiss och arbetsritning vid konstruktion och formgivning av produkter i trä och kompletterande material

ha utvecklat sin känsla för form, färg och funktion

känna till olika träslag, deras förekomst, egenskaper och möjligheter

kunna rätt hantera, vårda och underhålla aktuella verktyg och maskiner

kunna välja och tillämpa olika sammanfognings- och ytbehandlingsmetoder

känna till områdets arbetsmiljöproblematik

ha kunskap om slöjdtraditioner och förstå betydelsen av vidareutveckling och nyskapande.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar med tredimensionell form i trä, men behöver visst stöd för att nå goda resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera formgivna produkter utifrån givna kriterier.

Eleven känner till för området grundläggande fakta i kända sammanhang, kan med stöd och handledning tolka arbetsbeskrivningar samt med egna ord redogöra för val av material och bearbetningsmetod.

Eleven kan med handledning hantera och underhålla aktuella material, verktyg och maskiner.

Väl godkänd

Eleven har fördjupade kunskaper och färdigheter i att arbeta med tredimensionell form i trä.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera formgivna produkter i trä utifrån givna kriterier.

Eleven tar egna initiativ och kan förklara och redogöra för sitt val av arbetsmetod och verktyg, produktens funktioner, möjligheter och praktiska användning.

Kommentar

Kursen är en valbar kurs inom Estetiska programmet och är också lämplig för de elever på Hantverksprogrammet som vill ha en inriktning mot konsthantverk. För elever som tänker sig en fortsatt utbildning inom slöjdområdet kombineras kursen med Formgivning i metall.

Ämne: Fotografisk bild
Kurs: Fotografisk bild A
Kurskod: FBL200
Poäng: 120

Mål

Kursen skall ge teoretiska kunskaper om och praktiska färdigheter i olika typer av fotografiskt bildarbete.

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om och erfarenheter av den teknik som används, och utveckla förmågan till kreativt bildskapande.

Kursen skall ge eleverna sådana insikter att de kan använda sig av den fotografiska bildens uttrycksmöjligheter. Kunskap skall ges om den fotografiska bildens utveckling och funktion i samhället och orientering om den fotografiska bilden ur historiskt och nutida nationellt och internationellt perspektiv.

Kursen skall ge kunskap om de miljö- och säkerhetsmässiga aspekterna på det fotografiska arbetet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvecklat sina färdigheter i fotografering och mörkrumsteknik

kunna framställa och diskutera olika slags bilder och ha utvecklat det egna bildskapandet

förstå och ha erfarenhet av att analysera den fotografiska bildens språk och uttrycksmöjligheter

ha kunskap om den fotografiska bildens användning och betydelse i opinionsbildning och i nutida kulturliv

ha kunskap om den tekniska utrustningens funktioner, möjligheter och praktiska användning

ha kunskap om upphovsrättsbestämmelser för fotografiska bilder

ha kunskap om de miljö- och säkerhetsaspekter som är av betydelse för arbetet inom det fotografiska området samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har grundläggande kunskaper i fotografering och mörkrumsarbete och framställer fotografiska bilder men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera fotografiska bilder utifrån givna kriterier.

Eleven känner till för området grundläggande fakta och kan läsa facktext och återge innehållet med egna ord.

Väl godkänd

Eleven framställer fotografiska bilder självständigt och kan tillämpa sina kunskaper i fotografering och mörkrumsarbete på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera fotografiska bilder utifrån givna kriterier.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och redogöra för den tekniska utrustningens funktioner, möjligheter och praktiska användning samt inser betydelsen av dessa kunskaper.

Kommentar

Undervisningen bör präglas av ett samspel mellan färdigheter, upplevelse och teori, där kreativt tänkande och idéskapande är viktiga inslag. Fotografisk bild är en kurs både inom Medieprogrammet och inom Estetiska programmet. Den är också lämplig som tillvalskurs inom ramen för det individuella valet för elever inom andra program.

Ämne: Fysisk träning
Kurs: Fysisk träning
Kurskod: FYTRÄ200
Poäng: 80

Mål

Kursen skall ge kunskaper om och tillfälle till regelbunden och kontinuerlig fysisk träning och skall stimulera till kreativitet. Kursen skall inriktas mot olika komponenter i gestaltningsprocessen; tillägnandet av olika rörelsetekniker praktiskt och teoretiskt, träning i tid – rum – kraft-aspekten, im provisation samt träning i röst – tal – sång.

Kursen skall också ge relevant kunskap i anatomi och fysiologi.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvecklat färdighet i några rörelsetekniker

kunna flexibelt tillämpa tid – rum – kraft-aspekten

ha utvecklat färdigheter i röst – tal – sång

ha god insikt i sambandet mellan anatomi, fysiologi och den egna regelbundna träningen, och förstå den fysiska träningens betydelse för arbetet med scenisk gestaltning

kunna mobilisera sina fysiska och psykiska resurser i gestaltningsarbetet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven deltar aktivt, arbetar tidvis koncentrerat och visar prov på lyhördhet och god samarbetsförmåga.

Eleven känner till och har utvecklat grundläggande färdigheter i några röst- och rörelsetekniker.

Eleven använder sig av kropp och röst som instrument i improvisations- och gestaltningsarbete med viss känsla för form, tid, rum, kraft och uttryck.

Eleven visar förståelse för behovet av fysisk träning för fördjupade kvaliteter i gestaltningsprocessen och kan med handledning se betydelsen av och visa prov på kroppslig och rumslig medvetenhet.

Eleven känner till vissa fakta i anatomi och fysiologi och kan med handledning redogöra för dessa.

Eleven drar vissa slutsatser om sambanden mellan anatomi, fysiologi, den egna träningen och det fysiska uttrycket i gestaltningen.

Väl godkänd

Eleven arbetar koncentrerat och med lyhördhet.

Eleven känner till och kan med viss handledning redogöra för och praktiskt visa upp goda färdigheter i några röst- och rörelsetekniker.

Eleven har utvecklat sin fysiska och psykiska uthållighet och kan använda sig av kropp och röst som instrument i improvisations- och gestaltningsarbete med känsla för form, tid, rum, kraft och uttryck på ett kreativt sätt.

Eleven visar stor förståelse för den fysiska träningens betydelse för fördjupade kvaliteter och helhet i gestaltningsprocessen, använder sig av kroppslig och rumslig medvetenhet och har god samarbetsförmåga.

Eleven känner till grundläggande fakta i anatomi och fysiologi och kan med viss handledning redogöra för dessa och dra allmänna slutsatser om sambanden mellan anatomi, fysiologi, den egna träningen och det fysiska uttrycket i gestaltningen.

Kommentar

Kursen är tänkt som en komplettering till kurserna Scenisk gestaltning A, B, C och bör därför samordnas med dessa under hela utbildningsförloppet. Centralt för Fysisk träning är att genom kontinuerlig träning utveckla elevens kroppsmedvetande, kroppsliga behärskning och kreativitet. Undervisningen förutsätts genomföras så att eleverna efterhand kan lära sig att självständigt ta ansvar för en viss del av träningen, dvs. eleverna skall framför allt under sista året kunna bedriva viss egen träning utan lärare närvarande.

Ämne: Företagsekonomi
Kurs: Företagsekonomi A
Kurskod: FE201
Poäng: 30

Mål

Kursen skall ge insikt i ekonomins betydelse för individen, företagen och samhället.

Kursen skall också ge grundläggande kunskaper om och färdigheter i ekonomi med inriktning mot det valda verksamhetsområdet.

Efter genomgången kurs skall eleven

förstå affärsidéns/verksamhetsidéns betydelse för verksamheten

kunna beskriva några företags/organisationers verksamhet, företagsform, uppbyggnad och intressenter

känna till grundläggande villkor för och begrepp inom inköp och försäljning

kunna utföra grundläggande kalkyler och lönsamhetsberäkningar inom verksamhetsområdet

inse vikten av ekonomisk planering och uppföljning för privatpersoner och företag.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven beskriver översiktligt ett företags eller en organisations verksamhet, uppbyggnad, företagsform och intressenter samt visar en viss förståelse för affärsidéns betydelse för verksamheten.

Eleven redogör i stora drag för inköps- och försäljningsarbetet i ett företag eller en organisation.

Eleven förklarar med viss insikt varför privatpersoner, föreningar och företag bör planera och följa upp sin verksamhet, och utför med stöd enkla kalkyler och lönsamhetsberäkningar med inriktning mot den valda studievägens verksamhetsområde.

Väl godkänd

Eleven beskriver olika företags och organisationers verksamhet, uppbyggnad, företagsform och intressenter samt visar god insikt i affärsidéns betydelse för verksamheten.

Eleven redogör för vanliga begrepp inom inköps- och försäljningsarbete samt de grundläggande villkor som är förknippade med dessa arbetsuppgifter.

Eleven förklarar med god insikt betydelsen av planering och uppföljning av verksamheten och utför relativt självständigt enkla kalkyler och lönsamhetsberäkningar med inriktning mot den valda studievägens verksamhetsområde.

Kommentar

Syftet med kursen är att skapa förståelse för ekonomins roll för den enskilde samt för företag och organisationer inom den aktuella studieinriktningens verksamhetsområde. Kursen kan anpassas till den aktuella studieinriktningen vad gäller val av stoff, exempel och metoder m. m. Samverkan kan ske med andra kurser i t.ex. yrkesämnen, matematik och samhällskunskap.

Ämne: Gehörs- och musikleära
Kurs: Gehörs- och musikleära
Kurskod: GEMU200
Poäng: 130

Mål

Kursen skall vidga den musikaliska beredskapen genom att utveckla förmågan till inre hörande.

Kursen skall uppöva förmågan att uppfatta och återge en musikalisk helhet genom melodi, rytm och harmoni samt uppöva färdigheten att notera avlyssnad musik.

Kursen skall också ge grundläggande kunskaper om enkel harmonisering och arrangering.

Den skall ge träning i harmonisk analys.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna notera förspelad rytm, melodi och harmoni

kunna omsätta klingande och noterad musik i eget musikutövande

ha gehörmässig förmåga att genom lyssnande uppfatta musikens form, struktur och innehåll

ha förmåga att gehörmässigt uppleva hur en notbild klingar

kunna utföra harmonisk analys.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven uppfattar gehörmässigt enkla teoretiska begrepp och kan notera enkel rytm, melodi och harmoni.

Eleven harmoniserar enkla melodier och genomför harmonisk analys av en enkel komposition.

Eleven kan till viss del och med stöd överföra enkla teoretiska och gehörmässiga begrepp i sitt eget musikutövande.

Väl godkänd

Eleven uppfattar gehörmässigt musikaliska förlopp och sammanhang och kan återge dem.

Eleven klarar mer avancerad harmonik och harmonisk analys.

Eleven har insikt i grundläggande arrangeringsprinciper.

Eleven har god insikt i den praktiska tillämpningen av musikteoretiska begrepp.

Kommentar

Utbildningen bör utmärkas av ett laborativt arbetssätt med möjlighet till individuell handledning. Se också särskild kommentar för grenen Musik.

Ämne: Grafik
Kurs: Grafik
Kurskod: GFK200
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Bild

Mål

Kursen skall ge teoretiska kunskaper om och praktisk träning i att uttrycka sig i originalgrafik.

Kursen skall ge kunskaper i att analysera och tolka bilder i olika grafiska tekniker.

Kursen skall ge tillfälle att prova olika grafiska tekniker såsom högtryck, djuptryck och plantryck.

Kursen skall orientera om grafikens utveckling och användning historiskt och i nutid.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna framställa originalgrafik med hjälp av olika tekniker

kunna tolka och analysera originalgrafik

ha kunskap om utrustningens funktioner, möjligheter, praktiska användning och konstnärliga uttryckssätt

vara orienterad om skillnader mellan originalgrafik respektive reproduktion

kunna ta hänsyn till de miljö- och säkerhetsaspekter som är av betydelse för arbetet inom originalgrafik samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har fördjupat sina kunskaper och färdigheter i bildgestaltning.

Eleven har grundläggande kunskaper i originalgrafik och kan tillämpa sina kunskaper i olika grafiska tekniker, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera originalgrafik utifrån givna kriterier.

Eleven känner till fakta för området och kan redogöra för utrustningens funktioner, möjligheter och praktiska användning samt inser betydelsen av dessa kunskaper.

Väl godkänd

Eleven har fördjupat och utvecklat sina kunskaper och färdigheter i bildgestaltning.

Eleven har goda kunskaper i originalgrafik och kan självständigt tillämpa sina kunskaper i olika grafiska tekniker på ett kreativt sätt.

Eleven kan bedöma och värdera originalgrafik utifrån givna kriterier.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och förklara sambandet mellan innehåll, uttryck och upplevelse samt har goda förutsättningar att vidareutveckla sin konstnärliga förmåga.

Ämne: Instrument/sång
Kurs: Instrument/sång
Kurskod: INSÅ200
Poäng: 100

Mål

Kursen skall öka förmågan att uppleva musik och utveckla den instrumentala/vokala gestaltungs-förmågan och tekniken.

Kursen skall också ge en vidgad repertoar inom olika genrer och utveckla en god instuderings-teknik samt ge insikt om olika stilar vad avser utförandepraxis.

Kursen skall vara nivåanpassad och intresseinriktad för att tillgodose olika behov av färdighetsträning på skilda instrument.

Kursen skall uppmuntra till fortsatt eget skapande.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha sådana kunskaper vokalt eller instrumentalt att det finns möjlighet för fortsatt eget skapande

ha en repertoar inom olika genrer

ha en god instuderingsteknik.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven kan på ett tillfredsställande sätt med stöd arbeta med musikaliska uppgifter på hög nivå.

Eleven har god teknik, goda faktakunskaper och god repertoar- och stilkännedom.

Eleven behöver stöd vid analys av uppgift och konstnärligt resultat.

Eleven har kunskap i a-prima-vista spel respektive sång.

Eleven medverkar vid olika uppspelnings- eller konserttillfällen.

Väl godkänd

Eleven arbetar målinriktat, engagerat och uthålligt med uppgifter på hög nivå.

Eleven är musikaliskt uttrycksfull och har vilja till fördjupat gestaltungsarbete.

Eleven använder insiktsfullt sina kunskaper i kommunikation i framförandesituationer.

Eleven har en hög teknisk nivå, bred repertoar och goda kunskaper om utförandep Praxis.

Eleven kan med gott resultat mer självständigt arbeta med instudering och gestaltning.

Eleven har goda kunskaper i a-prima-vista spel respektive sång.

Eleven tar egna initiativ till fördjupad och breddad kunskap och har allmänt goda förutsättningar för fortsatt utveckling.

Kommentar

Kursen är alternativ till kurserna Instrument/sång A, B och C. Se programkommentar för grenen Musik.

Ämne: Instrument/sång
Kurs: Instrument/sång A
Kurskod: INSÅ201
Poäng: 30

Mål

Kursen skall öka förmågan att uppleva musik samt ge glädje och lust till eget skapande.

Kursen skall utveckla tilltron till den egna förmågan och främja personlig utveckling. Den skall öva intellekt, inlevelse och uttrycksförmåga samt stimulera intresse och kreativitet.

Kursen skall träna såväl enkelt not- som gehörsspel.

Kursen skall ge grundläggande teknisk träning samt träna instuderings-teknik och memoreringsförmåga.

Kursen skall ge viss kännedom om instrumentets konstruktion och egen-skaper respektive röstens fysiologi samt introducera musikaliska begrepp och termer. Den skall ge insikt om grundläggande principer för interpreta-tion och innehålla gestaltungsövningar.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna förstå och uttolka en enkel notbild

ha en för stadiet god instuderings-teknik

vara orienterad på instrumentet respektive vara röstfysiologiskt orienterad och kunna förstå och använda instrumentets respektive sångens fackspråk

ha kännedom om enkla grundprinciper för gehörsspel och improvisation.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är intresserad och förberedd och genomför enkla uppgifter inom not- och gehörsspel respektive sång på ett efter sin förmåga tillfredsställan-de sätt.

Eleven kan avläsa en enkel notbild och har viss insikt om kursens grundläggande fakta, men behöver i sitt musikutövande stöd vid tillämp-ningar av dessa.

Väl godkänd

Eleven arbetar engagerat och ambitiöst och kan på grundläggande nivå mer självständigt i sitt musikutövande omsätta kursens fakta och instuderings-principer.

Eleven har en viss musikalisk uttrycksförmåga och goda förutsättningar för fortsatt utveckling.

Eleven kan med stöd analysera ett resultat.

Ämne: Instrument/sång
Kurs: Instrument/sång B
Kurskod: INSA202
Poäng: 30

Förkunskapskrav: Instrument/sång A eller motsvarande

Mål

Kursen skall öka förmågan att uppleva musik samt ge glädje och lust till eget skapande.

Kursen skall utveckla tilliten till den egna förmågan och främja personlig utveckling. Den skall öva intellekt, inlevelse och uttrycksförmåga samt stimulera intresse och kreativitet.

Kursen skall ge fortsatt adekvata instuderingsmetoder och fortsatt teknisk träning.

Kursen skall alltmer utveckla den klangliga känslan och elevens förmåga att lyssna på och att analysera sitt eget spel respektive sin egen sång.

Kursen skall träna musikaliska resonemang angående interpretation och ge förtrogenhet med några olika stilar och utförandepraxis.

Kursen skall ge tillfälle till a-prima-vista-träning.

Kursen skall innehålla framförande och kommunikationsövningar.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna instudera, förstå och uttolka en notbild eller gehörs/improvisationsuppgift på mellanstadienivå

ha spelat respektive sjungit stycken i olika stilar eller genrer

ha erfarenhet av att spela respektive sjunga för åhörare

kunna spela respektive sjunga ett enkelt stycke a-prima-vista.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är intresserad och förberedd och genomför musikaliska uppgifter på medelsvår nivå på ett efter sina förutsättningar tillfredsställande sätt.

Eleven har viss teknisk färdighet och vilja till uttryck, men behöver i sitt musicerande stöd vid tillämpning av kunskaper och instuderingsprinciper.

Eleven kan med stöd analysera en uppgift och ett resultat.

Eleven har en viss repertoar från olika stilar.

Eleven har kännedom om principer för a-prima-vista spel respektive sång.

Väl godkänd

Eleven arbetar engagerat och ambitiöst och kan på medelsvår nivå i sitt spel respektive sin sång mer självständigt omsätta kursens fakta och instuderingsprinciper.

Eleven har en för nivån god teknik, visar inlevelseförmåga och har goda förutsättningar för fortsatt utveckling samt god förmåga till analys och uttryck.

Eleven har en repertoar från olika stilar och viss kännedom om utförandepraxis.

Eleven klarar enkelt a-prima-vista spel respektive sång.

Ämne: Instrument/sång
Kurs: Instrument/sång C
Kurskod: INSÅ203
Poäng: 30

Förkunskapskrav: Instrument/sång B eller motsvarande

Mål

Kursen skall öka förmågan att uppleva musik samt ge glädje och lust till eget skapande.

Kursen skall utveckla tilltron till den egna förmågan och främja personlig utveckling. Den skall öva intellekt, inlevelse och uttrycksförmåga samt utveckla kommunikationsförmågan och stimulera intresse och kreativitet.

Kursen skall uppmuntra till alltmer självständigt och undersökande musikaliskt arbete i instuderingen och befrämja en helhetssyn och ett strukturerat och analytiskt tänkande avseende form och interpretation.

Kursen skall ge långtgående insikter om instrumentets respektive röstens uttrycksmöjligheter och skall vidareutveckla elevens stilmedvetande.

Kursen skall innehålla framförandeövningar, utveckla elevens musikaliska kommunikationsförmåga och stimulera till personligt uttryck. Den skall fortsätta träna a-prima-vista-teknik.

Kursen skall träna uthållighet i arbetet med svårare verk och uppöva koncentrationsförmågan.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna omsätta sitt tekniska och musikaliska kunnande i uppgifter på högre nivå

ha en vidgad repertoar från olika stilar eller genrer och kunna stilistiskt medvetet framföra ett stycke

ha god kännedom om och kunna använda sig av instrumentets respektive röstens uttrycksmöjligheter

kunna föra musikaliska resonemang

ha erfarenhet av att spela respektive sjunga för åhörare i skilda musikaliska konstellationer och sammanhang.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven kan på ett tillfredsställande sätt med stöd arbeta med musikaliska uppgifter på hög nivå.

Eleven har god teknik, goda faktakunskaper och god repertoar- och stilkännedom.

Eleven behöver stöd vid analys av uppgift och konstnärligt resultat.

Eleven har kunskap i a-prima-vista spel respektive sång.

Eleven medverkar vid olika uppspelnings- eller konserttillfällen.

Väl godkänd

Eleven arbetar målinriktat, engagerat och uthålligt med uppgifter på hög nivå.

Eleven är musikaliskt uttrycksfull och har vilja till fördjupat gestaltungsarbete.

Eleven använder insiktsfullt sina kunskaper i kommunikation i framförandesituationer.

Eleven har en hög teknisk nivå, bred repertoar och goda kunskaper om utförandepraxis.

Eleven kan med gott resultat mer självständigt arbeta med instudering och gestaltning.

Eleven har goda kunskaper i a-prima-vista spel respektive sång.

Eleven tar egna initiativ till fördjupad och breddad kunskap och har allmänt goda förutsättningar för fortsatt utveckling.

Ämne: Konst-och formgivningshistoria
Kurs: Konst- och formgivningshistoria
Kurskod: KFHI200
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Kultur- och idéhistoria eller Samtida konst eller Kultur- och stilhistoria

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om och förståelse för konst och formgivning i olika tider och miljöer.

Kursen skall stimulera till eget kunskapssökande och ge möjlighet till en intressestyrd studie inom ett delområde av konstens eller formgivningens historia.

Kursen skall träna analys av konstnärliga uttrycksformer.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna analysera och tolka bilder, arkitektur och formgivning från skilda tider och kulturer

ha fördjupad kunskap om hur och varför konst- och hantverkstekniker förändrats genom tiderna

enskilt eller i grupp ha genomfört en studie av en epoks, stilarts, genres eller kulturs bild- och formspråk.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har med utgångspunkt i sina kunskaper i kulturhistoria fördjupade insikter i konst och formgivning genom tiderna.

Eleven planerar och genomför en studie inom ett valt område. Studien, som kan vara av mindre omfattning, är genomförd på ett adekvat sätt och visar att eleven har insikter i ämnet.

Väl godkänd

Eleven beskriver självständigt hur konst- och formgivningsarbete utvecklats genom tiderna.

Eleven planerar och genomför en studie som visar på god insikt i området och att eleven är väl förtrogen med områdets särart.

Elevens redovisning av studien uppfyller rimliga formella krav och är intresseväckande och kreativt utformad.

Ämne: Kulturhistoria
Kurs: Konst- och kulturanalys
Kurskod: KUHI200
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Kultur- och idéhistoria, Samtida konst

Mål

Kursen skall träna och tillämpa de kunskaper i konstarnas historia och samtid som inhämtats i tidigare kurser.

Kursen skall ge färdighet i analys och tolkning av aktuella konstföreteelser och övning i att samtala kring dem.

Kursen skall också bredda och stimulera intresse för konstens uttryck, såväl inom det egna området som generellt.

Kursen skall utveckla respekt och förståelse för andra människors värderingar.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna visa förmåga till överblick över konstarnas historia och samtid samt kunna härleda och föra resonemang kring konstarnas uttryck och verkan

kunna analysera och tolka konstuttryck, speciellt inom det egna området

kunna skriva en enklare recension, konstanalys, ett debattinlägg eller liknande

kunna med egna ord formulera sina konstupplevelser inför en grupp

ha utvecklat ett kritiskt tänkande och ökat självinsikten

kunna följa konst- och kulturkritik och debatt, speciellt inom det egna området, och förstå vikten av att urskilja och respektera andra människors värderingar.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven genomför givna arbetsuppgifter med omsorg.

Eleven kan överblicka konstarnas historia och samtidigt på en grundläggande nivå och har fördjupade kunskaper inom något område. Med viss handledning kan eleven inom sitt specialområde skriva en recension, konstanalys eller liknande.

Eleven har en varierande insikt i konstdebatt och förståelse för andra människors värderingar.

Väl godkänd

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och tillämpar nya och tidigare kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven tar egna initiativ och kan självständigt inom sitt specialområde skriva en recension, konstanalys eller dylikt.

Eleven har en god insikt i konstdebatt och intar en öppen attityd till andra människors värderingar.

Kommentar

Se särskild kommentar i programpresentationen.

Ämne: Kulturhistoria
Kurs: Kultur- och idéhistoria
Kurskod: KUHI201
Poäng: 60

Mål

Kursen skall förmedla ett historiskt perspektiv på konst och estetik och på konstarnas och konstutövarnas villkor och betydelse, såväl i Sverige som i andra länder.

Kursen skall visa på sambanden mellan musik, dans, bildkonst, arkitektur, klädmode, konsthantverk, film, teater, litteratur osv.

Kursen skall studera de konstnärliga uttrycken som en spegling av samhällsutvecklingen i stort.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kunskap om avgörande idéer, händelser och problem som haft inverkan på konstarnas och konstutövares villkor i Sverige och andra länder

ha ett kultur- och idéhistoriskt medvetande som gör det möjligt att urskilja och tolka olika tidsskeden i konsten

ha ett vidgat synsätt på konstarnas utveckling och betydelse i ett övergripande samhällsperspektiv

ha kunskap om konstskapande och kreativitet genom tiderna

ha utvecklat förmågan att uppleva konst

kunna belysa exempel på stil, epok, genre eller konst i ett praktiskt arbete.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven känner igen olika tidsskeden i de olika konstverken och visar med handledning sambanden mellan olika konstnärliga uttryck och den kultur- och idéhistoriska utvecklingen.

Eleven känner till för kultur- och idéhistorien grundläggande fakta i kända sammanhang och kan med viss handledning tolka facktext och återge innehållet med egna ord.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven har tillräckliga kunskaper och färdigheter för att på egen hand arbeta vidare i ämnet.

Väl godkänd

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och tillämpar tidigare och nya kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven känner igen olika tidsskeden inom de olika konstverken och kan med viss handledning se sambanden mellan olika konstnärliga uttryck och den kultur- och idéhistoriska utvecklingen.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och redogöra för vissa avgörande idéers, händelsers och problems inverkan på konstarnas och konstutövares villkor.

Kommentar

Kultur- och idéhistoria är en gemensam kurs inom Estetiska programmet och utgör en del av kunskapsområdet Kulturhistoria. Inom Hantverksprogrammet utgör den en alternativ kurs till Kultur- och stilhistoria. Se särskild ämneskommentar i programpresentationen.

Ämne: Kulturhistoria
Kurs: Samtida konst
Kurskod: KUII202
Poäng: 50

Mål

Kursen skall orientera om nutida konstuttryck inom bild, form, konsthantverk, arkitektur, media, film, teater, dans, musik och litteratur.

Kursen skall förmedla kunskaper om nationella och internationella strömningar och om aktuella begrepp och konstresonemang.

Kursen skall också ge perspektiv på sambanden mellan konst, publik, samhälle och kulturpolitik samt ge förståelse för hur den enskilde kan påverka utvecklingen på kulturområdet.

Kursen skall stimulera intresset för eget kunskapssökande.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha en grundläggande kunskap om och kunna orientera sig i den samtida konsten och dess enskilda och gränsöverskridande uttryck samt ha kännedom om avgörande beröringspunkter mellan olika konstarter, nationellt och internationellt

kunna relatera begrepp och resonemang till konstområden och konstföreteelser

ha erfarenhet som publik av skiftande former av musik, dans, bild, teater och andra media och kunna genomföra elementär analys av ett konstnärligt uttryck

ha utvecklat och fördjupat förståelsen för konstens roll i samhället och vara orienterad om de olika konstarnas villkor i dagens samhälle.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven känner till för den samtida konsten grundläggande fakta i kända sammanhang, kan med visst stöd återge konst- och kulturdebatt samt med handledning analysera nutida olika konstuttryck.

Eleven har en varierande insikt om sambanden mellan konst, publik och samhälle.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven har tillräckliga kunskaper och färdigheter för att på egen hand arbeta vidare i ämnet.

Väl godkänd

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan beskriva konst- och kulturdebatt samt med viss handledning analysera olika nutida konstuttryck.

Eleven kan med visst stöd relatera till aktuella begrepp och konstresonemang och har god insikt om sambanden mellan konst, publik och samhälle.

Kommentar

Se särskild ämneskommentar.

Ämne: Körsång
Kurs: Körsång
Kurskod: KÖR200
Poäng: 40

Mål

Kursen skall stimulera sångglädje och ge kännedom om körmusik från skilda genrer.

Kursen skall ge tillfälle att utveckla lyssnarförmågan i samklang, intonation och gestaltning samt träning i att anpassa stämman i en musikalisk helhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvecklat sin vokala uttrycksförmåga

kunna följa och omsätta körledarens intentioner

kunna sjunga unison och flerstämmig sång från olika repertoarområden med och utan instrument.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven kan med handledning i repetitionsarbetet instudera sina uppgifter och omsätta körledarens instruktioner.

Eleven genomför vid framföranden sina uppgifter koncentrerat och medvetet.

Väl godkänd

Eleven kan mer självständigt i repetitionsarbetet instudera sina uppgifter och omsätta körledarens instruktioner.

Eleven genomför sina uppgifter med viss vokal uttrycksförmåga, koncentrerat och medvetet.

Eleven har viss a-prima-vista-teknik.

Eleven deltar engagerat och ansvarsfullt i repetitionsarbete och framföranden.

Kommentar

Körsång är en valbar kurs inom Estetiska programmet, men kan också erbjudas inom andra program, då som tillvalskurs eller som en inriktning av kärnämnet Estetisk verksamhet.

Ämne: Musik för dans och teater
Kurs: Musik för dans och teater
Kurskod: MU DT200
Poäng: 30

Förkunskapskrav: Musik och ljudskapande

Mål

Kursen skall ge kunskaper om och insikter i musik för dans och teater, öka förståelsen för och upplevelse av musik samt ge tillfälle att utöva musik.

Kursen skall ge ökade kunskaper om musikens grundelement samt ytterligare utveckla röstens och språkets emotionella och musikaliska möjligheter.

Kursen skall med hjälp av aktivt lyssnande ge repertoar- och instrumentkännedom samt utveckla form- och stilkänsla.

Kursen skall också utveckla metoder för musikalisk instudering.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha ökade kunskaper om notation och terminologi

ha känsla för puls, period, fras och rytm

ha kännedom om scenisk musik från olika tider och genrer

kunna memorera kortare musikstycken.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har tämligen goda insikter i grundläggande musikteori och för området centrala musikaliska begrepp.

Eleven har viss repertoarkännedom om musik för dans och teater.

Eleven kan med stöd instudera för sitt område aktuell musik och deltar aktivt i utövande av sång eller instrumentalmusik.

Väl godkänd

Eleven har goda insikter i musikteori och kan med visst stöd omsätta sina kunskaper i instudering och utövande av musik.

Eleven har god repertoarkännedom och stilkunskap om scenisk musik.

Eleven har kunskap om röst- och språkbehandling och tillämpar sina kunskaper i kända och nya sammanhang.

Ämne: Musik och kommunikation

Kurs: Musik och kommunikation

Kurskod: MUKO200

Poäng: 60

Mål

Kursen skall stimulera emotionell, estetisk och intellektuell tillväxt ur ett etiskt perspektiv.

Kursen skall utveckla förmågan till inlevelse och sensibilitet samt utveckla hela personligheten mot kreativitet och konstnärlighet.

Kursen skall ge ökad självinsikt och stärka möjligheterna till en öppen, medveten och verkningsfull kommunikation.

Kursen skall ge kunskap om växelspelet mellan individ och grupp, och om de sociala strukturer som påverkar människors musikintresse och möjligheter till musikutövning. Kursen skall ge färdighet i att fånga upp och tolka olika signaler, och i att själv förmedla verbala och icke verbala budskap.

Efter genomgången kurs skall eleven

genom röstbehandling och kroppsspråk kunna förmedla eller förstärka ett budskap

ha kunskaper om och färdigheter i intervjuteknik, programpresentation och marknadsföring

vara medveten om de processer som försiggår i samspelet mellan människor, och förstå värdet av en verkningsfull kommunikation

kunna tillämpa musikalisk kommunikation i sin praktiska musikutövning

ha grundläggande kunskaper om musikens roll och organisation i samhället.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven förstår betydelsen av att uppnå kontakt med åhörarna.

Eleven har kunskaper om för området grundläggande begrepp och fakta och kan med stöd praktiskt tillämpa vissa enkla kommunikationsprinciper i en förberedd situation.

Eleven genomför givna uppgifter och deltar i projektarbete från planering till utvärdering.

Eleven kan med stöd analysera och anpassa kommunikationen till olika målgrupper.

Väl godkänd

Eleven har god kunskap om etiska och kommunikativa begrepp och kan med visst stöd verbalt, skriftligt och i praktiska uppgifter belysa dessa. Med viss självinsikt arbetar eleven aktivt mot en vidgad kommunikativ beredskap.

Eleven kan arbeta mer självständigt, tar ansvar för sin del av och visar uthållighet i ett projektarbete.

Eleven kan tillämpa erfarenheter och kunskaper i nya sammanhang.

Ämne: Musikhistoria
Kurs: Musikhistoria
Kurskod: MUHI200
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Kultur- och idéhistoria eller Samtida konst

Mål

Kursen skall ge en fördjupad kunskap om och förståelse för musik i olika tider och miljöer.

Kursen skall stimulera till eget kunskapssökande och lyssnande och ge möjlighet till en intressestyrd studie inom en speciell genre eller epok.

Kursen skall träna egna ställningstaganden till och analys av musik i olika former.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna genomföra en självständig studie av en epok, en genre, en kompositör eller liknande

ha utvecklat förmågan till form- och stilanalys

kunna relatera musikalisk företeelse till såväl den musikhistoriska utvecklingen som kulturhistorien generellt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har med utgångspunkt från sina kunskaper i kulturhistoria fördjupat sina kunskaper om musik genom tiderna.

Eleven planerar och genomför en studie inom ett valt område. Studien kan vara av mindre omfattning, men skall vara genomförd på ett adekvat sätt och visa att eleven har insikt i ämnet.

Väl godkänd

Eleven kan självständigt beskriva hur musikområdet utvecklats genom tiderna.

Eleven planerar och genomför en studie som visar god insikt i området och på förtrogenhet med dess särart. Redovisningen av studien uppfyller rimliga formella krav och är intresseväckande och kreativt utformad.

Ämne: Musikproduktion och ljudteknik
Kurs: Musikproduktion och ljudteknik A
Kurskod: MULJ200
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Datakunskap A, Musik och ljudskapande

Mål

Kursen skall ge en bred introduktion till inspelning av musik, avseende såväl produktion som reproduktion.

Kursen skall stimulera till eget skapande och ge de praktiska och teoretiska kunskaper som möjliggör detta.

Kursen skall leda till självständigt arbete, men skall också öva lyhörighet i lagarbete.

Kursen skall ge kunskap om miljö- och säkerhetsmässiga aspekter på arbetet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kunskaper om användningsområden och egenskaper hos inspelningsapparatur och kunna handskas med relevant apparatur

kunna bearbeta inspelade signaler

känna till flerkanalsinspelning och mixningsteknik

kunna använda sequenserprogram för dator och synt

ha kunskaper i akustik och ljudlära som är relevanta i samband med musikproduktion

kunna göra en egen inspelning av levande musik eller en egen produktion med hjälp av dator och synt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har kunskap om den tekniska utrustningens funktioner, säkerhetsbestämmelser, användningsområden samt om upphovsrätt.

Eleven har viss kännedom om övriga för området grundläggande fakta.

Eleven genomför inspelnings- och produktionsuppgifter, men behöver stöd och handledning för att nå resultat.

Eleven kan med stöd analysera ett resultat.

Väl godkänd

Eleven har goda faktakunskaper på det ljudtekniska området.

Eleven har så goda tekniska och allmänmusikaliska kunskaper att han/hon mer kvalitetsmedvetet kan genomföra sina uppgifter.

Eleven behöver visst stöd för att analysera ett konstnärligt resultat.

Eleven samarbetar bra i situationer som kräver lagarbete och tar ansvar för sin del av arbetet.

Eleven har idéer och tar initiativ till eget skapande.

Kommentar

Kursen i Musikproduktion och ljudskapande bör integreras i övrig undervisning på grenen Musik så att eleverna ges tillfälle till dokumentation av något pågående musikprojekt.

Eleverna bör ges möjlighet till studiebesök i en professionell studio.

Ämne: Musikproduktion och ljudteknik
Kurs: Musikproduktion och ljudteknik B
Kurskod: MULJ201
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Musikproduktion och ljudteknik A

Mål

Kursen skall ge möjlighet till inriktning mot speciellt ämnesområde, t.ex. akustisk inspelning, elektroakustisk musik eller rock/popproduktion.

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om inspelning av musik samt kunskaper om sammankopplingen mellan musik och bild.

Kursen skall stimulera till eget skapande och ge erfarenheter av hela processen från idé till färdigt dokument.

Kursen skall ge de kunskaper som erfordras för att kunna förstå och följa och därmed påverka ett professionellt studioarbete.

Kursen skall träna förmågan till analys och värdering av det konstnärliga resultatet.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna hantera videoteknisk utrustning

ha kunskaper om sampling (digital överföring av akustisk signal) samt bearbetning och redigering av digitalt material på dator

kunna synkronisera olika typer av inspelningsapparater samt kunna synkronisera bandspelare – dator – video

ha relevanta kunskaper i bild-, ljus- och färglära

ha en bred orientering om användningsområden för musikvideo.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har god kunskap om ljudteknik, apparatur och dess användningsområden.

Eleven har också kunskap om bildteknisk utrustning och dess funktioner samt säkerhetsbestämmelser och upphovsrätt.

Eleven har kännedom om övriga för området grundläggande fakta.

Eleven har kunskap om sammankopplingen av ljud och bild, men behöver stöd och handledning för att nå resultat i tillämpning av dessa kunskaper.

Eleven kan med stöd analysera ett resultat.

Väl godkänd

Eleven genomför uppgifter på ljud- och bildområdet mer självständigt och kan tillämpa tidigare och nya kunskaper på ett kreativt sätt.

Eleven har god teknisk och musikalisk kunskap, samarbetar bra i situationer som kräver lagarbete och tar ansvar för sin del av arbetet.

Eleven är idérik och konstruktiv i eget skapande.

Eleven kan relativt självständigt bedöma en produktions kvalitet.

Ämne: Måleri och skulptur
Kurs: Måleri och skulptur
Kurskod: MGS200
Poäng: 120

Förkunskapskrav: Bild, Form

Mål

Kursen skall ge teoretiska kunskaper om och praktisk träning i att uttrycka sig i det bildkonstnärliga språket.

Kursen skall ge ökade kunskaper om och färdigheter i analys, tolkning och bedömning av olika bilder och visuell gestaltning.

Kursen skall ge möjligheter att prova olika konstnärsmaterial för att gestalta iakttagelser, erfarenheter, idéer och känslor i två- och tredimensionella bilder.

Kursen skall också ge möjlighet att självständigt välja material och teknik för att förmedla ett budskap eller en känsla.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvecklat och fördjupat sin skicklighet i att arbeta med två- och tredimensionella bilder i olika material och tekniker

känna till och ha använt olika bildanalysmodeller och ha framställt bilder för skilda ändamål och användningsområden

förstå hur samverkan mellan form, färg och funktion kan byggas upp för att förstärka ett budskap eller en känsla

ha erfarenhet av modellering efter levande modell och croquisteckning

ha erfarenhet av att presentera och gestalta idéer och åsikter i två- och tredimensionella bilder i form av utställning

ha kunskaper om de säkerhetsaspekter som är av betydelse för arbetet inom kursens ram samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven har fördjupade kunskaper och färdighet i måleri och skulptur.

Eleven genomför förelagda arbetsuppgifter, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med viss handledning bedöma och värdera måleri och skulptur.

Eleven förstår sambandet mellan innehåll, uttryck och upplevelse och kan med handledning tillämpa kunskaperna i bildkonstnärlig gestaltning.

Väl godkänd

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera bildkonst utifrån givna förutsättningar.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och förklara sambandet mellan innehåll, uttryck och upplevelse.

Eleven tillämpar sina färdigheter i bild-gestaltning på en konstnärligt god nivå samt har goda förutsättningar att vidareutveckla sin konstnärliga förmåga.

Ämne: Rytmik med dans**Kurs: Rytmik med dans****Kurskod: RYDS200****Poäng: 40****Förkunskapskrav: Kroppen som uttrycksmedel****Mål**

Kursen skall öka rörelse- och dansförmågan och därmed förmågan att förverkliga musikaliska intentioner.

Kursen skall förstärka musikupplevelse och formmedvetande.

Kursen skall ge möjligheter att pröva både fria och bundna rörelse- och dansformer samt träna att genom rörelse gestalta musikdramatiska skeenden.

Kursen skall stimulera till eget skapande.

Kursen skall ge träning i rörelse- och formanalys.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha uppövat en känsla för puls, period och fras och kunna omsätta de musikaliska grundelementen i rörelse

ha ökat sin lyssnarförmåga, musikaliska medvetenhet och sin kroppsliga uttrycksförmåga.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven är öppen och mottaglig för att utveckla sin kroppsliga uttrycksförmåga och musikaliska medvetenhet.

Eleven genomför dans- och rörelseövningar på ett, efter sin förmåga, tillfredsställande sätt.

Eleven känner till för området grundläggande fakta och begrepp.

Eleven har viss insikt om olika uttrycksformer i rörelse, dans och musik och kan med stöd förstå hur dessa samverkar i en helhet.

Eleven har god förmåga till samarbete i en dans- eller rörelseuppgift.

Väl godkänd

Eleven deltar engagerat i olika dans- och rörelseuppgifter och arbetar med uppmärksamhet, koncentration och vilja till skapande.

Eleven har en viss kroppslig medvetenhet och uttrycksförmåga men behöver stöd för att utvecklas och nå resultat.

Eleven kan med stöd förverkliga egna idéer i rytmik eller dans och med stöd utvärdera resultatet.

Eleven har god musikalisk uppfattningsförmåga.

Eleven samarbetar lyhört och konstruktivt.

Ämne: Rörlig bild
Kurs: Rörlig bild A
Kurskod: RBL200
Poäng: 120

Mål

Kursen skall ge teoretiska kunskaper om och praktisk träning i olika typer av arbete med rörliga bilder och deras berättarteknik. Kursen skall både ge kunskaper om och erfarenheter av den teknik som används och utveckla förmågan till kreativt bildskapande.

Kursen skall ge möjlighet att arbeta med hela produktionskedjan från synopsis till storyboard och manus fram till den färdiga produkten.

Kursen skall ge kunskap om den rörliga bildens utveckling och funktion i samhället och orientering om rörliga bilder historiskt och i nutid, nationellt och internationellt.

Kursen skall också ge kunskap om de miljö- och säkerhetsmässiga aspekterna på arbetet med rörliga bilder.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha erfarenhet av film/videoarbete genom inspelning och redigering av rörliga bilder med text och ljud samt ha utvecklat det egna bildskapandet

kunna kombinera datorgrafik, ljud och video

förstå och kunna analysera rörliga bilders berättarteknik och uttryck

förstå hur samverkan mellan bild, text och ljud kan byggas upp för att förstärka ett budskap

ha insikt om den rörliga bildens användning och betydelse i opinionsbildning och i nutida kulturliv

ha kunskap om den tekniska utrustningens funktioner, möjligheter och praktiska användning

ha kännedom om upphovsrättsliga bestämmelser avseende bild, ljud och text

ha kunskap om de miljö- och säkerhetsaspekter som är av betydelse för arbetet med rörliga bilder samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har grundläggande kunskaper i den rörliga bildens användning och teknik och kan tillämpa sina kunskaper vid inspelning och redigering av rörliga bilder, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med visst stöd bedöma och värdera rörliga bilder utifrån givna kriterier.

Eleven känner till för området grundläggande fakta och kan läsa enklare facktext och återge innehållet med egna ord.

Väl godkänd

Eleven arbetar självständigt med inspelning och redigering av rörliga bilder i kombination med datorgrafik och ljud och kan tillämpa tidigare och nya kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera rörliga bilder utifrån givna kriterier.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och redogöra för den tekniska utrustningens funktioner, möjligheter och praktiska användning samt inser betydelsen av dessa kunskaper.

Kommentar

Avsikten är att eleverna tränar sin förmåga att inse hur samverkan av bild, ljud och text kan byggas upp för att förstärka budskapet. Analys av olika produktioner och jämförelser mellan såväl filmiska uttrycksformer som datoranimationer kan varvas med det praktiska arbetet. Undervisningen skall präglas av ett samspel mellan färdigheter, upplevelse och teori, där kreativt tänkande och idéskapande är viktiga inslag.

Kursen är en valbar kurs inom Medieprogrammet och Estetiska programmet och är också tänkt att fungera som tillvalskurs för elever från andra program.

Ämne: Scenisk gestaltning
Kurs: Scenisk gestaltning A
Kurskod: SCGE200
Poäng: 130

Mål

Kursen skall ge en bred introduktion av teatern som arbetsplats. Kursen skall ge grundläggande kunskaper om problematik och teori i gestaltungsarbetet samt möjligheter att pröva och träna gestaltungsuppgifter, såväl form som metod.

Kursen skall belysa skådespelarens uppgifter och möjligheter i den konstnärliga processen.

Kursen skall ge kunskap om miljö- och säkerhetsmässiga aspekter på arbetet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvecklat färdigheter i gestaltungsarbetet och ha insikt i gestaltungs möjligheter, teori och metod

ha ökad medvetenhet och kunskap om kropp och röst som medel för kommunikation

kunna tillämpa koncentrations-, avspännings-, röst- och andningsteknik

ha erfarenhet av interpretation och ha kunskap om textanalysens grunder

ha inblick i teatern som arbetsplats.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven genomför övningar och gestaltungsuppgifter på grundläggande nivå.

Eleven förstår lagarbetets betydelse och tar visst ansvar för gruppens arbete.

Eleven tillämpar tekniker som utvecklar kropp och röst samt använder kunskap från fysisk träning.

Eleven genomför olika typer av improvisationer och visar prov på improvisation och inlevelse.

Eleven har viss insikt i teaterns övriga konstnärliga uttrycksformer och använder dessa i enklare gestaltungsuppgifter.

Eleven kan med visst stöd analysera en kortare dramatisk text.

Eleven förklarar med handledning grundläggande begrepp och terminologi samt kan beskriva teatern som arbetsplats.

Väl godkänd

Eleven genomför övningar och gestaltungsuppgifter på god nivå.

Eleven förstår lagarbetets betydelse och tar genomgående ansvar för gruppens arbete.

Eleven tillämpar självständigt olika tekniker som utvecklar kropp och röst samt använder kontinuerligt kunskap från fysisk träning.

Eleven använder olika typer av improvisationer i gestaltungsarbetet och agerar med närvaro, koncentration, engagemang och lyhördhet inför andra.

Eleven har insikt i och kan med stöd beskriva teaterns olika konstnärliga uttrycksformer samt integrera dem i gestaltungsarbetet.

Eleven visar förståelse för teaterns möjligheter som medel för kommunikation.

Eleven analyserar form och innehåll i texter.

Eleven känner till och använder med viss handledning grundläggande begrepp och terminologi samt kan beskriva teatern som arbetsplats.

Kommentar

Begreppet Scenisk gestaltning avser gestaltning på scenen med samverkan av teaterns samtliga uttrycksformer; skådespeleri, scenografi, ljus, ljud, smink, kostym osv. Kursen är grundläggande för teaterområdet och förutsätter samverkan med kursen Fysisk träning.

Skolan måste ha praktisk och pedagogisk beredskap för elevers mycket skiftande förkunskaper. För att möjliggöra en bred inriktning och direktkontakt lärare – elev kan undervisningen företrädesvis ske i mindre grupper. Arbetet kan avslutas med en gestaltungsuppgift, dock inte nödvändigtvis en föreställning. Övergripande är uttryckets form och kommunikation och gestaltungsmetod samt att öka elevernas självinsikt. Om skolan också har inriktning mot dans rekommenderas samverkan med Dans, form och gestaltning A, t.ex. vid genomgång av gestaltningens grunder och kring teatern som arbetsplats. Fysisk träning och Dansträning kan också med fördel delvis samordnas.

Ämne: Scenisk gestaltning
Kurs: Scenisk gestaltning B
Kurskod: SCGE201
Poäng: 100

Förkunskapskrav: Scenisk gestaltning A

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper, praktiska och teoretiska, om gestaltningsprocessen och i text- och föreställningsanalys.

Kursen skall också ge fördjupad insikt i gestaltning som kommunikation, även innefattande publikens betydelse som mottagare.

Kursen skall ge introduktion i regi och komposition.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha ökade färdigheter i att självständigt använda och koordinera gestaltningens olika komponenter och uttrycksformer samt ha kunskap om dess teori och metod

ha grundläggande färdigheter i text- och föreställningsanalys samt ha vana att se och analysera teaterföreställningar

ha ökad insikt i gestaltning som kommunikation

känna till grunderna i regi och komposition och deras roll och betydelse i det konstnärliga arbetet.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss insikt i den kommunikativa processen.

Eleven redogör med visst stöd för scenisk kommunikation och beskriver regiarbetets grunder.

Eleven har viss insikt i samspelet mellan teaterns olika konstnärliga uttrycksformer och visar prov på det i gestaltningsarbetet.

Eleven deltar i scenisk redovisning för publik och utför uppgifter på grundläggande nivå.

Eleven tar ansvar för gruppens arbete.

Eleven kan med handledning tolka och analysera texter och föreställningar.

Eleven utvecklar kropp och röst samt tillämpar kunskap från fysisk träning. Om eleven i sin gestaltning väljer att lägga huvudvikten vid att agera, arbetar eleven med närvaro, koncentration och engagemang.

Eleven kan sceniskt omsätta enklare regiinstruktioner.

Om eleven i sin gestaltning väljer att lägga huvudvikten vid andra områden än att agera, arbetar eleven med engagemang och koncentration.

Eleven provar enklare gestaltningsmetoder.

Väl godkänd

Eleven visar insikt i den kommunikativa processen.

Eleven för med visst stöd resonemang om samband, form, innehåll och kommunikation.

Eleven beskriver självständigt regiarbetets grunder.

Eleven har insikt i samspelet mellan teaterns olika konstnärliga uttrycksformer och koordinerar dessa komponenter i olika gestaltungsuppgifter.

Eleven deltar i scenisk redovisning för publik, utför uppgifter på god nivå och visar prov på personligt formspråk.

Eleven tar ansvar för gruppen och helheten.

Eleven kan med viss handledning på god nivå analysera och tolka texter och föreställningar.

Eleven har fördjupat kunnande om kropp och röst samt tillämpar kontinuerligt kunskap från fysisk träning. Om eleven i sin gestaltning väljer att lägga huvudvikten vid att agera, arbetar eleven med närvaro, koncentration, engagemang och lyhördhet inför andra.

Eleven tar emot regi och provar självständigt gestaltungsmetoder på scenen.

Om eleven i sin gestaltning väljer att lägga huvudvikten vid andra områden än att agera, arbetar eleven med engagemang, koncentration och lyhördhet inför andra.

Eleven provar självständigt gestaltungsmetoder och koordinationsmöjligheter.

Kommentar

Scenisk gestaltning B förutsätter samverkan med kursen Fysisk träning.

Centralt i kursen är att belysa sambandet mellan gestaltning och kommunikation ur olika aspekter.

Ämne: Scenisk gestaltning
Kurs: Scenisk gestaltning C
Kurskod: SCGE202
Poäng: 70

Förkunskapskrav: Scenisk gestaltning B

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper i gestaltungs- och föreställningsarbete, både individuellt och i lagarbete.

Kursen skall också uppöva förmågan att självständigt och lyhört använda och kombinera praktiska och teoretiska kunskaper i ett sceniskt projektarbete.

Kursen skall också ge möjlighet att ytterligare träna förmågan till analys och överblick.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna genomföra ett sceniskt projektarbete i möte med publik och där tillämpa praktiska och teoretiska färdigheter i scenisk gestaltning och föreställningsarbete

vara orienterad om upphovsrättsliga regler med anknytning till teater

ha kunskaper och färdigheter som stimulerar till kreativt teaterarbete inom olika verksamhetsområden.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven genomför på grundläggande nivå uppgifter i ett sceniskt projektarbete.

Eleven äger viss analytisk förmåga, kan med viss handledning analysera och tolka texter och har viss insikt i den kommunikativa processen.

Eleven för med stöd ett enkelt resonemang kring sambandet mellan form och innehåll.

Eleven visar insikt i hur teaterns olika konstnärliga uttrycksformer samverkar.

Eleven redogör med visst stöd för upphovsrättsliga regler och begrepp.

Eleven tar ansvar för gruppen och några arbetsuppgifter.

Eleven tillämpar med viss handledning praktiska och teoretiska kunskaper i projektet.

Om eleven som gestaltungsområde väljer att agera, arbetar eleven med närvaro, koncentration, engagemang och lyhördhet inför andra samt skapar en rollkaraktär.

Om eleven väljer gestaltungsområde inom teaterns övriga konstnärliga uttrycksformer, arbetar eleven med engagemang, koncentration och lyhördhet inför andra samt utvecklar sitt formspråk.

Väl godkänd

Eleven genomför på god nivå uppgifter i ett sceniskt projektarbete.

Eleven äger analytisk förmåga, analyserar och tolkar självständigt texter och har insikt i den kommunikativa processen.

Eleven analyserar kontinuerligt arbetet och bidrar med förslag som väl passar in i helheten.

Eleven kan självständigt föra resonemang kring sambandet form och innehåll.

Eleven visar god insikt i hur teaterns olika konstnärliga uttrycksformer samverkar och kan självständigt redogöra för detta samspel.

Eleven redogör för upphovsrättsliga regler och begrepp.

Eleven tillämpar självständigt tidigare erhållna praktiska och teoretiska kunskaper i projektarbetet.

Eleven tar stort ansvar för gruppen och helheten.

Om eleven som gestaltungsområde väljer att agera, arbetar eleven genomgående med närvaro, koncentration, engagemang och lyhörddhet inför andra samt skapar en personlig rolltolkning.

Om eleven väljer gestaltungsområde inom teaterns övriga konstnärliga uttrycksformer, arbetar eleven genomgående med koncentration, engagemang och lyhörddhet inför andra samt skapar med ett personligt formspråk.

Kommentar

Scenisk gestaltning C förutsätter samverkan med kursen Fysisk träning. Centralt är att genomföra en föreställning i möte med publik. Undervisningen bör så mycket som möjligt ta hänsyn till elevernas val av fördjupnings- och specialiseringskurser. Kursen lämpar sig väl för samarbete med de kurser inom andra grenar i Estetiska programmet som också syftar till föreställningar inför publik.

Ämne: Sceniskt musikprojekt
Kurs: Sceniskt musikprojekt
Kurskod: SCMU200
Poäng: 60

Förkunskapskrav: Musik och ljudskapande, Kroppen som uttrycksmedel

Mål

Kursen skall ge möjlighet att i ett musikaliskt projekt vara med i processen från idé till färdig föreställning.

Kursen skall ge tillfälle till olika typer av arbetsuppgifter, t.ex. som regi-assistent, ljudtekniker, orkestermusiker, korist eller solist, och den skall sträva efter att ge en realistisk bild av ett professionellt ensemblearbete.

Kursen skall utveckla kreativitet och stimulera till allsidighet.

Kursen skall även utveckla förmågan att ta ansvar för självständigt arbete i ett långsiktigt projekt och känslan av delaktighet i en helhet.

Kursen skall utveckla sinne och medvetenhet för analys av eget skapande insatt i en konstnärlig helhet.

Kursen skall ge orientering om upphovsrättsliga bestämmelser.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha erfarenhet av att förverkliga ett sceniskt musikprojekt från idé till föreställning

ha fördjupat sin intresseinriktning samt ha insikt i och förståelse för olika arbetsuppgifter i ett projektarbete

inse betydelsen av självständigt ansvarstagande i ett konstnärligt helhetsperspektiv

vara orienterad om upphovsrättsliga regler i samband med offentliga föreställningar.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven deltar aktivt och intresserat i processen från idé till färdig föreställning, men behöver ibland stöd för att klara sina arbetsuppgifter.

Eleven skaffar sig för sina arbetsuppgifter adekvata kunskaper och utför dessa på ett tillfredsställande sätt.

Eleven har viss insikt om olika sceniska och musikaliska uttrycksformer och kan med stöd förstå hur dessa samverkar i en helhet.

Väl godkänd

Eleven har goda kunskaper om sitt specialområde och gör goda insatser inom det.

Eleven är väl förberedd, har lätt att samarbeta och tar ansvar för sin del av arbetet.

Eleven kan omsätta teoretiska resonemang i praktiskt arbete.

Eleven är koncentrerad och lyhörd med vilja till konstnärligt uttryck.

Eleven kan med stöd bedöma sitt och andras konstnärliga resultat i ett helhetsperspektiv.

Kommentar

Då ett sceniskt musikprojekt har de mest skiftande förutsättningar, såväl ekonomiskt och lokalmässigt som vad gäller elevernas förmåga, har kursen gjorts så vid att den kan omspanna alla former från kyrkospel till kabaré.

Kunskap om upphovsmannarättens och kopieringsavtalens förordningar och bestämmelser är en viktig grundförutsättning när man väljer projektinriktning. Att få alla elever att oavsett arbetsuppgift känna sin betydelse i den skapande processen bör vara en pedagogisk grundtanke. I denna kurs finns rika integrations- och samverkansmöjligheter både inom och utanför grenen Musik, t.ex. med Dans, form och gestaltning C och Scenografi. Exempel på integration inom grenen är att musikinslag förbereds i kurserna Instrument/sång och Ensemble, arrangemang skrivs i Arrangering och komposition och att eleverna i Musik- och ljudproduktion får tillfälle till praktisk tillämpning.

Ämne: Scenografi
Kurs: Scenografi
Kurskod: SCEN200
Poäng: 60

Förkunskapskrav: Bild och form B

Mål

Kursen skall ge kunskap om och träning i scenografisk gestaltning samt förståelse för den skapande processen från idé till färdig föreställning.

Kursen skall ge tillfälle att samverka i tvärkonstnärliga produktioner, att förena visuella uttryck, ord, musik, ljud, konst eller dans till en planlagd föreställning.

Kursen skall träna eleverna att kommunicera med och möta publik och att utvärdera gjorda insatser och publika reaktioner.

Kursen skall ge kunskap om miljö- och säkerhetsmässiga aspekter på arbetet.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha erfarenhet av scenografisk gestaltning

ha insikt i den skapande processen i samband med tvärkonstnärliga framföranden och ha erfarenhet av visuella uttryck i anslutning till andra konstarter samt ha erfarenhet av lagarbete

ha erfarenhet av att analysera och tolka olika uttryck i tvärkonstnärliga produktioner

vara orienterad om upphovsrättsliga regler i samband med offentliga föreställningar

ha kunskaper om säkerhetsbestämmelser som är av betydelse i samband med offentliga föreställningar samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har goda kunskaper och färdigheter i scenografisk gestaltning.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan på en viss nivå bedöma och värdera scenografi och visuell gestaltning i produktioner utifrån givna kriterier.

Eleven känner till för kursen grundläggande kompetenser i kända sammanhang och kan med stöd planera och gestalta sin del av scenografisk och visuell gestaltning i ett lagarbete.

Väl godkänd

Eleven har fördjupade kunskaper och färdigheter i scenografisk gestaltning.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och kan tillämpa sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera scenografi och visuell gestaltning i produktioner utifrån givna kriterier. I ett lagarbete kring scenografisk och visuell gestaltning samarbetar eleven med andra och ansvarar samtidigt självständigt för sin del av planering och genomförande.

Eleven tar egna initiativ och kan diskutera och redogöra för den skapande processen i ett lagarbete från idé till färdig föreställning samt kan utvärdera gjorda insatser och publika reaktioner i genomförda föreställningar.

Kommentar

Scenografi är en valbar kurs i Estetiska programmet. Avsikten med kursen är att träna eleverna att utifrån sina specialkunskaper i bildskapande samverka i grupp och förbereda och genomföra publika föreställningar med visuella produkter och uttryck inom eller utanför skolan. Kursen ger en mängd möjligheter till tvärkonstnärliga produktioner. Installationer, room-performance i samverkan med dansare och musiker eller scenografisk gestaltning, maskframställning och teaterdräktens design till teater-, dans- och musikföreställningar är exempel på samproduktioner. Rum som bild — bild som rum med videoinstallationer eller mixade medier med musik, ljudeffekter, ljuseffekter eller poesideklamationer är ytterligare exempel.

Ämne: Teaterproduktion
Kurs: Teaterproduktion
Kurskod: TEAP200
Poäng: 80

Mål

Kursen skall ge en bred orientering i teaterproduktionens olika delar; teater-teknik, scenografi, kostym, mask, smink och produktion. Kursen skall ge kunskap om teaterproduktionens plats i den skapande processen från idé till färdig föreställning. Vidare skall kursen belysa det praktiska arbetet på en teater samt informera om hur aktuell kulturpolitik påverkar teaterns arbets-möjligheter.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha teoretiska och praktiska grundkunskaper om ljud, datortillämpningar (t.ex. ljusbord) och teatermaskineri med tillhörande arbetsorganisation

ha grundläggande kunskaper om vad dans- och teaterproduktion omfattar

ha elementära kunskaper om teaterekonomi, marknadsföring, publikt arbete, distributions- och turnéplanering

ha elementära kunskaper om ljudets, ljusets och scenteknikens roll i en teater- eller dansföreställning

ha elementära kunskaper om färg- och materiallära

förstå scenografins, maskens och kostymens möjligheter och funktion i en föreställning

ha inblick i tillverkningsprocessen och praktisk övning i arbete i verkstad eller ateljé

förstå behovet av planering, samverkan och överblick samt ha begrepp om kulturpolitikens inverkan på verksamheten.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss insikt i hur en teaterproduktion växer fram.

Eleven känner till de olika områdena i en teaterproduktion och kan beskriva deras funktion och redogöra för relevanta basfakta.

Eleven kan med handledning redogöra för hur de olika områdena samverkar.

Eleven utför med handledning praktiskt enkla moment inom varje område.

Eleven genomför vissa arbetsuppgifter på grundläggande nivå och tar varierande ansvar för gruppens arbete.

Väl godkänd

Eleven har god insikt i hur en teaterproduktion växer fram och förstår dess komplexitet.

Eleven är väl insatt i varje område och känner till funktion, arbetsmetoder, material och utrustning. Med viss handledning kan eleven redogöra för hur de olika områdena samverkar och är beroende av varandra.

Eleven deltar aktivt i praktiska arbetsuppgifter och kan med viss handledning utföra moment inom varje område.

Eleven tillägnar sig nya praktiska och teoretiska kunskaper på god nivå och tar ansvar för gruppens arbete.

Kommentar

Kursen är obligatorisk för alla elever på grenen Dans och teater. Delar av kursen kan med fördel förläggas till en professionell teater, t.ex. när det gäller producentkunskap och scenteknik.

Ämne: Teaterteknik
Kurs: Teaterteknik
Kurskod: TEAT200
Poäng: 80

Förkunskapskrav: Teaterproduktion

Mål

Kursen skall ge fördjupade kunskaper om och erfarenheter av det teater-tekniska området, och möjlighet till specialisering inom ett eller flera delområden.

Kursen skall ge kunskap om hur arbetet bakom scenen går till under realistiska förhållanden samt ge kunskap om de miljö- och säkerhetsmässiga aspekterna.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha fördjupade kunskaper inom något av teaterteknikens specialområden, t.ex. ljus teknik, ljud teknik eller scen teknik

ha ökad kunskap om och förståelse för teaterteknikens funktion och skapande roll i en dans- eller teaterföreställning

ha kunskap om hur teatertekniken tillämpas under realistiska förhållanden

ha fördjupad kunskap om teatern som arbetsplats och insikt i kulturpolitikens betydelse för teaterproduktionen

ha kunskap om miljö- och säkerhet i teaterarbetet samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven visar insikt i teaterteknikens funktion, förstår dess betydelse i en teaterproduktion och hur den används under realistiska förhållanden.

Eleven har grundläggande förståelse för ett av teaterteknikens områden; känner till basfakta, kan med viss handledning redogöra för den tekniska utrustningen och ge exempel på hur den används.

Eleven utför med viss handledning arbetsmoment på grundläggande nivå inom sitt område.

Väl godkänd

Eleven visar god insikt i teaterteknikens funktion, kan självständigt analysera dess betydelse i en teaterproduktion och hur den används under realistiska förhållanden.

Eleven har god förståelse för ett område; känner till grundläggande fakta, kan självständigt redogöra för den tekniska utrustningen och hur den används.

Eleven kan beskriva hur det valda teatertekniska området är sammansatt av olika delområden och hur de samverkar.

Eleven utför självständigt arbetsuppgifter på god nivå inom sitt område.

Kommentar

Teaterteknik är en fördjupningskurs för elever som vill inrikta sig mot teaterns teknik.

Praktiska övningar under realistiska förhållanden bör vara ett väsentligt inslag i undervisningen, vilket förutsätter att den åtminstone delvis förläggs till en professionell teater. Kursen kan kompletteras med lokala specialiseringar inom olika delområden som mask, smink kostym och dekor.

Ämne: Visualisering
Kurs: Visualisering
Kurskod: VISU200
Poäng: 80

Förkunskapskrav: Bild och form B

Mål

Kursen skall ge kunskaper om och färdigheter i att synliggöra och visualisera kunskap i informativ och pedagogisk bildframställning.

Kursen skall ge praktisk träning i att visualisera idéer, företeelser och förlopp.

Kursen skall ge insikt i hur man med hjälp av bild och text i samverkan kan förmedla kunskap och information i klar och tydlig form.

Kursen skall ge färdigheter i skilda visuella presentationsmetoder, sätt att lägga upp en presentation i logisk följd samt vana vid ett personligt framträdande.

Kursen skall ge träning i att tänka och arbeta i tre dimensioner, från funktionsskiss till presentationsskiss och färdig modell.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna använda bild som skiss och kommunikationsmedel samt kunna framställa informativa och pedagogiska bilder

kunna analysera, använda och bedöma informativa och pedagogiska bilder

förstå hur bilder, bokstäver, grafiska element och föremål kan samverka och medverka till en effektiv visuell information

kunna arbeta med elementär bildvisningsmetodik

ha erfarenhet av datorbaserad nyhetsgrafik

vara orienterad om informativa och pedagogiska bilders betydelse i opinionsbildning och i samhället för övrigt

kunna planera och genomföra visualiseringar och utställningar

ha kunskap om de säkerhetsaspekter som är av betydelse för arbetet med visualisering och utställning samt kunna arbeta på ett ergonomiskt riktigt sätt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har goda kunskaper och färdigheter i visuell gestaltning.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter, men behöver visst stöd för att nå resultat.

Eleven kan med visst stöd bedöma och värdera informativ och pedagogisk bildframställning utifrån givna kriterier.

Eleven förstår hur bilder, bokstäver och andra grafiska element medverkar till en effektiv visuell information och tillämpar med stöd kunskaperna i arbete med visualiseringar och i utställningssammanhang.

Väl godkänd

Eleven har fördjupade kunskaper och färdigheter i visuell gestaltning.

Eleven genomför givna arbetsuppgifter självständigt och tillämpar sina kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang.

Eleven kan bedöma och värdera informativ och pedagogisk bildframställning utifrån givna kriterier.

Eleven tar egna initiativ och kan redogöra för hur bilder, bokstäver och andra grafiska element har påverkat arbetsuppgiftens utformning. I utställningssammanhang har eleven goda insikter i hur visuella objekt kan samverka med rummet till en visuellt fungerande helhet.

Kommentar

Kursen är en valbar kurs inom Estetiska programmet. Arbete med att presentera bilder och visualiseringar och att arrangera utställningar erbjuder rika möjligheter till samarbete med andra kurser, både inom och utom karaktärsämnet. Saklig bildframställning i form av tecknade serier, informativa film- och datoranimeringar, overhead-framställningar, pedagogiska diabildsserier och enkla förklarande skisser och modeller kan ingå i kursen. Samtal om och analys av egna och professionellt framställda bilder och modeller samt jämförelser mellan olika visualiseringar bör vara väsentliga inslag som varvas med det praktiska arbetet. Praktiskt kunnande, visuell kreativitet och teori är centrala begrepp i kursen.

Kursplaner

KÄRNÄMNEN OCH ÖVRIGA KARAKTÄRSÄMNEN

Ämne: Engelska

Kursplaner
SKOLFS 1994:9
Betygskriterier
SKOLFS 1994:11

Syfte

Den kunskap i det engelska språket som eleverna tidigare tillägnat sig skall fördjupas, vidareutvecklas och efterhand även specialiseras inom den gymnasiala utbildningen. Utbildningen syftar till att eleverna skall nå den nivå av funktionell och allsidig språkfärdighet samt fördjupade kunskaper om engelskspråkiga länder och deras kultur som krävs av medborgare i dagens och morgondagens internationella samhälle.

Ett grundläggande syfte med utbildningen i engelska är att den skall stärka alla elevers vilja och tilltro till sin förmåga att aktivt använda engelska. En strävan i undervisningen skall vara att vidmakthålla och utveckla elevernas lust att lära så att de fortsätter att fördjupa sina språkkunskaper även efter avslutade studier i engelska.

Karaktär och struktur

Språkfärdighet och kunskaper om kultur och samhälle i de länder där engelska talas utgör de centrala delarna av studierna. Olika språkliga aktiviteter – höra, tala, läsa och skriva – ger ämnet dess struktur.

I undervisningen skall eleverna få tillfälle att lära känna olika kulturer i den engelskspråkiga världen. Genom studier av skönlitteratur och möten med andra kulturformer skall eleverna få fördjupade kunskaper om hur det engelska språket varierar i olika sammanhang och i skilda länder.

Ett ämnesinnehåll i undervisningen som ligger nära elevernas personliga intresseområden eller anknyter till den studieinriktning de valt ökar elevernas vilja att använda engelska. Eleverna bör kontinuerligt få samtala och redovisa egna reaktioner, synpunkter och tankar samt ta del av och bemöta andras.

Ett led i fördjupningen och specialiseringen av kunskaperna är att eleverna efterhand skall kunna utnyttja engelskspråkig facklitteratur inom det område de inriktar sin utbildning mot.

Ämne: ENGELSKA
Kurs: Engelska A
Kurskod: EN200
Poäng: 110

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall kunna förstå och aktivt använda engelska i tal och skrift i vardagslivet, i arbetslivet och för fortsatta studier.

Kursen skall fördjupa elevernas kunskaper om engelskspråkiga länder, öka förståelsen för andra kulturer samt ge eleverna vidgade kunskaper om språk och språkinläring.

Undervisningen skall ge eleverna tilltro till den egna förmågan att kommunicera på engelska.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna använda engelska för att skaffa sig information och kunskaper, kunna uttrycka sig så korrekt som möjligt i tal och skrift,

förstå tydligt tal från olika delar av den engelskspråkiga världen och ha viss kännedom om sociala och regionala språkskillnader,

kunna inleda och aktivt delta i samtal och därvid uttrycka egna åsikter och bemöta andras,

kunna använda språket muntligt för att sammanhängande berätta om, beskriva och förklara förhållanden inom egna intresse- och kompetensområden,

kunna med god förståelse läsa enklare sakprosa inom egna intresse- och kompetensområden samt, med hjälp av ordbok, även svårare texter,

kunna med god förståelse läsa enklare samtida skönlitteratur från olika engelskspråkiga länder,

kunna formulera sig enkelt men tydligt i skrift i vardagliga sammanhang och inom egna kompetensområden,

ha kunskaper om samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt i engelskspråkiga länder och kunna använda dessa för att jämföra kulturer,

vara van att använda ordböcker, grammatik, uppslagsverk och andra hjälpmedel,

vara van att planera, genomföra och utvärdera sin egen språkinläring.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar enskilt och med andra, tar visst ansvar för sin inläring och gör, trots viss språklig osäkerhet, framsteg.

Eleven förstår huvuddragen, men inte alla detaljer, i engelska som talas i inte alltför högt tempo i vardagliga situationer eller inom kända ämnesområden.

Eleven har i någon mån kännedom om sociala och regionala språkskillnader.

Eleven deltar aktivt och blir trots formella brister förstådd i samtal kring vardagliga eller välbekanta ämnen.

Eleven berättar om och beskriver egna erfarenheter, om än ofta kort och tveakande. Då språkförmågan inte räcker till använder eleven i viss utsträckning andra strategier att göra sig förstådd. Uttalet är relativt gott.

Eleven förstår huvudinnehållet i lätt sak- och skönlitteratur samt tillgodgör sig detaljer vid en noggrannare läsning.

Eleven skriver enkla meddelanden och brev som rör den egna vardagssituationen. Språket är begripligt men kan innehålla många formella fel.

Eleven använder vid behov ordbok, uppslagsbok och andra hjälpmedel.

Eleven är medveten om engelskans ställning i världen, har grundläggande kunskaper om samhällsförhållanden, seder och bruk i engelsktalande länder samt gör enkla jämförelser med svenska förhållanden.

Eleven planerar, genomför och utvärderar sitt arbete.

Väl godkänd

Eleven är aktiv både vid enskilt arbete och tillsammans med andra, tar ansvar för sin inläring samt har viss tilltro till sin förmåga att använda engelska.

Eleven förstår huvuddragen och de flesta detaljer i tal som berör kända ämnesområden, även i något svårare autentiskt tal.

Eleven har kännedom om sociala och regionala språkskillnader.

Eleven inleder och upprätthåller samtal, inhämtar och ger information samt uttrycker egna åsikter. Språket är enkelt, lättfattligt och relativt ledigt och korrekt.

Eleven berättar, beskriver och förklarar sammanhängande inom egna intresse- och kompetensområden samt återberättar och sammanfattar muntligt ett välbekant stoff. Där språkförmågan inte räcker till visar eleven god förmåga att utnyttja andra strategier.

Eleven har ett gott uttal.

Eleven förstår såväl huvuddrag som de flesta detaljer i enklare sak- och skönlitteratur samt vid noggrannare läsning även något svårare texter.

Eleven skriver enkla brev, korta kommentarer eller sammanfattningar till inhämtat stoff. Framställningen är informativ men kan innehålla formella fel.

Eleven använder självständigt ordbok, grammatik, uppslagsbok och andra hjälpmedel.

Eleven är relativt medveten om sitt sätt att lära.

Eleven har kunskaper om engelsktalande länders samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt och använder dessa kunskaper för att göra jämförelser mellan olika kulturer.

Eleven planerar, genomför och utvärderar självständigt sitt arbete.

Ämne: Engelska
Kurs: Engelska B
Kurskod: EN201
Poäng: 40

Mål

Målet för kursen är att eleven utvecklar allsidiga färdigheter inom ämnet och kan tillämpa dessa i vardagsliv, studier och arbete. Särskild vikt läggs vid förmågan att läsa texter av varierande slag och att arbeta med olika medier.

Eleven skall förbättra och nyansera sina produktiva färdigheter samt utveckla sin insikt i språkets byggnad och funktion.

Eleven skall medvetet reflektera över sin språkinläring.

Eleven skall få en god överblick över kulturella och sociala förhållanden i engelskspråkiga länder samt bli medveten om kulturskillnader och likheter. Denna kulturkunskap förutsätter mångsidiga kontakter med stoff från aktuellt språkområde.

Efter genomgången kurs skall eleven

betrakta engelska som ett naturligt redskap att skaffa sig och förmedla kunskaper

förstå tal från olika delar av världen, i viss utsträckning även regionala varianter

kunna inleda och delta i samtal och diskussioner och därvid uttrycka och argumentera för egna värderingar och åsikter samt bemöta andras

kunna muntligt presentera erfarenheter och kunskaper, både översiktligt och mer i detalj

kunna med god förståelse läsa allmänorienterande sakprosa samt med hjälpmedel även svarare sakprosa

kunna med god förståelse läsa nutida litteratur från olika delar av den engelskspråkiga världen samt i någon mån även äldre brittisk och amerikansk skönlitteratur

ha grundläggande orientering om brittisk och amerikansk litteratur från olika epoker

kunna formulera sig tydligt i skrift, såväl formellt som informellt samt i viss mån kunna bearbeta och förbättra sitt språk

ha fördjupade kunskaper om samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt i engelskspråkiga länder samt kunna jämföra olika kulturer

ha god vana att använda grammatik, olika typer av ordböcker och uppslagsverk samt använda datorer för skrivande, informationssökning och kommunikation

ha god vana att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete och sin språkinläring.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven arbetar med och använder på eget initiativ engelska som redskap för att skaffa sig och förmedla kunskaper.

Eleven arbetar aktivt i grupp med engelska som arbetsspråk för att gemensamt klara av arbetsuppgifter av tema- eller projektkaraktär.

Eleven förstår det väsentliga av innehållet i autentiskt tal som inte är alltför avancerat och kan även förstå språk med viss dialektal färgning.

Eleven inleder och upprätthåller samtal, inhämtar och ger information, argumenterar samt uttrycker egna åsikter.

Eleven anpassar i viss mån sitt språk efter situation och mottagare.

Eleven presenterar och kommenterar stoff inom sitt intresse- och kompetensområde.

Eleven uttrycker sig ledigt, relativt varierat, lättfattligt, utan allvarligare språkfel samt med gott uttal och god intonation.

Eleven läser med god förståelse enklare sakprosa samt med hjälpmedel även svårare sakprosa inom kända ämnesområden.

Eleven tillgodogör sig några samtidsromaner från olika engelskspråkiga länder samt utdrag ur äldre brittiska och amerikanska verk.

Eleven har en viss litteraturhistorisk överblick.

Eleven berättar, beskriver och kommenterar ett självvalt eller tilldelat stoff i skriftlig form. Språket är sammanhängande, relativt nyanserat och utan störande språkfel.

Eleven har kunskaper om samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt i engelskspråkiga länder, särskilt Storbritannien och USA, och kan använda denna bakgrund för att förstå facktexter av olika slag, film och skönlitteratur.

Eleven planerar, genomför och utvärderar sitt arbete samt använder därvid adekvata hjälpmedel.

Väl godkänd

Eleven använder engelska som ett naturligt arbetsspråk, såväl vid enskilt arbete som i grupp, för att söka, bearbeta och förmedla information.

Eleven förstår såväl huvuddrag som detaljer i autentiskt tal som inte är alltför avancerat, och förstår även dialektal engelska.

Eleven anpassar med viss framgång sitt språk till olika talsituationer i samtal och muntliga presentationer. Därvid uttrycker sig eleven med ledighet och använder ett nyanserat och adekvat ordförråd.

Elevens muntliga framställning är relativt korrekt.

Eleven läser med god förståelse även något svårare sakprosa och behöver därvid använda hjälpmedel i allt mindre utsträckning.

Eleven tillgodogör sig, analyserar och jämför några samtidsromaner från olika engelskspråkiga länder.

Eleven läser utdrag ur brittiska och amerikanska verk från olika epoker och kan sätta in dessa i ett litteraturhistoriskt sammanhang.

Eleven bearbetar systematiskt sin skriftliga framställning mot ett alltmer nyanserat och korrekt språk.

Eleven har goda kulturkunskaper som ger en ökad internationell överblick.

Eleven visar förståelse för såväl internationella sammanhang som betingelserna bakom individuella olikheter.

Eleven planerar, genomför och utvärderar systematiskt sitt arbete samt använder därvid adekvata hjälpmedel.

Ämne: Estetisk verksamhet

Syfte

Undervisningen skall syfta till att utveckla elevernas förmåga, kreativitet och lust att använda estetiska uttrycksmedel för att uttrycka tankar, känslor och handlingar. Den skall också bidra till att väcka intresset för de professionella konstnärernas arbete och för kulturen i samhället, liksom för egen fortsatt verksamhet.

Karaktär och struktur

Centrala begrepp för ämnet är skapande verksamhet, upplevelse och reflektion. Estetisk verksamhet kan anordnas med inriktning mot vilket som helst av de estetiska områdena; bild, dans, musik, slöjd, formgivning eller teater. Ämnet kan också ha en gränsöverskridande karaktär och blanda olika estetiska uttrycksformer. Eleverna skall kunna få arbeta med såväl traditionella metoder att framställa konstnärliga produkter som med moderna elektroniska medier.

Ämne: Estetisk verksamhet
Kurs: Estetisk verksamhet
Kurskod: ESV200
Poäng: 30

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall utveckla känsla för estetiska värden. Eleverna bör bli förtrogna med olika konstnärliga och estetiska uttryck och utveckla sin förmåga att kritiskt granska, tolka och fördjupa sina kulturella upplevelser.

Kursen skall ge eleverna praktisk erfarenhet av ett eller flera konstnärliga uttrycksmedel. De skall få möjlighet att uppleva stimulansen av egen skapande verksamhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna använda något eller några estetiska uttrycksmedel för att gestalta en idé,

kunna hämta stimulans ur kulturella upplevelser,

kunna reflektera över och diskutera olika konstnärliga uttryck.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven använder något estetiskt uttrycksmedel för att gestalta en idé, men behöver handledning för att nå resultat.

Eleven genomför arbetet på ett adekvat sätt.

Eleven kan beskriva tillvägagångssätt och hjälpmedel samt kritiskt granska resultatet av sitt eget arbete.

Eleven kan med handledning beskriva, jämföra och värdera andra exempel på konstnärliga uttryck.

Väl godkänd

Eleven använder något estetiskt uttrycksmedel för att gestalta en idé.

Eleven använder adekvata metoder och hjälpmedel för att nå önskat uttryck och ett genomarbetat resultat.

Eleven kan tillämpa sina kunskaper i nya sammanhang.

Eleven är förtrogen med vanliga begrepp och kan beskriva vanligt förekommande tekniker inom ett estetiskt område samt kan analysera och diskutera olika konstnärliga uttryck och kulturella företeelser.

Ämne: Historia**Syfte**

Historieundervisningen syftar till att utveckla ett historiemedvetande och därigenom skapa insikt om den egna identiteten och förståelse för andras identitet och kulturarv. Undervisningen skall vidare syfta till att öppna elevernas blick för att förändring hör till människolivets villkor och stimulera elevernas nyfikenhet och lust att vidga sin omvärld i en tidsdimension. Den skall ge dem möjlighet till inlevelse i gångna tider och hos dem utveckla ett historiskt sinne, d.v.s. förmåga att bedöma gångna tiders människor utifrån deras förutsättningar och villkor. En fortlöpande dialog och diskussion med eleverna ger dem större förmåga att kommunicera med människor från olika sociala och kulturella miljöer i skilda länder.

Den källkritiska metoden ger historieämnet särskilda möjligheter att utveckla elevernas förmåga till kritisk analys av olika framställningar.

Strävan skall vara att eleverna inser det relativa och tidsbundna i alla tolkningar av historiska förlopp. Ett interkulturellt synsätt där likheter och skillnader mellan olika kulturer belyses kan främja tolerans och vidsynhet.

Samtidigt tydliggörs den dynamik och de möjligheter som mötet mellan olika kulturer bjuder.

Kunskaperna skall bidra till elevernas förståelse av nutiden och stärka deras handlingsberedskap inför framtiden. Undervisningen skall skapa en känsla av ansvar för det gemensamma kulturarvet och även en vilja att kritiskt granska vårt civilisationsmönster, och ett medvetande om att det varit och är möjligt att ändra på rådande förhållanden.

Karaktär och struktur

Historia studeras genom de spår som människor i det förflutna lämnat efter sig. Dessa spår – källorna – utgörs till stor del av texter men kan också vara andra lämningar av mänsklig aktivitet. Frågan om vilka slutsatser som kan dras av källorna blir därför central.

Historieämnet bygger på vissa centrala begrepp med vilkas hjälp stoffet kan väljas och ett kunskapsområde struktureras. Av överordnad betydelse är tidsbegreppet (kronologi) och epokbegreppen (antik, renässans, upplysning etc.) men även rumsbegreppen (Norden, Europa, de utomeuropeiska kulturkretsarna etc.).

Central betydelse har också historiemedvetande, empati och historiskt sinne. I politisk historia aktualiseras begrepp som makt och demokrati, i social historia samhällsklasser och kön, konflikt och samarbete, i antropologisk historia kultur och etnocentrism, i ekonomisk historia knapphet och arbetsdelning.

Historiestudiet gäller människors verksamhet och tankar i tid och rum, och genomförs alltid utifrån skilda perspektiv. Olika historieuppfattningar ser historiens drivkrafter i materiella förhållanden, andliga impulser eller personliga initiativ. Män och kvinnor, olika generationer, samhällsklasser, nationer och hela kulturer ser skeendet utifrån sina perspektiv och värderingar. Förskjutningar i perspektiven sker ständigt, och nya händelser och samhällsproblem aktualiserar nya perspektiv.

Ämne: Historia
Kurs: Historia A
Kurskod: HI200
Poäng: 80

Mål

Målet för kursen är att eleverna genom studier inom valda områden skall fördjupa och vidga sitt historiemedvetande och stärka sin förståelse för egen och andras identitet.

Kursen skall bidra till att eleverna skapar en kritisk och analytisk hållning främst till historiska framställningar men också till andra påståenden som möter dem i samhället.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kunskaper om grundläggande drag i den historiska utvecklingen i ett kronologiskt perspektiv och äga goda insikter i de kunskapsområden som valts för särskilt studium

förstå innebörden av centrala historiska begrepp och grundläggande epokbegrepp

kunna analysera historiska problem och tolka orsakssammanhang bakom historiska förändringsprocesser

ha förvärvat viss förmåga att kritiskt och nyanserat bedöma olika slag av historiska påståenden genom arbete med olika slags källor och historiska framställningar

ha uppnått insikt om den historiska kunskapens tidsbundenhet och relativitet genom studier av framställningar av samma skeende från olika tider och utifrån olika värderingar

kunna diskutera dagens händelser på grundval av historisk kunskap

kunna diskutera alternativa framtider och olika möjligheter att förverkliga önskvärda handlingsmal utifrån ett historiskt perspektiv

kunna förmedla sina tankar i historiska frågor i tal och skrift.

Betygskriterier**Godkänd**

Eleven har elementära kunskaper om grundläggande drag i den historiska utvecklingen.

Eleven förmår hantera frekventa epokbegrepp och jämföra epoker med varandra.

Eleven har en fördjupad kunskap om de områden som valts för särskilt studium.

Eleven kan redogöra för vissa centrala historiska begrepp och har uppfattat väsentliga historiska sammanhang och förändringsprocesser.

Därtill kan eleven föra vissa elementära källkritiska resonemang och avge enkla omdömen om händelser och företeelser i historien.

Eleven kan delta i en saklig diskussion där dagens situation belyses utifrån ett historiskt perspektiv och där framtida konsekvenser av skilda förhållningssätt behandlas.

Väl godkänd

Eleven har goda kunskaper om grundläggande drag i den historiska utvecklingen och förmår knyta samman händelser till ett sammansatt historiskt förlopp.

Eleven har ett vidgat och fördjupat perspektiv på de områden som valts för särskilt studium och kan sätta in dem i ett större sammanhang.

Eleven kan använda centrala historiska begrepp och dra självständiga slutsatser.

Eleven har uppövat en viss förmåga att kritiskt bedöma historiska källor och tillämpar självständigt elementär källanalys.

Eleven sätter samman enskilda fenomen i det förflutna till en helhetsbild och motiverar sina ställningstaganden och avger ett genomtänkt omdöme.

Eleven diskuterar utifrån ett historiskt perspektiv dagens problem och visar medvetenhet om vilka konsekvenser skilda förhållningssätt kan få i framtiden.

Kommentar

Ämnets plats och roll

Historia ingår i det Samhällsvetenskapliga, Naturvetenskapliga och Estetiska programmet. Utöver A-kursen finns i det Estetiska programmet ett utbud av kurser i kulturhistoria. Historia utgör en tillgång i andra program då det gäller kravet på ett idéhistoriskt perspektiv i alla läroämnena. Historia ingår också naturligt i projekt- och temastudier i samverkan med andra ämnen.

Behovet av breda kunskaper i historia visar sig ständigt både i och utanför skolan. "Baskunskaper för livet tillhör skolans mest grundläggande uppgifter. Hit hör t.ex. språkkunskaper, inte minst i svenska, och kunskaper i matematik. Hit hör att förmedla kulturarvet i viss mening, inte minst genom goda historiska kunskaper." (Reg prop 1992/93: 100 Bilaga 9. 9).

Det betyder att historia är en särskilt viktig del inom samhällskunskapen i de program som saknar historia som självständigt ämne. Riksdagens utbildningsutskott anger i sitt utlåtande över regeringens proposition 1990/91: 85 "Växa med kunskaper": "I kursplanen för samhällskunskap på de yrkesförberedande programmen, som omfattar 90 timmar, bör ca en tredjedel av utbildningstiden ägnas åt historiskt stoff. Enligt utskottets mening är det väsentligt att även eleverna på de yrkesförberedande programmen får möjlighet att studera såväl politiska och ekonomiska som kulturella och religiösa förhållanden i ett historiskt perspektiv." (1990/91: UbU 16 s 66.)

Ämne: **Idrott och hälsa**

Syfte

Ämnet Idrott och hälsa har ett brett hälsoperspektiv. Eleverna skall få en ökad kunskap om hur den egna kroppen fungerar och hur man genom goda matvanor, regelbunden fysisk aktivitet och friluftsliv kan förbättra sitt fysiska och psykiska välbefinnande. Genom egna upplevelser och erfarenheter skall eleverna utveckla en lust och vilja till fysisk aktivitet.

Undervisningen skall leda till att eleverna hittar olika sätt att bedriva en individuellt anpassad fysisk träning och utveckla och stärka den egna hälsan såväl under skoltiden som senare i fortsatta studier och arbetsliv.

Undervisningen syftar således till att eleverna skall bli mer hälso- och miljömedvetna och få större förutsättningar att ta aktiv del i arbetet med hälsofrågor i arbetslivet och samhället i stort.

Karaktär och struktur

Hälsa är en helhet som innefattar fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och som kan leda till högre livskvalitet. Idrottsutövning påverkar välbefinnandet genom att träna och utveckla kroppen.

Genom undervisningen skall eleverna bli medvetna om den egna livsstilens betydelse för hälsa och miljö samt utveckla en ökad kroppsmedvetenhet och en positiv självbild. Eleverna skall få fördjupade kunskaper om kost, motion och ergonomi samt om drogers och dopingpreparats skadliga inverkan.

Kursen skall ge möjligheter till friluftsliv och positiva naturupplevelser och härigenom bidra till att eleverna utvecklar en ekologisk grundsyn och en vilja att ta ett större ansvar för vår gemensamma miljö.

Undervisningen skall ta hänsyn till elevernas skilda förutsättningar och beakta såväl skillnader mellan kön som mellan individer.

Ämne: Idrott och hälsa
Kurs: Idrott och hälsa A
Kurskod: IDH200
Poäng: 80

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna möjlighet att pröva skilda fysiska aktiviteter, som anknyter till deras egna erfarenheter och intressen.

Eleverna skall fördjupa sina kunskaper inom området idrott och hälsa och få förutsättningar att självständigt kunna reflektera över och analysera vägar och metoder för att nå hälsa och välbefinnande ur såväl ett individuellt som ett vidare samhällsperspektiv.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha kunskap om olika faktorer som påverkar människors hälsa och kunna diskutera sambanden mellan hälsa, livsstil och miljö ur såväl ett individ som ett samhällsperspektiv,

ha kunskaper om matens betydelse för hälsan ur ett socialt och näringsfysiologiskt perspektiv,

ha förmåga att kritiskt värdera olika fysiska aktiviteters betydelse för hälsa och välbefinnande,

kunna utforma, genomföra och utvärdera ett personligt anpassat program för den fysiska träningen,

ha kunskaper om olika former av friluftsliv, och ha utvecklat sin förmåga att uppleva naturens skiftningar och mångfald under olika årstider, förstå betydelsen av kontinuitet och regelbundenhet i fysisk träning och ha utvecklat sina kunskaper i några idrottsaktiviteter,

kunna tillämpa några olika metoder för spänningsreglering och avslappning,

ha utvecklat sin förmåga att kombinera rörelser till musik,

vara förtrogen med några traditionella och moderna danser,

kunna tillämpa ergonomiska kunskaper i olika arbetsmiljösammanhang,

ha grundläggande kunskaper om och kunna tillämpa livräddning och första hjälpen.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven kan bedöma några fysiska aktiviteters betydelse för hälsa och välbefinnande.

Eleven kan återge några faktorer som påverkar människors hälsa och kan i någon mån bedöma sambanden mellan livsstil, hälsa och miljö.

Eleven har elementära kunskaper i friluftslivets olika former och har utvecklat färdighet i någon form av friluftsutövning.

Eleven kan på grundläggande nivå beskriva matens betydelse för hälsa, ge exempel på och tillämpa någon metod för eget hälsoarbete och har utvecklat färdighet i en självvald idrottsaktivitet.

Eleven har en viss orientering om olika arbetsmiljöer och betydelsen av ergonomisk anpassning.

Eleven kan med viss handledning tillämpa någon metod för spänningsreglering, kombinera några rörelser till musik, tillämpa någon modern dans.

Eleven kan med handledning medverka vid första hjälpen.

Väl godkänd

Eleven kan värdera olika fysiska aktiviteters betydelse för hälsa och välbefinnande.

Eleven kan redogöra för olika faktorer som påverkar människors hälsa och har förmåga att värdera sambanden mellan livsstil, hälsa och miljö.

Eleven har fördjupade kunskaper i friluftslivets olika former och kan tillämpa friluftsliv i känd miljö.

Eleven kan redogöra för matens betydelse för hälsan samt med viss handledning redogöra för och tillämpa några metoder för eget hälsoarbete.

Eleven har utvecklat egna färdigheter i några aktivitetsformer, kan muntligt redogöra för olika arbetsmiljöer och kan ge förslag på ergonomisk anpassning.

Eleven kan tillämpa några metoder för spänningsreglering, tillämpa rörelser till musik och utföra några moderna danser. Eleven kan med handledning utföra livräddning och första hjälpen.

Ämne: Matematik

Syfte

Matematik är ett nödvändigt verktyg såväl för andra ämnen inom den gymnasiala utbildningen som för ett flertal ämnesområden inom eftergymnasiala studier.

Matematikundervisningen syftar till att ge eleverna tilltro till det egna tänkandet samt till den egna förmågan att lära sig matematik och använda matematik i olika situationer. Undervisningen skall utveckla elevernas nyfikenhet, öppenhet, analytiska förmåga, kreativitet och ihärdighet vid matematisk problemlösning samt förmåga att generalisera, abstrahera och estetiskt fullända lösningar och resultat.

Undervisningen skall sträva efter att eleverna skall få uppleva tillfredsställelsen i att behärska matematiska begrepp och metoder, i att upptäcka mönster och samband och i att lösa problem samt lära sig använda och inse värdet av matematikens symboler och uttryckssätt.

Väsentligt är att eleverna lär sig förstå och föra matematiska resonemang, skapa och använda matematiska modeller och kritiskt granska deras förutsättningar, möjligheter och begränsningar samt lär sig redovisa sina tankegångar muntligt och skriftligt.

Eleverna skall få förståelse för att matematiken har sitt historiska ursprung i många äldre kulturer och få inblickar i hur matematiken utvecklats och fortfarande utvecklas samt lära sig att med förtrogenhet och omdöme använda sig av miniräknare och datorer som matematiska verktyg.

Karaktär och struktur

Matematik är ett sätt att undersöka och strukturera teoretiska och praktiska problem. Matematik är också ett sätt att tänka med inslag av både intuition och logik. Matematik handlar om att kunna formulera hypoteser, undersöka dem och dra slutsatser samt att kunna övertyga andra om giltigheten i ett resonemang. I den matematiska bevisföringen preciseras några få egenskaper som är intuitivt naturliga och utifrån dessa härleds sedan andra egenskaper och samband.

Matematik är också ett språk som genom sina symboler gör det möjligt att kort och precist uttrycka och logiskt bearbeta komplicerade idéer och påståenden.

Tillgången till nya tekniska hjälpmedel förändrar delvis matematikens innehåll och metoder. Många rutinoperationer, främst av numerisk och grafisk karaktär, kan nu utföras av miniräknare och datorer. Inriktning mot förståelse, analys av hela lösningsprocedurer och kritisk granskning av resultat samt förmåga att dra slutsatser blir viktigare än isolerad färdighets träning.

I en kreativ matematisk problemlösningsprocess berikar olika metoder varandra. Inom matematikämnet utnyttjas algebraiska, numeriska och grafiska metoder – de senare både utan och med hjälp av miniräknare och datorer.

Problemlösning, användning av matematiska modeller, kommunikation och matematikens idéhistoriska är fyra viktiga aspekter av ämnet matematik som skall belysas i undervisningen.

Ämnet matematik i gymnasial utbildning behandlar följande kunskapsområden: aritmetik, geometri, trigonometri, sannolikhetslära, statistik, algebra, funktionslära, differential- och integralkalkyl. Vissa delar ingår redan i matematikkurserna på grundskolenivå och fördjupas sedan i de gymnasiala kurserna. Andra delar kräver sådana förkunskaper att de kan behandlas först inom senare gymnasiala kurser.

Ämnet matematik är i den gymnasiala utbildningen uppdelat i påbyggbara kurser: A, B, C, D och E. Lokalt finns många olika möjligheter till kursuppläggning och disposition av tiden på de olika programmen.

Ämne: Matematik
Kurs: Matematik A
Kurskod: MA200
Poäng: 110

Mål

Målet för kursen är att ge de matematiska kunskaper som krävs för att ta ställning i vardagliga situationer i privatliv och samhälle. Dessutom skall kursen ge en grund som svarar mot de krav yrkesliv och fortsatta studier ställer.

Efter genomgången kurs skall eleven

i aritmetik

ha fördjupat och vidgat sin taluppfattning till att omfatta reella tal skrivna på olika sätt,

ha ökat sin förmåga att räkna i huvudet, göra överslag och välja lämplig enhet vid problemlösning samt ha erfarenhet av användning av datorprogram vid beräkningar,

kunna välja beräkningsmetod och lämpligt hjälpmedel vid numerisk räkning, vara van vid att kontrollera resultatets rimlighet och inse att räkning med mätetal ger resultat med begränsad noggrannhet,

förstå innebörden av och kunna använda begreppen ändringsfaktor, promille, ppm, index, prefix och potenser med heltalsexponenter.

i geometri och trigonometri

kunna tillämpa grundläggande geometriska satser samt förklara de formler och förstå de resonemang som används vid problemlösning,

kunna beräkna omkrets och area för plana figurer och begränsningsarea och volym för några enkla kroppar samt kunna rita tillhörande figurer,

kunna utnyttja skala för beräkningar och för att tolka och konstruera ritningar och kartor,

kunna använda begreppen sinus och cosinus för att lösa enklare problem.

i statistik

kunna tolka och kritiskt granska data från olika källor, beräkna enkla lägesmått samt själv presentera data i tabell- och diagramform för hand och med tekniska hjälpmedel,

kunna kritiskt granska vanligt förekommande typ av statistik i samhället.

i algebra

kunna teckna, tolka och använda enkla algebraiska uttryck och formler samt kunna tillämpa detta vid praktisk problemlösning,

kunna lösa linjära ekvationer och enkla potensekvationer med för problemsituationen lämplig metod – numerisk, grafisk eller algebraisk.

i funktionslära

kunna rita och tolka enkla grafer som beskriver vardagliga förlopp,

kunna ställa upp, använda och grafiskt åskådliggöra linjära funktioner och enkla exponentialfunktioner som modeller för verkliga förlopp inom t.ex. privatekonomi, samhällsförhållanden och naturvetenskap,

kunna utnyttja grafitande hjälpmedel.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har insikter i begrepp, lagar och metoder som ingår i kursen.

Eleven löser uppgifter i vilka problemformuleringen är klart definierad, t.ex. lösning av linjära ekvationer och beräkning med hjälp av skalor, och exempeltypen är sådan att eleven mött den tidigare.

Eleven känner till och använder några olika bearbetningsstrategier och behandlar enkla och vanliga problemställningar.

Eleven utför nödvändiga beräkningar, använder i relevanta sammanhang tekniska hjälpmedel och har viss förmåga att värdera resultaten.

Eleven kan skriftligt göra en redovisning av bearbetning av problem där tankegången kan följas och kan med tydlighet rita de figurer, diagram eller koordinatsystem som erfordras.

Eleven kan med visst stöd muntligt redovisa tankegången i bearbetning och lösning av problem även om det matematiska språket inte behandlas helt korrekt.

Väl godkänd

Eleven har goda insikter i begrepp, lagar och metoder som ingår i kursen.

Eleven har insikt i matematikens idéhistoriska.

Eleven kan föreslå, diskutera och värdera olika bearbetningsstrategier och kan behandla problemställningar av olika svårighetsgrad och art.

Eleven använder och kombinerar därvid olika matematiska modeller och metoder i såväl kända som nya situationer.

Eleven kan göra en skriftlig redovisning av bearbetning av problem.

I redovisningen visar eleven en klar tankegång och kan rita korrekta och tydliga figurer.

Eleven kan muntligt med klar tankegång redovisa och förklara arbetsgången i problemlösningen med ett acceptabelt matematiskt uttryckssätt.

Ämne: Matematik
Kurs: Matematik B
Kurskod: MA201
Poäng: 40

Förkunskapskrav: Matematik A

Mål

Målet för kursen är att ge ökade insikter i matematiska begrepp och metoder för att med matematiska modeller kunna lösa problem inom olika områden.

Efter genomgången kurs skall eleven

i geometri

kunna förklara och vid problemlösning använda några viktiga satser från klassisk geometri

i sannolikhetslära och statistik

kunna beräkna sannolikheter vid enkla slumpförsök i flera steg samt kunna uppskatta sannolikheter genom att studera relativa frekvenser

förstå skillnaden mellan olika lägesmått för statistiska material samt känna till och tolka några spridningsmått

känna till egenskaper hos normalfördelade material och i samband därmed beräkna enkla sannolikheter

kunna utifrån graf eller tabell diskutera sambandet mellan två variabler samt inse skillnaden mellan korrelation och orsakssamband

i algebra

kunna lösa andragradsekvationer samt linjära olikheter och ekvationssystem med grafiska och algebraiska metoder

i funktionslära

inse vad som kännetecknar en funktion samt kunna ställa upp, tolka och använda elementära funktioner och härvid utnyttja såväl numeriska som algebraiska och grafiska metoder.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har insikter i begrepp, lagar och metoder som ingår i kursen.

Eleven löser uppgifter i vilka problemformuleringen är klart definierad, t.ex. beräkning av sannolikhet och lösning av ekvationssystem, och exempeltypen är sådan att eleven mött den tidigare.

Eleven känner till och använder några olika bearbetningsstrategier och behandlar enkla och vanliga problemställningar.

Eleven utför nödvändiga beräkningar, använder i relevanta sammanhang tekniska hjälpmedel och har viss förmåga att värdera resultaten.

Eleven kan skriftligt göra en redovisning av bearbetning av problem där tankegången kan följas och kan med tydlighet rita de figurer, diagram eller koordinatsystem som erfordras.

Eleven kan med visst stöd muntligt redovisa tankegången i bearbetning och lösning av problem även om det matematiska språket inte behandlas helt korrekt.

Väl godkänd

Eleven har goda insikter i begrepp, lagar och metoder som ingår i kursen.

Eleven har insikt i matematikens idéhistoria.

Eleven kan föreslå, diskutera och värdera olika bearbetningsstrategier och kan behandla problemställningar av olika svårighetsgrad och art.

Eleven använder och kombinerar därvid olika matematiska modeller och metoder i såväl kända som nya situationer.

Eleven kan göra en skriftlig redovisning av bearbetning av problem.

I redovisningen visar eleven en klar tankegång och kan rita korrekta och tydliga figurer.

Eleven kan muntligt med klar tankegång redovisa och förklara arbetsgången i problemlösningen med ett acceptabelt matematiskt uttrycksätt.

Ämne: Naturkunskap

Syfte

Det moderna samhället är i hög grad baserat på naturvetenskap och teknik. Alla de frågor som bygger på kunskap i naturvetenskap kan dock inte överlåtas till specialister. För att medborgarna på saklig grund skall kunna ta ställning till dessa frågor och därmed ha inflytande över samhällets utformning krävs att alla har en naturvetenskaplig kompetens. Särskilt miljöfrågorna – ofta komplexa och mångfasetterade – ställer krav på brett naturvetenskapligt kunnande.

Syftet med den gymnasiala utbildningen i ämnet naturkunskap är att eleverna skall fördjupa och bredda sina kunskaper och kunna studera mer komplexa samband.

Ämnet skall också ge generella insikter i hur kunskaper i naturvetenskap skapas, bearbetas, förmedlas och värderas.

Eleverna skall också få möjlighet att fördjupa sina kunskaper om naturvetenskapliga samband och fenomen och därmed förstå att naturvetenskapliga beskrivningar och förklaringar bygger på ett modelltänkande.

En strävan i undervisningen skall också vara att eleverna genom egna experiment och undersökningar får insikt i naturvetenskapligt arbetssätt och därmed kan förstå hur människans världsbild har förändrats genom växelverkan mellan empiri och teori.

Genom undervisningen i ämnet naturkunskap skall eleverna utveckla sin förmåga att på naturvetenskaplig grund ta ställning till den egna livsföringen och till miljö- och resursfrågor.

Karaktär och struktur

Naturkunskap är ett tvärvetenskapligt ämne där naturvetenskapliga frågeställningar kan studeras ur flera perspektiv. Strukturen är inte entydigt given men ämnet handlar ytterst om materia, energi och liv, dvs. att förklara den fysiska omvärlden. Stor vikt skall läggas vid olika samhällstillämpningar.

Undervisningen i naturkunskap skall utformas så, att elevernas intresse för och vetgirighet inom det naturvetenskapliga området ökar och att eleverna utvecklar sin förmåga att söka och tillgodogöra sig naturvetenskaplig information.

Ämne: Naturkunskap
Kurs: Naturkunskap A
Kurskod: NK200
Poäng: 30

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall tillägna sig de kunskaper som krävs för att förstå och ta ställning till miljöfrågor och till energi- och resursfrågor. Observationer, experiment och fältstudier utgör en bas för kunskapsinhämtandet.

Efter avslutad kurs skall eleven

ha insikt i hur man med experimentell metodik kan undersöka och analysera olika fenomen i naturen,

ha naturvetenskapliga kunskaper om livets villkor och utveckling,

behärska de begrepp som krävs för att förstå ekosystems struktur och dynamik samt inse följderna av de störningar som kan drabba ekosystemen,

kunna ge exempel på naturliga kretslopp och på hur människans agerande kan påverka dem,

kunna beskriva och analysera olika naturliga och av människan skapade energiflöden,

kunna beskriva och analysera växelverkan mellan mänskliga aktiviteter, speciellt sådana aktiviteter som berör den egna studieinriktningen, och miljön,

kunna beskriva lokala och globala miljöproblem samt diskutera åtgärder för att lösa uppkomna problem,

kunna tolka och kritiskt granska argument rörande miljö- och resursfrågor och inse att olika ställningstaganden medför olika konsekvenser.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har viss insikt i ett naturvetenskapligt arbetssätt och kan följa en skriven instruktion för att genomföra en väl definierad experimentell uppgift.

Eleven utför på godtagbar nivå mätningar och undersökningar samt kan muntligt och skriftligt beskriva iakttagelser och resultat.

Eleven kan beskriva ekologiska fakta och begrepp och kan på godtagbar nivå beskriva resultaten av störningar i ekosystem.

Eleven har viss insikt i begreppet energi, har kännedom om några energiformer samt kan ge exempel på olika energiflöden.

Eleven ger exempel på globala och regionala miljöproblem och kan i några fall beskriva lokala miljöproblem till följd av vardaglig och yrkesmässig verksamhet.

Väl godkänd

Eleven har insikter i ett naturvetenskapligt arbetssätt och kan utföra en väl definierad experimentell uppgift.

Eleven kan på god nivå genomföra mätningar och undersökningar samt kan beskriva iakttagelser och tolka resultat.

Eleven kan redogöra för ekologiska fakta och begrepp och kan med egna ord beskriva resultaten av störningar i ekosystem.

Eleven har insikt i begreppet energi, har kännedom om några energiformer samt ger exempel på olika energiflöden och naturliga kretslopp.

Eleven kan redogöra för olika lokala miljöproblem som uppstår till följd av vardaglig och yrkesmässig verksamhet.

Eleven kan diskutera och värdera argument rörande miljö- och resursfrågor.

Ämne: Religionskunskap

Syfte

Syftet med undervisningen i religionskunskap är att eleverna skall möta religioner och livsåskådningar utifrån olika infallsvinklar. Eleverna skall få vidga och fördjupa sin erfarenhets- och begreppsvärld och stimuleras att reflektera över religiösa, etiska och moraliska frågor och över vad det innebär att ta ansvar som medmänniska och samhällsmedlem.

Undervisningen skall fördjupa elevernas kunskaper om kristendomen och övriga religioner och livsåskådningar. Genom möten med människor från olika traditioner, kulturer och religiösa seder skall eleverna fördjupa sin inlevelse i, förståelse och respekt för andra människor. På så sätt främjas tolerans. Eleverna får härigenom en beredskap för att motverka att människor utsätts för förtryck för sin religions eller livsåskådnings skull.

Undervisningen i religionskunskap skall bidra till att eleverna mer och mer upptäcker det meningsfulla och intressanta i att studera religion, livsåskådning och etik. Eleverna skall öppet få diskutera tros- och livsåskådningsfrågor och stimuleras till egna reflektioner och ställningstaganden i livsåskådningsfrågor.

Karaktär och struktur

Att arbeta med frågor om livets mening och att bilda sig en egen uppfattning är led i människans strävan att utveckla en egen identitet.

Detta kräver dels kunskaper om innehåll och funktion i olika religioner och livsåskådningar, dels kunskaper om hur den egna inställningen till religion och livsåskådning byggs upp. Därför har studierna i religionskunskap både en innehållslig och en existentiell sida, som inte får skiljas från varandra.

Människan behöver mönster med vars hjälp hon kan tolka tillvaron och finna mening och innehåll i den. Sådana mönster och tolkningar kommer till uttryck i religioner och livsåskådningar av olika slag som tar ställning till frågor om gudstro, verklighetsuppfattning och människosyn. Det är den innehållsliga sidan av livsåskådningsbildningen.

Att utveckla en livsåskådning är en process som pågår hela livet. Det handlar om hur man söker, prövar, värderar, tar ställning och omvärderar. Denna process pågår, mer eller mindre medvetet, hos alla människor, i alla tider och i alla åldrar. Det är livsåskådningsbildningens existentiella sida. Kunskap om hur denna process fungerar är därför en naturlig del av utbildningen i skolan.

Eleverna skall få möjlighet att utveckla och fördjupa sina kunskaper och reflektioner om religiösa, etiska och existentiella problemställningar som grund för ett eget ställningstagande.

På gymnasial nivå innefattar det innehållsliga perspektivet ett studium av religioner och livsåskådningar utifrån t.ex. historiska, institutionella, kulturella, religiösa och etiska perspektiv. Eleverna skall fördjupa sina kunskaper

per om kristen tro och kristna värderingar för att förstå kristendomens betydelse för kultur, etik och samhällsutveckling i Sverige förr och nu.

Mötet mellan olika religioner och livsåskådningar är också en viktig dimension i undervisningen i religionskunskap. Genom detta möte erhåller eleverna kunskaper som möjliggör fördjupad analys av olika religioners och livsåskådningars trosinnehåll, värderingar och uttrycksformer utifrån ett innehållsligt och ett existentiellt perspektiv.

Ämne: Religionskunskap
Kurs: Religionskunskap A
Kurskod: RE200
Poäng: 30

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna tillfälle att arbeta med sin förståelse och tolkning av omvärlden för att ge den en mening. Eleverna skall få ökade kunskaper om och förståelse för olika religioner och livsåskådningar. Eleverna skall också få möjlighet att reflektera över existentiella och etiska frågor utifrån olika perspektiv och öva sig i att identifiera sådana problemsituationer som aktualiseras utifrån den valda studieinriktningen.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redovisa insikter i kristendomens och andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar, värderingar, traditioner, uttrycksformer och urkunder,

kunna beskriva och förstå hur religion och livsåskådning tar sig uttryck i människors sätt att tänka och handla,

kunna reflektera över och argumentera kring existentiella frågor inom tro, etik och livsåskådning och med respekt för andra människors uppfattning kunna motivera en egen ståndpunkt,

kunna arbeta allt mer medvetet med sina egna livs- och moralfrågor och ta ansvar för att utforma en personlig hållning i dessa frågor samt förstå konsekvenserna av denna för andra människor, samhälls- och yrkesliv.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven kan redovisa elementära insikter i kristendomens och några andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar och uttryckssätt.

Eleven uttrycker viss tolerans gentemot andra synsätt.

Eleven känner till några enkla etiska resonemangsmodeller och motiverar med stöd av dessa egna ställningstaganden i kända och vardagliga situationer.

Eleven har viss insikt i hur de egna värderingarna påverkar samhället.

Väl godkänd

Eleven har både goda insikter i och helhetsuppfattning om kristendomens och några andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar och uttryckssätt.

Eleven uttrycker tolerans gentemot andra synsätt.

Eleven uppvisar goda insikter i olika etiska teorier och kan tillämpa dessa i näraliggande situationer och i aktuella samhällsfrågor.

Eleven har god förståelse för etiska grundvärderingar och deras betydelse för yrkesliv och samhälle, nationellt och internationellt.

Ämne: Samhällskunskap

Syfte

Studierna i samhällskunskap i gymnasial utbildning skall fördjupa elevernas kunskaper om nutida samhällsförhållanden och samhällsfrågor, ge eleverna ökade förutsättningar att delta aktivt i samhällslivet och ge dem beredskap att hantera förändringar i samhället.

Undervisningen i samhällskunskap skall utveckla elevernas färdigheter att skaffa sig, sammanställa och bearbeta kunskaper om samhället samt att göra bedömningar, uttrycka ståndpunkter och utveckla en god förmåga att på olika sätt presentera resultatet.

Ämnet skall vidare bidra till att eleverna utvecklar en egen samhällsuppfattning och ge en god grund för fortsatta studier.

Eleverna skall lära sig att skilja på fakta och värderingar även i komplicerade samhällsfrågor, förstå bakgrunden till dessa värderingar och hur de uppstått. Eleverna skall kunna göra egna ställningstaganden.

Eleverna skall kunna sätta in utvecklingen av det svenska samhället i ett globalt perspektiv, både i nutid och i historisk belysning.

Karaktär och struktur

Undervisningen i samhällskunskap skall på ett systematiskt sätt stödja och utveckla elevernas förmåga att bearbeta och analysera viktiga samhällsförhållanden och samhällsfrågor. För att eleverna skall kunna göra en sådan analys och ta ställning till den kommande utvecklingen krävs kunskaper om den historiska utvecklingen. Undervisningen skall därför bidra till att eleverna tillägnar sig ett historiskt perspektiv och förstår det förflutnas betydelse för nuet. Viktigt är insikter om samspelet mellan samhälle och natur i ett utvecklingsperspektiv.

Ämnet samhällskunskap spänner över stora kunskapsområden. Sådana kunskapsområden är:

demokratins innehåll och uttryckssätt,

samhällets organisation utifrån politiska, sociala, ekonomiska, kulturella, religiösa och rumsliga aspekter,

individens och gruppernas skilda livsvillkor,

arbetsliv och sociala förhållanden,

frågor kring kulturarv, identitet, kulturmöten och kulturkonflikter,

internationella förhållanden, internationell utveckling, samlevnad och konfliktsamspelet mellan samhälle och natur och därmed sammanhängande överlevnadsfrågor.

Dessa kunskapsområden rymmer många samhällsfrågor, som kan bilda utgångspunkt för studier och analys. En och samma samhällsfråga berör ofta flera av dessa kunskapsområden. Jämförelsen mellan svenska och utländska förhållanden är en viktig del av ämnet. Studierna skall utveckla elevernas förmåga att förstå alltmer av internationella relationer – ur ekonomiska, sociala, politiska och kulturella aspekter – och orsaker till internationella konflikter, innebörd och effekter av fredssträvanden, internationell samverkan på olika områden samt säkerhetspolitiska och folkrättsliga frågeställningar. Undervisningen i samhällskunskap skall sätta in samhällsfrågorna i ett såväl globalt som nationellt och regionalt/lokalt sammanhang och samtidigt belysa sociala frågor på grupp- och individnivå.

Vid bearbetning och analys av samhällsfrågor är det viktigt att framhäva att olika utgångspunkter, perspektiv och ideologier ger skilda sätt att se på samhället och samhällsutvecklingen. Val av perspektiv och urval av fakta präglas alltid av värderingar. Undervisningen skall ge goda kunskaper om dessa värderingar, deras historiska ursprung såväl som samtida uttryck. Eleverna skall bli medvetna om sina egna och andras värderingar och deras konsekvenser.

I det moderna samhället kommer information om olika företeelser ofta från olika källor och genom många olika medier. Att sovra och värdera budskap utifrån kunskap om källornas art och de olika mediernas begränsningar är en viktig del i analysen. Det är väsentligt att i samhällskunskap ha ett pluralistiskt betraktelsesätt, vilket innebär att eleverna skall se samhällsfrågorna utifrån olika perspektiv.

Ämne: Samhällskunskap
Kurs: Samhällskunskap A
Kurskod: SH200
Poäng: 90

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall få fördjupa och strukturera sina kunskaper om samhälle, arbetsliv och ekonomi genom studier av skilda samhällsfrågor. Eleverna skall få reflektera över, analysera och diskutera samhällsförhållanden i Sverige och andra länder. Eleverna skall också få

möjlighet att fördjupa sig i någon samhällsfråga av särskild betydelse för deras respektive studieinriktning.

Kursen skall genom såväl innehåll som form bidra till att förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna redogöra för viktiga politiska ideologier och deras utveckling samt hur dessa ideologier påverkar synen på olika samhällsförhållanden,

ha fördjupade kunskaper om hur det svenska samhället växt fram och fungerar i dag samt kunna göra vissa jämförelser med förhållanden i andra länder,

känna till vad som påverkar samhällets, företagens och individens ekonomiska förhållanden,

kunna lägga historiska perspektiv på den ekonomiska, politiska och sociala utvecklingen,

kunna reflektera över internationella relationer och globala förhållanden ur ekonomiska, sociala, politiska, folkrättsliga och kulturella aspekter samt vara medveten om förutsättningarna för internationell samverkan och den svenska säkerhetspolitikens mål och medel,

kunna använda olika kunskapskällor och verktyg för att analysera och diskutera samhällsfrågor ur olika infallsvinklar och så att de egna åsikterna tydligt framgår.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven deltar i och tar ett visst eget ansvar för studieplaneringen i samhällskunskap.

I studiet av skilda samhällsfrågor söker eleven sig fram till, använder och presenterar relevanta fakta, såväl inhemska som internationella.

Eleven ser på frågorna utifrån olika perspektiv och värderingar och anger orsaker och konsekvenser i den valda frågan.

Eleven drar egna slutsatser och uppvisar ett begynnande eget ställningstagande.

Utifrån en historisk bakgrund kan eleven till vissa delar beskriva det svenska samhället ur ekonomisk, politisk och social aspekt.

Eleven har tillägnat sig en grundläggande kunskap om sin egen och andra människors livsvillkor och kulturella identitet.

Eleven redogör för hur olika idéer och värderingar i samhället har utvecklats och hur de styr människors tänkande och handlingar.

Väl godkänd

Eleven deltar aktivt och ansvarsfullt i studieplaneringen i samhällskunskap. Eleven kan utifrån olika perspektiv och värderingar söka fram, välja ut, sammanställa och analysera ett brett utbud av inhemska och internationella

fakta för att belysa olika aspekter samt ange orsaker och konsekvenser i valda samhällsfrågor.

Eleven uttrycker och argumenterar för en egen ståndpunkt och drar analyserande och reflekterande slutsatser.

Eleven har tillägnat sig grundläggande kunskaper om ekonomisk, politisk och social utveckling i ett historiskt perspektiv och kan förklara svenskt samhällsliv under 1900-talet.

Eleven har insikt i individers och gruppers skilda livsvillkor och kulturella identitet.

Eleven har insikt i om hur olika idéer och värderingar har utvecklats och om hur detta kan påverka egna och andras ställningstagande i skilda samhällsfrågor.

Ämne: Svenska

Syfte

Det övergripande syftet med undervisningen i svenska i gymnasial utbildning är att eleverna skall öka sin förmåga att tala, läsa och skriva svenska och att de skall öka sina kunskaper om litteraturen. De skall utveckla sin förmåga att använda språket för att främja sin personliga utveckling och på så sätt skaffa sig nödvändig beredskap för livslångt lärande, yrkesverksamhet och samhällsliv.

Strävan i undervisningen skall vara att göra eleverna medvetna om att språket öppnar nya perspektiv och gör världen mer begriplig. Med språkets hjälp föds och skapas insikt om världen och kulturarvet.

Språket ger människan möjlighet att skapa och uttrycka den egna identiteten i relation till omvärlden. Språket ger oss möjligheter att växa och mogna.

Skolan och särskilt undervisningen i svenska har ett ansvar för att hjälpa alla elever med deras språkutveckling och därmed deras förmåga att tänka och lära. Därvid måste undervisningen utgå från elevens egna förutsättningar och erfarenheter. Språket skall fungera som ett nödvändigt redskap för kommunikation och för studier. Det måste ständigt utforskas och erövras av var och en på sitt sätt, efter sina behov och sin förmåga under hela livet.

Undervisningen i svenska skall sträva efter att eleverna utvecklar lust och förmåga att läsa skönlitteratur från olika tider och kulturer, så att de blir förtrogna med olika författarskap och genrer och stimuleras till att söka sig till skönlitteraturen som en källa till kunskap och glädje.

Skönlitteraturen skall bidra till att göra eleverna förtrogna med grundläggande demokratiska, humanistiska och etiska värden. Den skall utveckla deras förmåga att sätta in sig själva i ett kulturellt och historiskt sammanhang. På så sätt skall eleverna få möjlighet att fördjupa såväl sin förståelse för människor från andra kulturer och andra levnadsförhållanden som sin förmåga att reflektera över och förstå förändringar i kultur och samhälle.

Karaktär och struktur

Det svenska språket som det talas, läses och skrivs är det centrala i undervisningen i svenska. Eleverna skall i svenskundervisningen utveckla, bredda och fördjupa sin läs- och skrivförmåga, sin förmåga att tala och samtala samt förmågan att lyssna och uppfatta.

Elever med bristande kunskaper i svenska måste lära sig språket under andra betingelser än vad som gäller för elever som behärskar svenska väl. Dessa elever skall få en undervisning i ämnet som är anpassad till deras behov.

För hörselskadade och döva gäller särskilda förutsättningar.

Språk och litteratur är ämnets huvudsakliga innehåll.

Varje elev skall i sina svenskstudier aktivt arbeta med att tillgodogöra sig och skapa texter. Med texter avses allt från skönlitteratur, saklitteratur och elevernas egna texter, till litterära uttryck förmedlade via etermedier, dagspress, teater, film m. m. Arbetet skall bidra till elevens språkutveckling och till att utveckla förmågan att tolka, reflektera över och kritiskt granska olika typer av text.

För att främja inläringen behöver eleverna få kunskap om de teorier och fakta som finns om läs- och skrivinläring, talekonsten och konsten att lyssna. Likaså bör de få pröva på olika konstnärliga och estetiska uttryck inom ämnets ram.

Ämnets olika delar skall vävas samman till en helhet och tillsammans utveckla ett fördjupat språkmedvetande hos eleverna. De skall få större förtrogenhet med, förståelse av och kunskap om litteratur. I undervisningen integreras språkliga aspekter med litterära och språkteoretiska. Att läsa, skriva, tala, och lyssna blir meningsfullt när eleverna får svar på frågor om sig själva och sina relationer till andra, till historien, till nutiden eller till framtiden. Kärnämnet svenska är uppdelat i två kurser, nämligen Kurs A: Språket och människan (80 poäng) och Kurs B: Språk – litteratur – samhälle (120 poäng)

Ämne: Svenska
Kurs: A: Språket och människan
Kurskod: SV203
Poäng: 80

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall få tillämpa, bredda och fördjupa sina kunskaper enligt studieinriktning och behov. De skall få förståelse för att människan och språket utgör en oupplöslig enhet. Såväl litteraturläsning som egen användning av språket i tal och skrift ingår.

Kursen skall öka elevernas tilltro till den egna språkliga förmågan. Den skall i olika arbets- och kommunikationsformer utvecklas till ett allt bättre redskap för tänkande och lärande genom att eleverna bereds tillfälle

att arbeta med språket och litteraturen på ett undersökande och experimenterande sätt.

Litteraturläsning skall vara en källa till kunskap och personlig utveckling och bilda utgångspunkt för samtal och skrivande.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna förmedla åsikter, erfarenheter, iakttagelser och kunskaper i tal och skrift på ett klart och tydligt sätt,

kunna använda skrivandet för att tänka och lära,

kunna delta aktivt och konstruktivt i samtal och diskussioner med olika syften och hålla enkla anföranden inför en grupp,

kunna formulera egna tankar, iakttagelser och jämförelser vid läsning av saklitteratur och litterära texter från olika tider och kulturer,

ha kunskap om och använda sig av grundläggande regler för språkets bruk och byggnad,

kunna använda datorer och andra elektroniska medier för att skriva, kommunicera och skaffa sig kunskaper,

kunna läsa och höra texter på danska och norska.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven förmedlar åsikter, iakttagelser, erfarenheter och kunskaper sammanhängande i tal och skrift.

Eleven deltar i och känner till grundläggande regler för samtal, diskussioner och debatter samt häller korta muntliga anföranden inför grupp.

Eleven använder sig i skrift av grundläggande regler för språkets bruk och byggnad och vet hur man använder våra viktigaste språkliga handböcker.

Eleven använder i några sammanhang skrivandet som redskap för inläring och tänkande genom att bl.a. anteckna och sammanfatta. För språklig produktion och kunskapsinhämtande använder eleven med handledning ordbehandlingsprogram och elektroniska medier.

Eleven läser sakprosa och litterära texter från olika tider och kulturer, därav något eller några hela skönlitterära verk. I samband härmed kan eleven med viss handledning göra jämförelser och formulera egna tankar och iakttagelser.

Eleven kan tillägna sig lättförståeliga norska och danska texter med handledning och ordförklaringar.

Väl godkänd

Eleven förmedlar åsikter, iakttagelser, erfarenheter och kunskaper sammanhängande och intresseväckande i tal och skrift.

Eleven argumenterar konstruktivt för sina åsikter och deltar engagerande i gruppdiskussioner samt håller väl disponerade anföranden inför grupp.

Eleven skriver varierat i såväl berättande som utredande form på ett i huvudsak korrekt språk med självständig, personlig språkbehandling.

Eleven har förmåga att planera och i viss mån utvärdera sitt arbete och därvid utnyttja skrivandet som redskap. För språklig produktion och kunskapsinhämtande använder eleven ordbehandlingsprogram och elektroniska medier.

Eleven känner till några viktiga litterära termer och berättarteknikens grunder för att självständigt kunna göra iakttagelser och jämförelser vid läsning av litteratur.

Eleven sätter sina kunskaper och erfarenheter i relation till den litteratur som läses och gör därvid egna reflektioner över innehåll och form.

Eleven kan tillägna sig lättförståeliga danska och norska texter på egen hand med hjälp av ordlista.

Ämne: Svenska
Kurs: B: Språk – litteratur – samhälle
Kurskod: SV201
Poäng: 120

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall få tillämpa, bredda och fördjupa sina kunskaper enligt studieinriktning och behov. De skall tillägna sig kunskaper om hur språket och litteraturen avspeglar samhället och kulturen. Ett historiskt perspektiv i studierna skall ge kunskap om liv och tänkande i det förflutna, samtidigt som kunskapen om nuet därigenom skall få djup och bredd. Eleverna skall få möjlighet att på ett fördjupat sätt och med olika arbetsformer sätta litteraturläsningen och språkstudierna i centrum. I samband med läsning i ett historiskt och jämförande perspektiv studeras språkets utveckling och bruk i samhället förr och nu.

Kursen har en analytisk inriktning, där både skrivandet och det förberedda talandet ingår med samlande av material, planering, bearbetning och utformning av egna texter.

Vid sidan av essäistiskt och kritiskt/analytiskt skrivande skall eleverna också få pröva olika konstnärliga uttryckssätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna uttrycka sina tankar i tal och skrift så väl att språket i skilda sammanhang fungerar som ett effektivt medel för kommunikation och påverkan,

kunna förmedla andras tankar, sammanställa och dra slutsatser så väl att innehåll och budskap blir tydliga,

ha läst och behandlat centrala svenska, nordiska och internationella litterära verk,

ha kunskap om författarskap, epoker och idéströmningar i kulturer förr och nu, med särskild tonvikt på 1900-talets litteratur och idéutveckling,

kunna jämföra och se samband mellan texter från olika tider och kulturer samt i tal och skrift kunna formulera intryck och iakttagelser i samband med läsningen,

kunna analysera och samtala om budskap i texter av olika slag i olika medier för att kritiskt granska och bedöma deras innehåll och syfte,

kunna använda skrivandet på ett fördjupat sätt som ett medel för tänkande och lärande,

kunna formulera iakttagelser och slutsatser om språkliga skillnader i olika historiska, regionala, kulturella och sociala sammanhang, även sådana skillnader som finns mellan generationer och mellan män och kvinnor,

känna till viktiga genrer och litteraturvetenskapliga begrepp som har betydelse för tolkning, granskning och analys av texter i olika medier,

ha utvecklat sin förmåga att läsa och förstå danska och norska och ha viss kännedom om språken och språksituationen i hela Norden.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven tillägnar sig centrala litterära texter från skilda epoker och språkområden via böcker, teater och film.

Eleven diskuterar innehåll, gestalter, bärande tankar och tidstypiska drag och har kunskap om betydelsefulla författarskap och idéströmningar.

Eleven använder enkla litterära begrepp och kan identifiera olika genrer. I tal och skrift formulerar och motiverar eleven sina egna intryck av läsningen.

Eleven har i stora drag utvecklingen av det svenska språket klart för sig, gör iakttagelser och reflekterar över historiska och sociala språkskillnader.

Eleven har viss kunskap om språksituationen i Norden och läser och förstår ej alltför komplicerade danska och norska texter.

Eleven jämför och granskar kritiskt budskap i olika medier.

Eleven samlar, sovrar och sammanställer med viss hjälp material för muntlig eller skriftlig framställning och uttrycker känslor, tankar och erfarenheter på ett i sammanhanget fungerande språk.

Väl godkänd

Eleven tillägnar sig centrala litterära texter från skilda epoker och språkområden via böcker, teater och film.

Eleven analyserar och tolkar självständigt och inkännande tankar och karaktärer i litterära texter och tillämpar därvid litteraturvetenskapliga begrepp. Vid läsning av litterär text reflekterar eleven över dess giltighet för var egen tid.

Eleven har kännedom om sociolekter, dialekter, maktspråk och invandrarnas språksituation.

Eleven redogör för de europeiska språkens släktskap, ursprung och påverkan på svenskan och har kunskap om språksituationen i Norden samt läser med god förståelse ej alltför komplicerade danska och norska texter.

Eleven planerar och utformar sina texter och kan i tal och skrift med stilistisk säkerhet på ett för mottagaren relevant sätt förmedla åsikter, erfarenheter och kunskaper.

Ämne: Svenska som andraspråk

Syfte

Syftet med ämnet svenska som andraspråk är att elever med ett annat modersmål än svenska skall få möjligheter att utveckla god förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt på svenska i utbildning, samhällsliv och arbetsliv. Undervisningen skall stödja den speciella inlärningsprocess som tillägnet av ett andraspråk innebär och därmed hjälpa eleverna till en mycket vid och varierad språkutveckling. Eleverna skall genom undervisningen lära sig att använda skrivandet för att tänka och lära. Litteraturläsningen skall – utöver att vara en källa till glädje, personlig utveckling och tillfredsställelse – öka elevernas medvetenhet om den betydelse skönlitteraturen har för språkutveckling och kulturförståelse.

För elever som har ett annat modersmål än svenska är undervisningen i svenska som andraspråk inte bara en väg till allt bättre språkbehärskning och språkutveckling utan den fördjupar också elevernas förståelse av livet i Sverige. Innehållet i ämnet svenska som andraspråk kan inte delas upp i moment som bygger på varandra i en given turordning. Den språkutvecklande undervisningen måste följa en cyklisk progression, varvid kunskaperna om språkets olika komponenter, kultur och samhälle kontinuerligt vidgas och fördjupas under hela skoltiden. Varierande aspekter på samhällsliv och kultur skall därför återkommande integreras i språkundervisningen, så att eleverna blir alltmer delaktiga i de förhållningssätt och de traditioner som kännetecknar det land som de nu bor i. Genom undervisning i svenska som andraspråk skall eleverna få så goda kunskaper i svenska så att de med fullt utbyte kan tillgodogöra sig undervisningen i andra ämnen och så att de kan gå vidare i det svenska utbildningssystemet.

Inläringen av ett nytt språk är en långsiktig process som fortsätter även efter det att eleven avslutat sina studier. Undervisningen i svenska som andraspråk skall därför syfta till att eleverna tillägnar sig metoder och verktyg för andraspråksinläring, så att de själva kan ta ansvar för att vidareutveckla sitt språk för att uppnå förstaspråksnivå i svenska. Därmed kan även deras utveckling mot aktiv tvåspråkighet stödjas.

Karaktär och struktur

Undervisningen i svenska som andraspråk karaktäriseras av att inläringen av språket sker i det land där språket talas. Den omgivande svenskspråkiga

miljön är en outtömlig resurs i undervisningen. Med omgivningens talade och skrivna svenska som utgångspunkt skall eleverna få möjligheter att utveckla mycket goda inlärningsstrategier, så att de fortlöpande kan utveckla sina kunskaper i svenska.

Ämnets huvudsakliga innehåll gäller språk och språkutveckling. De språkliga aktiviteterna att lyssna, tala, läsa och skriva på svenska ger kurserna deras struktur. Undervisningen präglas av elevernas behov av att kunna kommunicera på svenska i krävande sammanhang. I högre grad än elever med svenska som modersmål behöver de lyssna, medvetet bygga upp ett mycket rikt ordförråd, öka sin förståelse av grundläggande begrepp, lära sig avancerade begrepp och strukturer samt öva uttal för att kunna göra sig förstådda vid och förstå även en analyserande och utredande framställning. Kunskaper om det svenska språket och den svenska litteraturen, med jämförelser med världslitteraturen, är ett viktigt kunskapsområde.

Studiet av svenska texter i vid bemärkelse, där film, etermedier etc. ingår, skall dessutom bidra till att ge eleverna kunskaper om svensk kultur och svenskt samhällsliv. Elevernas egna erfarenheter och jämförelser med ursprungslandets kulturella och samhälleliga förhållanden är en av utgångspunkterna i undervisningen.

Ämne: Svenska som andraspråk
Kurs: Svenska som andraspråk A
Kurskod: SV2201
Poäng: 80

Mål

Målet för kursen är att eleverna vidareutvecklar sin förmåga att förstå svenska i tal och skrift och att själva kunna uttrycka sig muntligt och skriftligt på ett allsidigt sätt. Eleverna skall få ökade förutsättningar att beskriva och tolka sina erfarenheter och upplevelser, sätta in dem i vida sammanhang och knyta an till idéer och tankar. Eleverna skall få tillämpa, bredda och fördjupa sina kunskaper enligt studieinriktning och behov. Såväl litteraturläsning som egen användning av språket i tal och skrift ingår.

Kursen skall öka elevernas tilltro till den egna förmågan att uttrycka sig på svenska. Den språkliga förmågan skall i olika arbets- och kommunikationsformer utvecklas till ett allt bättre redskap för tänkande och lärande genom att eleverna bereds tillfälle att arbeta med det svenska språket på ett undersökande och experimenterande sätt.

Litteraturläsning skall vara en källa till kunskap och personlig utveckling samt utgöra en grund för djupare omvärldskunskaper och för ord- och begreppsinsläring. Litteraturläsningen är utgångspunkt för samtal och skrivande och bidrar därmed till elevernas allsidiga språkutveckling.

Efter genomgången kurs skall eleven

vilja och våga använda det svenska språket för muntlig och skriftlig kommunikation i skiftande sammanhang och situationer,

ha ett rikt ordförråd.

kunna uttrycka känslor, värderingar och åsikter i tal och skrift på ett nanserat sätt.

kunna, med tydligt uttal och god språkbehandling, samtala om och diskutera aktuella frågor och sociala och kulturella företeelser, beskriva sina erfarenheter av sin kultur och jämföra med den svenska kulturen.

kunna förstå längre muntliga och skriftliga framställningar, uppfatta och analysera hur språket anpassas till situation och mottagare,

kunna använda skrivandet för att tänka och lära.

kunna formulera egna tankar, iakttagelser och jämförelser vid läsning av saklitteratur och litterära texter från olika tider och kulturer,

ha god kunskap om grundläggande regler för svenska språkets bruk och uppbyggnad och god förmåga att tillämpa denna kunskap,

kunna använda olika hjälpmedel såsom lexikon, uppslagsböcker och datorer som informationskällor,

ha kännedom om andraspråksinläring och kunna med hjälp inventera och beskriva sina kunskaps- och färdighetsbehov samt planera och utvärdera sin inläring.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har ett relativt stort ordförråd och använder det i muntlig och skriftlig kommunikation i olika situationer.

Eleven kan hålla korta muntliga anföranden inför grupp och medverkar i samtal och gruppdiskussioner rörande aktuella företeelser samt kan utan störande uttals- och grammatikfel framföra sina synpunkter på ett sammanhängande sätt. Eleven beskriver och tolkar sina upplevelser såväl från sin egen kultur som från den svenska.

Eleven förstår med viss hjälp längre muntliga och skriftliga framställningar av skiftande slag och svårighetsgrad. Eleven uppfattar och reflekterar över språkliga variationer och hur de används i olika sammanhang.

Eleven använder skrivandet för eget tänkande och lärande.

Eleven formulerar egna tankar och iakttagelser och gör med handledning jämförelser vid läsning av texter av olika slag och från olika tidsperioder och kulturer.

Eleven har god kunskap om svenska språkets grammatiska och morfologiska uppbyggnad och använder denna kunskap i tal och skrift.

Eleven utnyttjar olika hjälpmedel som informationskällor samt använder med handledning ordbehandlingsprogram för språklig produktion.

Eleven har kännedom om andraspråksinläring, kan med hjälp planera och utvärdera sin egen språkinläring samt arbetar med att förbättra sitt språk.

Väl godkänd

Eleven har ett stort ordförråd och använder språket för muntlig och skriftlig kommunikation i skiftande sammanhang.

Eleven deltar i samtal med tydligt uttal och god språkbehandling, uttrycker känslor, värderingar och åsikter på ett relevant sätt samt diskuterar aktuella frågor. Eleven beskriver och tolkar sina upplevelser såväl från sin egen kultur som från den svenska och knyter an till egna idéer och tankar.

Eleven förstår längre muntliga och skriftliga framställningar av skiftande slag och uppfattar och analyserar språkliga variationer.

Eleven kan ingående kommentera såväl skönlitterära texter som saklitterära samt sätter sina egna erfarenheter i relation till den litteratur som läses.

Eleven kan på ett väldisponerat och relativt korrekt sätt formulera olika typer av skriftliga texter. Eleven har god kunskap om det svenska språkets grammatiska och morfologiska uppbyggnad. Beträffande ordvalet uppvisar elevens språk en utveckling mot högre abstraktionsnivå och meningsbyggnaden är varierad.

Eleven använder på egen hand olika hjälpmedel som informationskällor samt ordbehandlingsprogram för språklig produktion. Eleven har kännedom om andraspråksinläring och kan planera och utvärdera sin egen språkinläring samt arbetar insiktsfullt med att förbättra sitt språk.

Ämne: Svenska som andraspråk
Kurs: Svenska som andraspråk B
Kurskod: SV2202
Poäng: 120

Mål

Målet för kursen är att eleverna ytterligare skall fördjupa förmågan att använda det svenska språket och få tillämpa och bredda sina kunskaper enligt studieinriktning och behov. Eleverna skall få möjligheter att läsa mycket skönlitteratur och fördjupa sina kunskaper. De skall tillägna sig kunskaper om hur språket och litteraturen speglar samhället och kulturen.

Kursen har en analytisk inriktning, där både skrivandet och det förberedda talandet ingår med samlande av material, planering, bearbetning och utformning av egna texter.

Vid sidan av utredande och analytiskt skrivande skall eleverna också få utveckla sitt personliga skrivande.

Efter genomgången kurs skall eleven

vilja och kunna använda det svenska språket för muntlig och skriftlig kommunikation i olika situationer,

ha ett mycket rikt och varierat ordförråd,

kunna medverka i samtal och diskussioner om varierande ämnen i olika gruppansättningar, reflektera över informella regler och rollförväntningar som styr sådana samtal och relatera dem till sin egen kulturs normer,

kunna beskriva sin språkliga och kulturella bakgrund och därvid göra jämförelser med det svenska språket och den svenska kulturen,

kunna uttrycka sig i tal och skrift på ett nyanserat och idiomatiskt språk för olika syften och mottagare samt kunna presentera klara och tydliga skriftliga och muntliga framställningar för olika målgrupper,

kunna förmedla andras tankar, sammanställa och dra slutsatser så väl att innehåll och budskap blir tydliga,

kunna analysera och samtala om budskapet i skriftliga och muntliga framställningar av olika slag i olika medier för att kritiskt granska och bedöma deras innehåll och syfte,

kunna använda skrivandet på ett fördjupat sätt som ett medel för tänkande och lärande,

ha läst skönlitteratur från olika tider och kulturer med tyngdpunkt på svensk 1900-talslitteratur och kunna reflektera över texterna och i anknytning till dem, skriva och samtala om egna och andras upplevelser, värderingar och levnadsvillkor,

ha fördjupade kunskaper om det svenska språkets bruk och uppbyggnad och god förmåga att tillämpa dessa kunskaper för att bearbeta och förbättra sitt eget språk,

ha kännedom om och kunna diskutera språkliga skillnader i olika grupper i samhället och ha viss kännedom om svenska språkets historiska utveckling och särart i förhållande till andra språk,

kunna använda datorer för språklig produktion och kommunikation samt databaser för kunskapsinhämtande,

självstjäändigt kunna inventera och beskriva sina kunskaps- och färdighetsbehov, planera och utvärdera sitt arbete,

vara medveten om villkoren för gynnsamt lärande, kunna tillämpa olika sätt att lära beroende på sammanhang samt ha kunskap om språkinläring och andraspråksutveckling.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven har ett rikt och varierat ordförråd, kan med ett nyanserat och idiomatiskt språk uttrycka sig i tal och skrift för olika mottagare samt deltar med engagemang i samtal och diskussioner. Eleven kan tydligt och klart göra muntliga och skriftliga framställningar för olika målgrupper. Eleven använder skrivandet på ett fördjupat sätt för sitt tänkande och lärande.

Eleven kan sammanställa, kritiskt granska och reflektera över budskap i skriftliga och muntliga framställningar av varierande slag i olika medier.

Eleven uppmärksammar oskrivna regler och rollförväntningar i samtal och diskussioner i den egna och i den svenska kulturen.

Eleven kan beskriva likheter och skillnader mellan det egna och det svenska språket och kulturen.

Eleven har fördjupade kunskaper om svenska språkets uppbyggnad och användning och kan självständigt tillämpa dessa kunskaper för att förbättra sitt eget språk.

Eleven tillägnar sig och reflekterar över litterära texter från skilda epoker och språkområden, såväl utdrag som hela verk. Eleven kan i anknytning till texterna skriftligt och muntligt diskutera innehåll, gestalter, upplevelser och värderingar samt levnadsvillkor, samtala om budskap och identifiera olika genrer.

Eleven har kännedom om sociala språkskillnader och har viss kännedom om svenska språkets släktskapsförhållanden och historiska utveckling.

Eleven är medveten om och kan tillämpa olika inlärningsstrategier samt använder skrivandet för att tänka och lära med hjälp av ordbehandlingsprogram. Eleven kan självständigt strukturera och utvärdera sin inläring samt har kunskap om språkinläring och andraspråksutveckling.

Väl godkänd

Eleven har ett mycket rikt och nyanserat och för mottagaren anpassat ordförråd, kan med relativt stilistisk säkerhet uttrycka sig muntligt och skriftligt för olika målgrupper samt för, på ett medvetet konstruktivt sätt, samtal och diskussion framåt.

Eleven kan tydligt sammanställa, kritiskt granska och analysera budskap i muntliga och skriftliga framställningar av varierande slag i olika medier.

Eleven kan jämföra verbala och sociala normer i samtal och diskussioner i det egna och det svenska språket samt i den egna och den svenska kulturen.

Eleven har fördjupade kunskaper om svenska språkets uppbyggnad och användning samt kan insiktsfullt och självständigt med ökad förmåga tillämpa dessa kunskaper för att förbättra sitt språk genom inventering och beskrivning av sina kunskaps- och färdighetsbehov. Eleven kan planera och utvärdera sitt arbete och har god kunskap om språkinläring och andraspråksutveckling.

Eleven studerar litterära texter från skilda epoker och språkområden, såväl utdrag som hela verk. Eleven kan i tal och skrift analysera och kommentera de lästa texterna och använder härvid litterära begrepp. Eleven anknyter i detta arbete till egna och andras upplevelser, värderingar och levnadsvillkor.

Eleven har god kunskap om sociala språkskillnader och om svenska språkets ursprung och utveckling.

Eleven väljer de mest effektiva inlärningsstrategierna och kan utvärdera sin arbetsinsats. Eleven arbetar ständigt med att förbättra sitt språk. I sitt arbete kan eleven använda sig av datorer och databaser.

KURSER SOM EJ ÄR DIREKT KNUTNA TILL PROGRAM

Ämne: Svenska
Kurs: C: Skriftlig och muntlig kommunikation
Kurskod: SV202
Poäng: 50

Förkunskapskrav: Språket och människan

Mål

Målet för kursen är att den skall ge eleverna möjlighet att finslipa och utveckla sina kommunikativa färdigheter och förbereda sig för högskolestudiernas och yrkeslivets muntliga presentationer och formella skrivande. Kursen skall ge eleverna tillfälle att utveckla förmågan att överblicka större kunskapsfält och att genomföra större och självständigare muntliga och skriftliga uppgifter. Eleverna skall få tillfälle att utveckla ett alltmer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta. För detta ändamål skall ett fördjupat studium av texter ingå, såväl populärvetenskapliga som vetenskapliga texter i anknytning till både kärnämnen och karaktärsämnen. Tillämpningar och fördjupningar skall göras med hänsyn till elevernas intressen, studieinriktning och framtida behov.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha fördjupat sina kunskaper om språket som redskap för kommunikation, tänkande, inläring och problemlösning,

ha fördjupat sina kunskaper om texter och textupbyggnad,

känna till det offentliga talandets villkor

kunna uttrycka sig i tal och skrift så väl att eleven kan göra sig gällande i sammanhang som ställer höga krav på engagemang, kunskaper, vederhäftighet och precision,

kunna variera sitt språk med hänsyn till syfte och mottagare,

kunna självständigt läsa och analysera texter, speciellt sådana som har anknytning till elevens studieinriktning,

kunna i olika källor söka, sovra och värdera material, så att eleven självständigt kan göra sammanställningar utredningar och argumenteringar,

kunna kritiskt granska och värdera argumentation och budskap i olika medier.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven känner till vad som kännetecknar det offentliga språket i tal och kan i sitt skrivande med någon hjälp följa språkets normer. Eleven kan vända

sig till flera obekanta lyssnare och läsare och klargöra huvudpunkter i sina resonemang.

Eleven förstår de texter som är relevanta för vald studieinriktning och kan diskutera texters och mediers innehåll, form och budskap.

Eleven kan sovra och värdera inslag i olika källor och dessutom med handledning sammanställa dessa till egna korta utredningar, rapporter och övriga skrivelser. Eleven kan omarbete sina egna texter och utnyttja andras synpunkter.

Eleven har kännedom om olika aspekter på språket som kommunikationsmedel och kan i viss mån analysera och modifiera sitt språk efter aktuell situation.

Väl godkänd

Eleven behärskar det offentliga språket i tal och skrift och kan i sitt skrivande utan svårigheter formulera sig enligt skriftspråkets normer. Eleven kan använda det språk som är lämpligt i den givna situationen så att budskapet förstås av obekanta grupper av läsare och lyssnare.

Eleven förstår alla slags texter utan nämnvärda begränsningar och kan självständigt diskutera innehåll, form, språk och budskap i dessa och övriga medier, både ur sändar- och mottagarsynvinkel.

Eleven kan på egen hand söka i olika källor, kritiskt granska dessa från både formella och innehållsliga utgångspunkter samt på egen hand utforma personliga utredningar, rapporter o. d., som bygger på kunskaper och värderingar. Eleven bearbetar och förbättrar sina egna texter och tar hänsyn till och värderar synpunkter från andra.

Eleven kan analysera olika språkliga sammanhang och har förståelse för de många variationer av språket eleven möter i samhället.

Ämne: Engelska
Kurs: Engelska C
Kurskod: EN204
Poäng: 30

Mål

Målet för kursen är att eleven fördjupar sina insikter i ett kunskaps- eller färdighetsområde. Kursen kan utveckla elevens engelska yrkes- eller fackspråk inom programspecifika ämnen eller fördjupa kunskapen om engelskspråkiga länders kultur eller litteratur. Kursen kan också inriktas mot lokalt valda teman eller intresseområden, där engelska används som arbetspråk. Studierna kan dessutom ges en speciell inriktning på enskilda färdigheter eller på en allsidig språklig kompetensutveckling.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvidgat och fördjupat sin kompetens inom valda intresse-, kunskaps- och färdighetsområden

ha visat god förmåga att använda för sin specialisering adekvata hjälpmedel
ha utvecklat ett mer undersökande förhållningssätt till valt ämne
kunna planera, genomföra och utvärdera sitt eget arbete
kunna dokumentera, demonstrera och kommentera sina arbetsresultat

Betygskriterier

Godkänd

Elevens arbete inom självvalt område är väl avvägt och genomfört. Språket uppvisar god nivå och kommunikationen fungerar väl.

Eleven redovisar skriftligt och muntligt sina kunskaper och kommenterar och diskuterar sitt arbete vad gäller planering, stoffval, arbetssätt och slutprodukt.

Eleven dokumenterar en adekvat användning av hjälpmedel och visar ett undersökande förhållningssätt till ämnet.

Väl godkänd

Elevens arbete inom självvalt område kännetecknas av utförlighet, kvalitet, varierat ordförråd och formell säkerhet.

Eleven visar en god förmåga att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete.

Eleven redovisar muntligt och skriftligt samt kommenterar sitt arbete på ett varierat sätt.

Arbetet vittnar om en god förtrogenhet med såväl hjälpmedel som med olika undersökande arbetssätt.

Ämne: Specialidrott
Kurs: Specialidrott A
Kurskod: SC200
Poäng: 190

Mål

Kursen skall ge eleven kunskap och färdighet i specialidrotten, så att förutsättningar skapas för en idrottskarriär och samtidigt ge grundläggande kunskap om det ideella ledarskapets betydelse i samhället.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha utvecklat färdigheter i specialidrotten

vara förtrogen med specialidrottens teknik, taktik och regler

ha grundläggande insikt i idrottspsykologi och dess betydelse för prestationen

ha kunskap och färdighet i någon träningsmetod och dess effekt för utveckling av kvalitéer som kondition, styrka och rörlighet i specialidrotten

kunna organisera tävlingsverksamhet för barn

känna till hur man förebygger vanliga idrottsskador

ha kunskap om kostens betydelse för prestation och hälsa

ha kunskap om funktionärs- och ledarskap inom idrotten och om en idrottsförenings organisation

känna till idrottsrörelsens framväxt i Sverige samt idrottens internationella omfattning

kunna lägga etiska perspektiv på eget idrottsutövande.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven genomför under handledning träningspass som ger kondition, styrka och rörlighet.

Eleven utövar med god precision sin specialidrott och utför på god nivå tekniska och taktiska moment samt redogör på ett enkelt sätt för specialidrottens regler.

Eleven leder under handledning någon tävlingsverksamhet för barn. Eleven beskriver hur man akut behandlar idrottsskador. Eleven kan ge exempel på kostens betydelse för prestation och hälsa. Eleven är orienterad om organisation och verksamhet i en idrottsförening och beskriver idrottsrörelsens framväxt i dagens samhälle och ger några exempel på idrottsrörelsens internationella omfattning. Eleven kan återge idrottspsykologiska effekter vid utövande av specialidrotten.

Eleven bedömer idrottsutövandets betydelse för egen utveckling samt ger exempel på etiska aspekter på idrottsutövandet.

Väl godkänd

Eleven genomför träningspass och förstår deras betydelse för kondition, styrka och rörlighet.

Eleven behärskar på god nivå sin specialidrott och behärskar med stor precision såväl teknik och taktik som regler i specialidrotten.

Eleven genomför under viss handledning tävlingsverksamhet med barn och ungdom. Eleven ger akutbehandling av några vanliga idrottsskador samt förklarar hur man förebygger idrottsskador. Eleven kan tillämpa kostkunskap i samband med tränings- och tävlingsverksamhet. Eleven bedömer idrottspsykologiska effekter och tar hänsyn till dessa i sin specialidrott.

Eleven redogör för en idrottsförenings organisation och verksamhet samt för idrottsrörelsens framväxt, mål och betydelse för samhällsutvecklingen.

Eleven värderar idrottsutövandets betydelse för sin egen och andras utveckling samt lägger självständigt etiska aspekter på idrottsutövandet i stort.

Ämne: Specialidrott
Kurs: Specialidrott B
Kurskod: SC201
Poäng: 110

Förkunskapskrav: Specialidrott 190 poäng

Mål

Kursen skall ge eleven en fördjupad kunskap och färdighet i specialidrotten och därmed skapa förutsättningar för en idrottskarriär på nationell nivå och en förståelse för ett samhälleligt engagemang genom idrotten.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha väl utvecklade färdigheter i specialidrotten

vara väl förtrogen med specialidrottens teknik, taktik och regler

ha kunskaper i idrottspsykologi och dess tillämpning i specialidrotten

ha kunskap och färdighet i olika träningsmetoder och deras effekt för utveckling av kvaliteter som kondition, styrka och rörlighet i specialidrotten

kunna leda och organisera såväl tränings- som tävlingsverksamhet för barn och ungdom

kunna förebygga och akutbehandla vanliga idrottsskador

ha kunskap om kostens betydelse för prestation och hälsa

ha kunskap och färdighet i funktionärs- och ledarskap

ha kunskap om en idrottsförenings organisation och verksamhet

känna till idrottsrörelsens framväxt, mål och betydelse i dagens och morgondagens samhälle

känna till idrottsrörelsens internationella omfattning

ha förståelse för idrottsutövandets betydelse för individens utveckling

kunna lägga etiska perspektiv på såväl idrottsutövandet som idrotten i ett övergripande sammanhang

ha kunskap om förutsättningarna för manligt och kvinnligt idrottsutövande.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven utövar med hög precision sin specialidrott och utför tekniska och taktiska moment samt redogör för specialidrottens regler.

Eleven känner till och tillämpar någon metod och förstår dess fysiologiska betydelse i samband med tränings- och tävlingspass som ger kondition, styrka och rörlighet. Eleven leder under handledning någon tränings- eller

tävlingsverksamhet för barn. Eleven beskriver hur man akut behandlar idrottsskador. Eleven kan beskriva kostens betydelse för prestation och hälsa. Eleven har viss kunskap om organisation och verksamhet i en idrottsförening och beskriver idrottsrörelsens framväxt i dagens samhälle och idrottens internationella omfattning. Eleven är orienterad om skillnaden i förutsättningar mellan kvinnligt och manligt idrottsutövande.

Eleven återger och förstår idrottspsykologiska effekter i samband med utförandet av sin specialidrott.

Eleven redovisar idrottsutövandets betydelse för egen utveckling samt redogör för etiska aspekter på idrottsutövandet.

Väl godkänd

Eleven behärskar sin specialidrott och tillämpar med precision såväl teknik och taktik som regler i specialidrotten. Eleven bedömer och analyserar idrottspsykologiska effekter och tillämpar dessa i sin specialidrott.

Eleven har kunskaper om och tillämpar olika metoder och förstår deras fysiologiska betydelse i samband med tränings- och tävlingspass som ger kondition, styrka och rörlighet. Eleven kan genomföra tränings- och tävlingsverksamhet med barn och ungdom.

Eleven behärskar akutbehandling av vanliga idrottsskador och kan förklara hur man förebygger idrottsskador. Eleven kan tillämpa kostkunskap i samband med tränings- och tävlingsverksamhet.

Eleven redogör för en idrottsförenings organisation och verksamhet samt för idrottsrörelsens framväxt, mål och betydelse för samhällsutvecklingen. Eleven redogör för skillnaden i förutsättningar mellan kvinnligt och manligt idrottsutövande.

Eleven bedömer idrottsutövandets betydelse för sin egen och andras utveckling samt lägger självständigt etiska aspekter på idrottsutövandet i stort.

Ämne: Hemspråk
Kurs: Individiden och språkanvändningen
Kurskod: HEMSP201
Poäng: 60

Mål

Målet för kursen är att eleverna utvecklar sin språkliga förmåga och fördjupar sin förståelse för sambandet mellan språket och människan samt får ökade insikter i språkets betydelse för individens identitet. I kursen ingår såväl läsning av skönlitteratur och saklitteratur som egen språkanvändning i tal och skrift samt studium av språkets roll.

Kursen skall även bidra till att utveckla elevernas språkliga förmåga i olika arbets- och kommunikationsformer genom inslag av studieteknik och olika arbetsätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna använda skilda uttrycksformer i tal och skrift för att klart och tydligt kunna redovisa sakförhållanden och uttrycka tankar, åsikter och känslor

kunna använda läsandet och skrivandet som ett medel för tänkande och lärande

kunna jämföra och självständigt formulera tankar och iakttagelser vid läsning av litterära texter och texter av andra slag

kunna delta aktivt och konstruktivt i samtal och diskussioner samt känna till de olika sociala normer och regler som påverkar språklig interaktion

kunna hålla korta anföranden inför en grupp

ha kunskaper om de drag som är karakteristiska för det egna språket samt om skillnader mellan talat och skrivet språk och mellan vardagsspråk och offentligt språk

känna till och kunna tillämpa grundläggande regler för språkets bruk och byggnad i tal och skrift

kunna på olika nivåer i språket göra jämförelser mellan sitt modersmål och det svenska språket

ha tillägnat sig den teknik och lärt sig använda de hjälpmedel som behövs för att arbeta alltmer självständigt.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven förmedlar åsikter, erfarenheter och kunskaper sammanhängande i tal och skrift. Eleven deltar i och känner till grundläggande regler för samtal och diskussioner samt håller korta muntliga anföranden inför grupp.

Eleven använder sig i skrift av grundläggande regler för språkets bruk och byggnad och gör med stöd av lärare jämförelser mellan olika stilnivåer i språket och mellan hemspråk och svenska. Eleven använder uppslagsböcker och språkliga handböcker och kan med handledning planera sina studier.

Eleven läser saktexter och skönlitterära texter från olika tider och av rimlig svårighetsgrad, och i samband härmed kan eleven med stöd av lärare göra jämförelser och formulera egna tankar om texterna och om sitt ursprung och sin identitet.

Väl godkänd

Eleven förmedlar erfarenheter och kunskaper sammanhängande och intresseväckande i tal och skrift. Eleven argumenterar konstruktivt för sina åsikter och deltar engagerande i gruppdiskussioner samt talar klart och informativt inför en grupp.

Eleven skriver varierat och personligt på ett i huvudsak korrekt språk. Eleven jämför självständigt olika stilnivåer i hemspråket och gör jämförel-

ser mellan svenskan och hemspråket. Eleven planerar och utvärderar på egen hand sina studier.

Vid läsning av sakterter och skönlitterära texter gör eleven självständiga iakttagelser och jämförelser och sätter sina kunskaper och erfarenheter i relation till den litteratur som läses och den egna situationen.

Ämne: Hemspråk
Kurs: Språk – kultur – samhälle
Kurskod: HEMSP202
Poäng: 100

Förkunskapskrav: Individens och språkanvändningen eller motsvarande kunskaper

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall vidareutveckla sin språkliga förmåga, få vidgade kunskaper om kulturen och samhället i ursprungslandet samt om minoritetsgruppens villkor i Sverige.

Kursen skall även ge eleverna insikt om hur språket och litteraturen avspeglar samhället och kulturen.

Varje elev skall få möjlighet att på ett fördjupat sätt och med studier av litteratur och sin ursprungskultur i centrum utveckla sin språkliga förmåga i olika arbetsformer.

Efter genomgången kurs skall eleven

ha läst några litterära verk på hemspråket och ha kunskap om centrala författarskap

vara bekant med den muntliga litterära traditionen

kunna på ett sakligt sätt jämföra, kritiskt granska och ta ställning till hur ett ämne kan skildras i texter av olika slag

ha kännedom och medvetenhet om och kunna diskutera språkets utveckling och roll i samhället, både i ursprungslandet och i Sverige

ha kännedom om förhållandet mellan standardspråk och olika språkvarianter

ha kännedom om ursprungskulturens musik och konst

ha kunskaper om historia, religion, geografi, samhällsförhållanden och levnadssätt i ursprungslandet

kunna göra jämförelser mellan sin egen kultur och den svenska kulturen.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven tillägnar sig centrala litterära verk, känner till författarskap från olika tider och kan diskutera innehåll, bärande tankar och typiska drag. Eleven

vet vad som kännetecknar den muntliga berättartraditionen i hemspråkskulturen. I tal och skrift motiverar eleven sina egna intryck av vad eleven hört och läst.

Eleven har den historiska utvecklingen i hemlandet klar för sig och känner till hemlandets förhållanden vad avser natur, befolkning, samhällsliv, levnadsätt samt karakteristiska uttryck för landets kultur.

Eleven har utvecklingen av landets språk klar för sig och gör iakttagelser och reflektioner över historiska och sociala språkskillnader samt jämförelser med det svenska språket.

Eleven uttrycker känslor, tankar och erfarenheter på ett i sammanhanget fungerande språk.

Väl godkänd

Eleven tolkar och analyserar saktexter och skönlitterära texter och gör därvid jämförelser och använder adekvata begrepp. Vid läsning av skönlitterär text reflekterar eleven även ingående över dess giltighet för hemspråkskulturen och elevens egen identitet.

Eleven utnyttjar skrivande på hemspråket för sin egen utveckling och inläring. Eleven planerar och utformar sina texter i tal och skrift med stilistisk medvetenhet och förmedlar på ett för mottagaren relevant sätt åsikter, erfarenheter och kunskaper.

Ämne: Hemspråk
Kurs: Aktiv tvåspråkighet i praktiken
Kurskod: HEMSP203
Poäng: 30

Förkunskapskrav: Individens och språkanvändningen

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna möjligheter att utveckla sin tvåspråkighet för att kunna utnyttja den i kommande arbetsliv och studier. Utgångspunkten för kursen skall vara elevernas studieinriktning. Eleverna skall få möjligheter att studera texter och utveckla sitt ordförråd med anknytning till sina studier. Eleverna skall även få möjligheter att tolka från och till sitt hemspråk i tal och skrift.

Efter genomgången kurs skall eleven

kunna i vardagliga sammanhang muntligt tolka från hemspråket till svenska och tvärtom

kunna tala inför större grupper på sitt hemspråk

kunna på egen hand läsa och ta ställning till texter med anknytning till samhällsliv, arbetsliv och studieinriktning

kunna i vardagliga sammanhang översätta från hemspråket till svenska och tvärtom

kunna skriftligt och muntligt formulera sig i olika sammanhang och med hänsyn till olika mottagare

ha breddat sin stilistiska förmåga.

Betygskriterier

Godkänd

Eleven skapar förståelse mellan hemspråkstalande personer och svenskar genom att tolka mellan språken i vardagliga sammanhang. Eleven anpassar sitt språk efter innehåll och mottagare både i tal och skrift. I tal kan eleven vända sig till stora grupper av lyssnare.

Eleven förstår texter som är relevanta för den valda studieinriktningen och för samhällslivets behov samt kan förmedla innehållet från hemspråk till svenska och tvärtom.

Eleven talar och skriver så att budskapet går fram. Om budskapet inte förstås, finner eleven olika möjligheter att nyansera och förklara på annat sätt tills informationen blir helt klar och entydig.

Väl godkänd

Eleven tolkar snabbt och precist mellan språken. I olika sammanhang visar eleven god inlevelse i mottagarnas behov och anpassar sig till olika situationer och krav samt prövar med framgång olika strategier för kommunikation. I tal kan eleven informera och engagera stora grupper av lyssnare.

Eleven förstår fack- och skönlitterära texter utan nämnvärda begränsningar och kan självständigt diskutera innehåll, form och budskap på svenska och hemspråk.

Eleven är stilistiskt medveten och uttrycker sig adekvat i tal och skrift i många sammanhang. Eleven vänder sig med framgång till olika typer av mottagare och behärskar då särskilt det fackspråk som används inom den studieinriktning eleven har valt.

Specialarbete – kommentar

SPECIALARBETE

| Timmar: 20

Enligt gymnasieförordningen, 5 kap, 13 §, gäller följande: "Specialarbetet skall ge eleverna tillfälle att fördjupa sig inom kunskapsområden som ingår i elevens studieprogram och att träna sig i att arbeta på ett undersökande sätt."

Specialarbetet skall således baseras på förvärvade kunskaper och färdigheter och förläggs därför lämpligen till slutet av den gymnasiala studiegången. Ämnesområde kan väljas inom såväl programmets kärn- och karaktärsämnen som inom de kurser, som ingår i elevens individuella val. Specialarbetet skall ge eleven nya erfarenheter och kunskaper utifrån valt ämnesområde samt utveckla elevens förmåga att se helheter och samband.

Genom specialarbetet utvecklas elevens förmåga att självständigt gripa sig an en teoretisk eller praktisk uppgift, formulera problem, avgränsa och strukturera arbetet samt att ta ansvar för att genomföra arbetsuppgiften.

I specialarbetet utvecklas dessutom elevens förmåga att tolka och värdera fakta, källor och tillverkningsprocesser, sammanställa och bedöma resultat och att presentera resultatet skriftligt och på annat lämpligt sätt. Specialarbetet är en förberedelse för såväl kommande studier som yrkesliv.

Förutsättningar

Specialarbetet ingår i samtliga nationella program som ett obligatoriskt moment liksom i det specialutformade programmet. Specialarbetet kan även ingå i det individuella programmet. Arbetet kan utföras enskilt eller i grupp och skall betygsättas efter samma skala som de olika kurserna i gymnasieskolan.

Läraren har en viktig handledarfunktion. Eleven behöver hjälp att utveckla sin förmåga att formulera problemet och avgränsa uppgiften och stötts i att självständigt planera och genomföra arbetet. Den kontinuerliga kontakten mellan elev och handledare är viktig för att eleven skall få klart för sig vilka krav som ställs på arbetet och vilka tidsramar som gäller.

Ofta kan det finnas behov av flera lärare som handledare t.ex. på grund av skyddsaspekter i vissa lokaler eller om arbetet har anknytits till den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. Samarbete mellan lärare blir en naturlig konsekvens av specialarbetets övergripande karaktär med inriktning mot både karaktärsämnen och ämnen som t.ex. svenska och matematik.

Arbetsätt

I specialarbetet skall eleven utveckla sin förmåga att tillämpa ett undersökande och problemorienterat arbetsätt. Grunden för detta är förmågan att avgränsa och formulera en uppgift. Genom att ställa frågor av karaktären vad, hur och varför klargör eleven för sig själv det egentliga målet för arbetet. Med en undersökande arbetsmetod söker eleven sedan klarlägga uppgiftens olika delar.

Vid denna analys skall sökandet efter sammanhang och motsättningar leda till nya perspektiv och djupare förståelse för området som sådant så att förutsättning skapas för att dra meningsfulla slutsatser.

Källor i denna kunskapande process kan vara människor, facklitteratur, produktionsprocesser och databaser m.m. Med hjälp av t.ex. intervjuer, enkäter, litteraturstudier och observationer kan problemområdet ringas in och klargöras. Det undersökande och problemorienterade arbetsättet kan sammanfattas på följande sätt:

Eleven skall

- * självständigt ställa och formulera problem
- * undersöka problemet
- * dra slutsatser och presentera resultatet.

Redovisning

Specialarbetet innebär att eleven utför en praktisk eller teoretisk uppgift såsom exempelvis en tillverkad produkt, en dansform, en processbeskrivning, beskrivning och värdering av en vårdmetod eller diskussion av ett rent teoretiskt problem. I vilketdera fallet bör varje enskild elev redovisa resultatet i en skriftlig rapport i formellt gott skick.

Resultatet bör även presenteras på annat sätt, t.ex. genom en muntlig presentation inför andra, en utställning, en videofilm, en gestaltning i dramaform eller ett radioinslag.

Bedömning

Läraren är ansvarig för att en bedömning sker av det färdiga resultatet.

Gymnasieförordningen föreskriver: "Vid betygssättningen av ett specialarbete skall läraren beakta elevens förmåga att själv planera, genomföra och redovisa en undersökande uppgift." (SFS 1994:35, 7 kap. 5 §)

Även om flera elever samarbetat skall varje elevs individuella prestation bedömas.

Ämneskommentarer

Ämne: Engelska / Moderna språk

Kunskaper och färdigheter i moderna språk, liksom kännedom om kultur, samhälls- och levnadsförhållanden i olika delar av världen, får allt större betydelse för både individen och samhället. Den ökade internationaliseringen gör det nödvändigt för alla människor att vidga sina perspektiv utöver det nationella.

Undervisningen i moderna språk i gymnasieskolan syftar till att eleverna skall kunna använda målspråket i olika sammanhang i samhällsliv, arbetsliv och för vidare studier.

Undervisningen skall relateras såväl till elevernas egna erfarenheter och intressen som till de krav på vidgade referensramar som ställs i arbetslivet och under fortsatta studier.

Arbetet skall genomsyras av en strävan efter kunskap om och förståelse för kultur och levnadssätt i andra länder, så att eleverna får lust och beredskap att fördjupa kontakten med de miljöer och kulturer där målspråket talas. Samhälls- och kulturorientering skall kontinuerligt integreras i arbetet.

En ökande internationalisering och ny kunskap om hur inlärninngår till ställer förändrade krav på språkundervisningen, som mer än tidigare måste lägga vikt vid språket som medel för kommunikation. Denna språksyn ställer som mål för undervisningen i moderna språk att eleverna skall skaffa sig en funktionell kompetens i målspråket.

Undervisningen bör utgå från ett innehåll som speglar målspråkets kulturella, sociala och politiska förhållanden samt leda till att eleverna kan använda språket som ett uttrycksmedel. En kommunikativ språksyn innebär inte att lägre krav ställs på den formella språkkvaliteten. Tvärtom vidgas kraven till att omfatta betydligt mer än en formell säkerhet.

Med kommunikativ kompetens avses en förmåga att förstå och använda det skrivna och talade språket på ett nyanserat och effektivt sätt. Den kommunikativa kompetensen innebär, förutom en behärskning av språkets uttal, intonation, vokabulär och stavning, också en förmåga att i ett socialt samspel våga och vilja använda språket på ett varierat sätt i olika situationer och sammanhang beroende på tillfälle och mottagare. En annan komponent i den kommunikativa kompetensen är förmågan att med hjälp av olika strategier underlätta kommunikationen och förmedla sitt budskap på ett så adekvat sätt som möjligt, även när kunskaperna i målspråket inte riktigt räcker till samt att använda sig av olika förståelsestrategier vid läsande och lyssnande. I kompetensen ryms vidare kännedom om kulturella, sociala och politiska förhållanden i målspråksländerna för att kunna hantera situationer och möta människor på ett i målspråkslandet naturligt sätt. I den kommunikativa kompetensen ingår också förmågan att i tal och skrift ledigt och med "flyt" uttrycka det man vill på målspråket.

Kommunikativ kompetens är inte resultatet av en given metod utan ett mål, som kan uppnås i olika hög grad, bl.a. beroende på studietid, förutsättningar och arbetsinsats. Elever kan behöva tillämpa olika inlärningsstrategier och välja innehåll efter eget intresse. Enligt ett kommunikativt synsätt byggs den språkliga kompetensen upp genom att språket används för att ta emot och förmedla information. Det väsentliga är alltså innehållet i budskapet. Genom att arbeta med ett meningsfullt innehåll bereder man vägen för att tillägna sig den språkliga formen. Därutöver kan den formella träningen förstärkas genom systematiserat och individualiserat arbete. I val av läromedel och utformning av prov måste hänsyn tas till elevers olika intresseinriktningar och mål för språkstudierna.

Inlärningsforskning betonar betydelsen av att elever stimuleras att ta ansvar för sin egen inläring. Detta ansvarstagande har en viktig personlighetsutvecklande funktion och bidrar till en effektiv språkinläring. Det ger eleven möjlighet att utveckla sina egna inlärningsstrategier samt att analysera och bearbeta sin egen språkproduktion. Eleverna bör få tillfälle att successivt lära sig att ta ansvar och bygga upp sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera sitt eget arbete med språkinläringen.

Ämne: Estetisk verksamhet

Alla elever i gymnasieskolan får nu tillfälle att ägna sig åt någon estetisk verksamhet. Estetisk verksamhet är i sig ett litet ämne, men skulle kunna vara inkörsporten till och skapa intresse för andra estetiska ämnen inom ramen för det individuella valet.

Eftersom de enskilda skolornas förutsättningar att anordna ämnet skiftar betydligt, är kursplanen mycket öppet skriven och tillåter en rad olika praktiska lösningar för skolan. På en liten skola med få program kan det vara nödvändigt att skolan ger alla elever samma kurs i Estetisk verksamhet, medan det på en större skola som redan har lärare i flera estetiska ämnen är naturligare att erbjuda eleverna ett val mellan olika kurser. Det är också möjligt att använda ämnet på ett sådant sätt att det fungerar som ett stöd till karaktärsämnena i programmet. Ett exempel är frihandsteckning på Hantverksprogrammet eller Medieprogrammet. Estetisk verksamhet kan ordnas som en temavecka för en klass eller för en hel skola likaväl som man kan sprida timmarna under en termin eller ett helt läsår.

Inom Estetiska programmet finns det tre korta kurser som är samlade under ämnesnamnet Estetisk orientering; Bild och form, Kroppen som uttrycksmedel och Musik och ljudskapande. De motsvarar var för sig det man vill uppnå med Estetisk verksamhet och kan alltså användas för att konkretisera detta ämne. Även kurserna Körsång och Instrument/sång A eller B lämpar sig att låna in från Estetiska programmet. På Barn- och fritidsprogrammet kan det vara aktuellt att ta in kursen Barn och musik.

För elever som redan går på Estetiska programmet kan ämnet få en speciell inriktning. I det fallet tillför ju inte målet för estetisk verksamhet något nytt, som inte redan finns i karaktärsämnena på programmet. En rad möjligheter finns att utnyttja estetisk verksamhet som ett komplement till övri-

ga kurser. Man kan exempelvis se ämnet antingen som en breddning eller en fördjupning av ämnet Estetisk orientering. En möjlighet är att utnyttja ämnet för samverkan mellan de grenspecifika ämnena.

Ämne: Historia

Ämneskommentaren återger de överväganden som ligger bakom mal-skrivningarna och utvecklar närmare använda nyckelbegrepp såsom historiemedvetande, identitet, nutidsförståelse, kritiskt sinne och emancipation.

Kursplanens disposition

Kursplanen i historia är så disponerad att den i första avsnittet, Syfte, anger varför ämnet finns i skolan och vilken uppgift det har. Det andra avsnittet framhäver några huvuddrag i ämnets karaktär och struktur.

De därpå följande kursmålen anger hur långt man inom ramen för varje kurs bör nå. Varje kursplan inleds med en kort ingress som preciserar kursens mål och därmed också de krav som ställs på utbildningsanordnaren. Därefter anges i punktform vad eleven med olika kvalitet i sina prestationer skall ha uppnått efter genomgången kurs. Dessa kursmål måste ytterligare preciseras i de lokala arbetsplanerna, där stoff och arbetssätt skall vara angivna, när elever och lärare utformar mål för undervisningen. Målen har avsiktligt utformats så generellt att undervisningen skall kunna anpassas lokalt till programmets karaktär och till elevernas förkunskaper, intressen och behov.

Stoffurval

Historieämnetts perspektivrikedom och den vidgning till nya områden som historievetenskapen efterhand genomgått gör att gymnasieutbildningen varken kan eller bör ha ambitionen att ge en heltäckande kunskap om hela den historiska utvecklingen. Ett väl genomtänkt urval är nödvändigt. Läraren måste äga modet och skickligheten att välja bort. Klassens medverkan i urvalet bör vara reellt och inte låsas av alltför ambitiösa eller detaljerade arbetsplaner på ämnes- eller skolnivå. Det krävs en betydande flexibilitet för att kunna fånga upp nya perspektiv och för att ge eleverna möjligheter till egna val när det gäller fördjupning och inriktning.

En form av stoffurval sker vid epokstudier då avsikten inte är att ge en heltäckande bild av de politiska händelserna under en period utan snarare att ge en inblick i skilda epokers villkor, idéer och attityder genom studiet av människor, miljöer och händelseförlopp i olika kulturkretsar.

En annan form av stoffurval kan vara att man följer en lång linje eller tidsaxel, ytterligare en annan att man studerar ett tema.

Centrala begrepp

Centrala begrepp kan bidra till att strukturera innehållet i undervisningen. För historieundervisningen är kronologi det överordnade begreppet till vilket olika epokbegrepp kopplas. Förändring och kontinuitet är poler kring vilka historien pendlar. Källkritik och bevisföring är metodiskt centrala begrepp.

Läraren väljer begrepp utifrån stoffets krav. Det kan gälla makt och demokrati i politisk historia; konflikt och samarbete i socialhistoria; knapphet och produktion i ekonomisk historia etc. Ur historiedidaktisk synvinkel är t.ex. historiemedvetande, empati och identitet centrala begrepp.

Skilda historiska perspektiv ställer olika centrala begrepp i förgrunden.

Innehållet i ett centralt begrepp kan också förändras. En idealistisk historiebeteckning lyfter fram personligheterna medan en materialistisk betonar produktionsförhållandena, för att ta några exempel. Begreppet revolution har olika betydelser i 1789 års Frankrike och 1917 års Ryssland samt en tredje innebörd i 1800-talets industrisamhälle. En väl etablerad begreppsapparat gör att eleven förstår den historiska utvecklingen och sin samtid bättre och kan tänka historiskt.

Historiemedvetande

I den historiedidaktiska debatten har begreppet historiemedvetande stått i förgrunden med innebörden tolkning av det förgångna kombinerat med samtidsförståelse och framtidsförväntningar. Det är en primär uppgift att hos eleverna utveckla detta.

Identitet

I nära samband med historiemedvetandet står begreppet identitet. Historieundervisningen ger eleverna insikt i både den egna och andras identitet. Identiteter kan vara av olika slag. Det kan röra sig om individens och familjens identitet, om nationell, regional, nordisk och europeisk identitet. Viktigt i detta sammanhang är att en betydande del av Sveriges befolkning har en delvis annan historisk identitet än den rikssvenska. Det gäller t.ex. befolkningen i de f.d. dansk-norska landskapen och i Tornedalen, samerna samt äldre och nyare invandrargrupper.

Identiteten behöver inte nödvändigtvis vara rumslig. Den kan också bygga på socio-kulturella grupper som t.ex. arbetare och kvinnor; grupper som under senare år blivit föremål för ökad uppmärksamhet i historieforskningen. Olika identitetsbehov behöver inte stå i motsatsförhållande till varandra. Att tränga in i det egna kulturarvet kan tvärtom leda till ökad respekt för andras kultur och värden. Omvänt kan studiet av andra kulturvärldar öppna blicken för det karakteristiska hos den egna kulturen. Betoningen av identitet får givetvis inte undanskymma helheten, universella värden och globala perspektiv. Historieundervisningen bör inte begränsas till den europeiskt-västerländska kultursfären. Samhällsbildningar är ofta av blandkulturell karaktär och detta bör framgå.

Lokal och global historia

För identitetsbildningen har lokalhistorien stor betydelse. Historieundervisning har tenderat att tappa bort lokalhistorien på de högre skolstadierna. Historien har i alltför hög grad kommit att ses i ett ovanifrån-perspektiv. Inom ramen för denna kursplan, med dess större profileringsmöjligheter, bör det finnas rika tillfällen att också anlägga ett lokalt och socialt gräsrotsperspektiv. Men lokala, nationella och globala perspektiv behöver inte betraktas som varandras motsatser. Det kan vara tacksamt att studera hur globala och nationella tendenser såsom konjunkturer, miljöproblem och olika slags andliga strömningar påverkar lokalsamhället.

Nutidsförståelse

Historieundervisningen har också till uppgift att fördjupa elevernas nutidsförståelse och stärka deras beredskap för framtiden.

Bearbetningen av det förgångna kan förbättra våra möjligheter att förstå och förhålla oss kritiska till vår samtid och utgör en nödvändig förutsättning för tänkandet kring alternativa framtider. Komparativa historiska studier i tid och rum kan öka förmågan att bedöma konflikter och identifiera maktcentra och makthavare. Behovet av sådana studier ökar rimligen i tider med omvälvande förändringar. Den fördjupning mot de senaste 100–200 åren som ägt rum i historieundervisningen är därför förklarlig och välmotiverad. Kravet på nutidsförståelse gör emellertid inte den äldre historien oviktig. Orsakerna till nutidens problem och förhållanden står ofta att finna långt tillbaka i historien, i de långa linjernas perspektiv. Elevernas frågor kring dagsaktuella eller sedan länge förflutna skeenden på det lokala, regionala, nationella eller globala planet kan ofta vara utgångspunkt för ett sökande bakåt och en koppling till nuet, efter såväl korta som långa utvecklingslinjer.

Historisk metod

Historieundervisningen har som uppgift att utveckla ett kritiskt sinne hos eleverna. Eleverna skall därför genom självständigt arbete med källor och litteratur övas i att kritiskt pröva historiska påståenden. De bör också få möta olika historieuppfattningar och lära sig inse den historiska kunskapens relativitet. Genom att på detta sätt utnyttja historiens kritiska potential kan undervisningen också medverka till att ge eleverna en kritisk distans till påståenden av skilda slag som möter dem i samhället, och därigenom göra dem till mer självständiga medborgare. Den kritiska inställningen måste balanseras av en strävan till förståelse för gångna tiders människor, till inlevelse. Historieundervisningen kan utveckla ett historiskt sinne som bedömer gångna tiders människor utifrån deras förutsättningar och villkor.

Emancipation

Historiestudier har också en emancipatorisk roll. Historien kan verka frigörande genom att visa upp exempel på hur det som en gång tett sig som utopier likväl blivit verklighet (slaveriets avskaffande, social trygghet, kvinnofrigörelse etc.). Den kan även visa att någonting inte är alldeles nytt

och därigenom hos eleverna framkalla en sund skepsis mot dagens modeidéer och allmänt gängse tolkningar av olika förlopp. Medvetandet om att det varit och är möjligt att ändra på rådande förhållanden måste vägas mot den realistiska insikten om de begränsningar som allt mänskligt handlande är underkastat både från naturens sida och från ekonomiska och sociala krafter.

Ämnets plats och roll

Historia ingår i det samhällsvetenskapliga, naturvetenskapliga och estetiska programmet. Utöver A-kursen finns i det estetiska programmet ett utbud av kurser i kulturhistoria. Historia utgör en tillgång i andra program då det gäller kravet på ett idéhistoriskt perspektiv i alla läroämnen. Historia ingår också naturligt i projekt- och temastudier i samverkan med andra ämnen.

Behovet av breda kunskaper i historia visar sig ständigt både i och utanför skolan. "Baskunskaper för livet tillhör skolans mest grundläggande uppgifter. Hit hör t.ex. språkkunskaper, inte minst i svenska, och kunskaper i matematik. Hit hör att förmedla kulturarvet i viss mening, inte minst genom goda historiska kunskaper." (Reg prop 1992/93:100 Bilaga 9 sid 9).

Det betyder att historia är en särskilt viktig del inom samhällskunskapen i de program som saknar historia som självständigt ämne. Riksdagens utbildningsutskott anger i sitt utlåtande över regeringens proposition 1990/91:85 "Växa med kunskaper": "I kursplanen för samhällskunskap på de yrkesförberedande programmen, som omfattar 90 timmar, bör ca en tredjedel av utbildningstiden ägnas åt historiskt stoff. Enligt utskottets mening är det väsentligt att även eleverna på de yrkesförberedande programmen får möjlighet att studera såväl politiska och ekonomiska som kulturella och religiösa förhållanden i ett historiskt perspektiv." (1990/91:UbU 16 sid 66.)

Ämne: **Idrott och hälsa**

Att förstå, påverka och förändra människors livsstil är inte enbart en fråga om att inhämta kunskaper. Lika viktigt är att finna arbetssätt och arbetsuppgifter som medvetandegör de attityder och värderingar som styr valet av livsstil. Kunskaper om idrotten och hälsan i skolan har kommit att domineras av förmedlingspedagogikens arbetssätt som ofta gett fakta om orsaker till hälsa och ohälsa. Detta synsätt räcker inte. Den kulturella grunden för våra värderingar måste lyftas fram, tydliggöras och ifrågasättas. Det betyder att de existentiella frågorna om gott och ont, rätt eller fel samt livets värde och värden i livet behöver ges en betydelsefull plats i undervisningen om ett rikt och hälsosamt liv.

Undervisningen i idrott har påverkats av tävlingsidrottens exponering i bland annat media, grenspecialisering i unga år och föräldrars syn på idrott, och därmed skapat en otydlighet beträffande ämnets form och innehåll. Dessutom bidrar idrottsplatserna, idrottshallarna och gymnastiksalarna i våra skolor till en traditionell syn på och upplevelse av idrottsämnet i skolan.

Regelverk och konventioner skapar tillsammans med den fysiska inramningen skilda förväntningar hos såväl lärare som elever om ämnets kärna. Detta har gjort det mycket svårt att möta de stora "tävlingsidrottsliga" förväntningar som elever och även föräldrar har på idrottsämnet i skolan.

Det har visat sig att andelen ungdomar som inte ägnar sig åt idrott på fritiden markant har ökat under de senaste decennierna – var tredje flicka och var fjärde pojke är inaktiv på sin fritid. Svenska barn och ungdomar har sämre muskelstyrka och ökad kroppsvikt, trots lägre energiintag, i jämförelse med barn för femton år sedan.

Undersökningar av vuxnas motionsvanor och fysiska prestationsförmåga har dessutom visat att en stor del av den svenska befolkningen är fysiskt inaktiv på sin fritid och att många på grund av detta tillhör medicinska riskgrupper.

Genom upplevelser, erfarenheter och reflektioner kan ämnet idrott och hälsa i gymnasieskolan utveckla elevernas hälso- och miljömedvetenhet så att de motiveras att ta personligt ansvar för sin fysiska träning. Genom att t.ex. använda naturen, omgivningarna, otraditionella lokaler samt förändra arbetssätt och arbetsformer kan förutsättningar skapas, för alla elever, att finna former för en aktiv fritid nu och i framtiden.

Fritiden har mycket stor betydelse för människors bedömning av samhällets kvalitet och för den egna livskvaliteten. Därför bör både samordning med och samverkan mellan andra ämnen ske så att eleverna får ytterligare erfarenhet av sammanhang som hjälper dem att utveckla en aktiv fritid som vuxna. Särskilt viktigt är det för handikappade där flertalet inte har något arbete.

En av de viktigaste uppgifterna i framtiden är att styra samhällsutvecklingen i en ekologiskt uthållig riktning. Detta ställer krav på en hög miljömedvetenhet och en förändrad livsstil hos alla människor i samhället. Ämnet idrott och hälsa kan genom friluftsliv ge eleven möjlighet till naturupplevelser som väcker känslor och ger insikter om naturens värden och människans samspel med naturen. En samhällsutveckling i samklang med naturen är också en förutsättning för människans hälsa på lång sikt. Naturen är dessutom en källa för både fysisk och psykisk rekreation.

Undervisningen i idrott och hälsa bör därför inriktas på att använda arbetssätt och arbetsformer som påverkar beteenden och utvecklar en hälso- och miljömedvetenhet, samtidigt som eleven tränas i att ta ansvar för sin egen träning och sitt eget hälsotillstånd.

Ämne: **Matematik**

Bakgrund

Matematiken har utvecklats ur såväl praktiska behov som ur människans nyfikenhet och lust att utforska och utvidga matematikens egna domäner. Många av matematikens begrepp, metoder och teorier har vuxit fram under årtusenden inom olika kulturer och är en viktig del av vårt kulturarv. Ma-

tematik är även en modern, internationell vetenskap vars metoder och kunskapsområden ständigt utvecklas.

Den tekniska utvecklingen har medfört att matematiken fått nya och kraftfulla verktyg men detta ställer också ökade krav på användarens kunskaper. För att kunna ta ställning till en ständigt ökande mängd av information och kunna delta i den demokratiska beslutsprocessen i samhället fordras av alltfler människor förmåga att tolka och förstå innebörden av matematiska modeller och att i såväl vardagsliv som yrkesliv kunna kommunicera om frågor med ett matematiskt innehåll.

Organisation

Ämnet matematik är i den gymnasiala utbildningen uppdelat i påbyggbara kurser: A, B, C, D och E. Vilka kurser, som är obligatoriska på de olika programmen, framgår av nedanstående tabell:

Estetiska programmet: A och B

Samhällsvetenskapsprogrammet

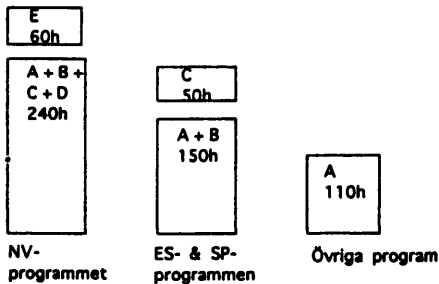
humanistisk gren: A och B

ekonomisk och samhällsvetenskaplig gren: A, B, C

Naturvetenskapsprogrammet: A, B, C och D samt val mellan kurserna miljökunskap och matematik E

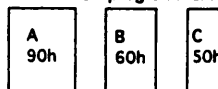
Övriga program: A

Ovanstående kan också presenteras på följande sätt:

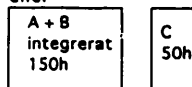

Lokalt finns många olika möjligheter till kursuppläggning. Nedan visas några exempel på hur man kan disponera tiden på de olika kurserna på naturvetenskapligt, estetiskt och samhällsvetenskapligt program:

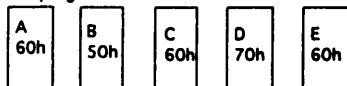
ES- och SP-programmen:

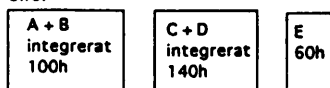
eller

NV-programmet:

eller

På gymnasieskolans program garanterar timplanen eleverna en viss lärarledd tid för ämnet matematik. När eleverna avslutar programmet skall de ha uppnått samtliga mål för programmets obligatoriska kurser. I den lokala arbetsplatsen kan kurserna integreras. Där kan man t.ex. för Estetiska programmet besluta om en sammanhållen lärogång för att uppnå A- och B-kursens mål inom garantitiden 150 timmar. En sådan planering kan innebära att kortare tid än 110 timmar används för att uppnå A-kursens mål och motsvarande längre tid för att uppnå B-kursens.

Inom utrymmet för det individuella valet kan skolorna erbjuda eleverna att fortsätta med matematikkurser utöver de på programmet obligatoriska.

För den gymnasiala vuxenundervisningen är timplanens lärarledda tid riktvärden. I övrigt gäller samma frihet som i gymnasieskolan att lokalt besluta om undervisningens organisation och uppläggning.

Kursplanerna föreskriver inte hur målen skall uppnås lika litet som vilka tillämpningar som skall väljas. Dock skall tillämpningarna lokalt anpassas till elevernas studieinriktning/program och till elevernas förkunskaper, intressen och behov. Hela den tid som avsätts för kurserna skall alltså inte tas i anspråk för att uppfylla kursplanernas mål, utan det skall även finnas tid för fördjupning och breddning av innehållet efter lokalt beslut.

Några speciella inslag

Kursplanerna i matematik lägger stor vikt vid förståelse. Tack vare nya tekniska hjälpmedel har kraven på färdighetsträning minskat och möjligheter och utrymme för utveckling av begreppsförståelse och problemlösningsförmåga.

I massmedierna förekommer ofta statistiska undersökningar och slutledningar. Alla elever behöver kunna ta ställning till och värdera tillförlitlighete

ten av sådan information. Kurs A i matematik tar därför upp grundläggande statistik, som sedan fördjupas i B- och C-kurserna. Statistik är ett viktigt matematiskt verktyg för såväl samhälls- och beteendevetenskaperna som för de tekniskt-naturvetenskapliga ämnesområdena.

Datorlära betraktas inte längre som ett särskilt kunskapsområde. Kravet på att själv kunna programmera har ersatts av krav på att kunna utnyttja färdig programvara på ett medvetet sätt. Tillgången till grafräknare och till matematiska verktygsprogram för datorer underlättar för eleverna att tillägna sig kunskap om och förmåga att värdera olika problemlösningstrategier och att låta algebraiska, numeriska och grafiska metoder komplettera varandra. Övrig lämplig programvara att utnyttja i undervisningen är kalkylprogram för att lösa problem inom bl.a. det ekonomiska området, statistikprogram för att hantera stora datamängder och symbolhanterande program för att bearbeta algebraiska uttryck och utföra exakta beräkningar.

I kurs E ingår ett mindre projektarbete. Syftet med detta är att ge eleven träning i att självständigt arbeta med en uppgift av mer tidskrävande slag än de som normalt behandlas inom matematikkurserna. Arbetet kan med fördel pågå parallellt med E-kursen i övrigt.

Anknytning till andra ämnen

Behov och tillämpningar av matematik finns inom många skolämnen. Inom naturvetenskapliga och tekniska ämnen på det naturvetenskapliga programmet och inom många karaktärsämnen på de yrkesinriktade programmen krävs förmåga till matematisk problemlösning och i att kunna använda matematiska modeller och beräkningar.

Även inom samhällskunskap, beteendevetenskapliga ämnen och ekonomi används matematiska modeller liksom inom andra ämnen såsom idrott och olika former av estetisk verksamhet.

Inblickar i matematikens idéhistoria kan med fördel samordnas med att motsvarande epoker behandlas i historiekurserna och för de elever som studerar filosofi ges goda möjligheter att där finna anknytningar till matematikens abstrakta begreppsvärld och logiska bevisföring.

Det är väsentligt att i den lokala arbetsplanen ta hänsyn till andra ämnens behov av specifika matematiska kunskaper och att i matematikundervisningen från andra ämnen hämta tillämpningar som eleverna upplever som meningsfulla för sin studieinriktning.

Ämne: Naturkunskap

Naturkunskap B ingår obligatoriskt i samhällsvetenskapsprogrammet. Man beslutar lokalt om kurserna A och B skall studeras i följd eller om de skall integreras. Kurs A är i huvudsak inriktad mot miljö- och energifrågor, men även i kurs B kan sådana tas upp när tillfälle ges.

Experimentellt arbete har sin givna plats i undervisningen. En modell eller en teori utgör en sammanfattning av iakttagelser och experimentella resultat, och varje naturvetenskaplig förklaring av ett fenomen vilar på empi-

risk grund. Liksom i Kurs A bör begreppsförståelsen baseras på elevernas egna observationer och undersökningar.

Att söka kunskap ur andra källor än läroböcker utgör en allmän träning i hantering av kunskapskällor. Genom att studera populärvetenskapliga tidsskrifter och dagstidningar kan eleverna få kontakt med forskningens frontlinjer. Sökning i databaser ger tillfälle att använda datorer för faktainsamling.

Det tvärvetenskapliga perspektiv som anläggs i naturkunskap kan utnyttjas för att ge en helhetssyn på materiens olika former från mikro- till makrokosmos. Här liksom inom andra delar av kursen är kunskaperna från tidigare studier en grund att bygga vidare på.

Ett historiskt perspektiv på människans kunskapsutveckling kan utnyttjas för att visa att naturvetenskapliga begrepp, modeller och teorier är produkter av människans tänkande i en viss tid och inte absoluta sanningar.

Varje fysikalisk förändring låter sig beskrivas i energitermer. Att eleven behärskar energibegreppen är därför ett bra utgångsläge för studiet av alla naturvetenskapliga ämnesområden och deras tillämpningar.

Genom tidigare studier har eleverna grundläggande kunskaper om organismers byggnad och funktion. På det gymnasiala stadiet fördjupas kunskaperna och molekylärbiologin kan få en mer framträdande roll. Tillämpningar av biologiska och medicinska forskningsresultat kan diskuteras ur etiskt perspektiv. Kunskaper i humanbiologi underlättar ställningstaganden om livsstil och människosyn.

Industrisamhällets framväxt har medfört att nya kretslopp av materia och energi skapats. Dessa kan belysas genom att man följer en process från råvaruutvinning till avfallshantering.

Ämne: Religionskunskap

I religioner och livsåskådningar är begreppet tro centralt. Det möter oss i traditioner, symboler, andaktsformer och i regler för moral och etik.

Begreppet tro möter oss också i dagens livsåskådningsdebatt. Det kan studeras både i ett historiskt och i ett aktuellt perspektiv. Historiskt har kristendomen haft ett genomgripande inflytande på svensk tradition, samhällsmoral och kultur. I den kristna kyrkan i dag pågår ett intensivt utvecklingsarbete för att uttrycka den kristna tron i ett språk och med en symbolvärld som passar moderna människor. Bibeltexter, psalmer, sånger och litteratur ger uttryck för kristen tro på Gud och Jesus i olika tider. Genom att följa kyrkoårets växlingar kan man fördjupa förståelsen för helger och högtider.

De övriga världsreligionerna har med sina texter, sånger, högtider, sin religiösa gemenskap och sina etiska principer i viss mån blivit en del av vår kultur genom ökad invandring och internationalisering.

En del människor väljer livsåskådningar med agnostisk eller ateistisk inriktning. Dessa har ofta utvecklats i anslutning till den filosofiska, politiska eller kulturella utvecklingen i samhället. Det finns också många som anger privatreligion som sin verklighetstolkning. I det moderna samhället har nya

livsåskådningsliknande tolkningar, som anknyter till begrepp som liv, ekologi och miljö, uppstått ur behov av att rädda världen från katastrofer och att motivera människor till ansvar inför viktiga uppgifter. Ungdomskulturen med sin musik, sin vanda inför framtiden och sina otraditionella symboler ger många uttryck för försök att finna något som ger trygghet.

Svensk tradition har formats av kristendom, folkrörelser och filosofier i samspel mellan religion, livsåskådning och samhälle. De traditioner eleverna själva bär med sig från olika kulturer måste tas till vara i undervisningen. I ett sekulariserat samhälle är ingen tro eller livsåskådning självklar. Jämförelser mellan religioner från olika världsdelar och tidsepoker kan ge viktiga bidrag till interkulturell och historisk förståelse. Eleverna skall fördjupa sin förankring i den egna religionen, livsåskådningen, traditionen och kulturen, men också få förståelse och respekt för andras traditioner och kulturer. Detta är ett sätt att utveckla ömsesidig tolerans och hänsyn, samtidigt som det understödjer den egna personlighetsutvecklingen.

Värdefrågorna är viktiga inom ämnet religionskunskap. Eleverna möter ofta frågor som har med gott och ont, rätt och orätt att göra. Om detta tidigt och kontinuerligt tas upp i undervisningen kan eleverna efterhand bli alltmer medvetna om att principiella motiveringar och inställningar, baserade på tro, religion och livsåskådning, ytterst bestämmer våra uppfattningar och präglar vårt handlande, även om vi inte är medvetna om det. Diskussionen kring etikfrågorna kan fördjupas med hjälp av principer som tio Guds bud, humanismens grundläggande principer om människovärde, moralsystem grundade på principen om att allt vad man vill att människor skall göra mot en själv, gör man också mot andra (t.ex. "den gyllene regeln") samt på principer om social rättfärdighet. I undervisningen kan man påvisa vilka principer som kan användas när man diskuterar aktuella etiska frågor. Därigenom bidrar ämnet till att uppfylla viktiga mål i skolan och att aktualisera sådana moraliska och etiska värden som skall hävdas i skola och samhälle.

Värdefrågorna berör inte enbart etiken utan också kultur och samhällsdebatt i ett vidare perspektiv. Undervisningen i religionskunskap skall därför aktualisera hur religion och livsåskådning, kyrkor och samfund fungerar kulturskapande, inspirerar till konst och litteratur, medverkar till social medvetenhet, värnar om naturen och ger människor livsmod och inre kraft, men också visa på hur de ibland har brutit, och fortfarande bryter, mot sina ideal.

Grundläggande perspektiv

Ett grundläggande perspektiv i religionskunskapsstudiet är perspektivet *människan*. Det är människan och människans situation som skall göras till föremål för studium, och de upplevelser och behov av livstolkning som hon har skall stå i centrum.

Man kan utgå från den grundläggande frågan: Vem är jag? Det leder till frågor som: Vilka är mina grundvärderingar? Vad tycker jag är värt att leva för? Vad är rätt och orätt, liv och död, skuld och straff? Vad är moraliskt gott eller ont, vad innebär samhörighet och solidaritet, moral och etik? Vad

ligger i begrepp som världen och värden, sekularisering, ångest, kris, identitet och trygghet?

Man kan närma sig dessa frågor ur två perspektiv: ett innehållsligt och ett existentiellt. Innehållsperspektivet har en fast tradition i religionskunskapsstudiet. En kombination av ett innehållsligt perspektiv och ett existentiellt skapar förutsättningar för att göra ämnesstudiet konkret, verklighetsnära och personlighetsutvecklande. Dessa perspektiv skall i undervisningen samspela med varandra. Särskilt i gymnasial utbildning finns goda förutsättningar för att eleverna kan uppfatta och tillgodogöra sig båda perspektiven och se sambandet mellan innehåll och livsfrågor. Eleverna kan också reflektera över förhållandet mellan religion och livsåskådning och över ställningstaganden i etiska och moraliska frågor.

Innehållsligt perspektiv

I det innehållsliga perspektivet kan man urskilja olika dimensioner. En dimension är ett sätt att uppfatta och avgränsa ett visst innehåll.

Exempel på dimensioner med vars hjälp man kan beskriva och analysera tros- och livsåskådningar och deras roll i samhället är följande:

En historisk dimension: varifrån kommer de värderingar vi accepterar eller förkastar? Vad har lett till det utbud av tros- och livsåskådningar i samhället som vi har i dag? Hur har sekulariseringen påverkat synen på religion, livsåskådning och etik? Vilken är den kyrkohistoriska bakgrunden till de problem som studeras?

En institutionell dimension: vilka institutioner i vårt samhälle har bestämt utvecklingen tidigare och bestämmer utvecklingen i dag inom religion, kyrkor, samfund och i livsåskådningsdebatten? Vilka är särskilt viktiga i ett religionskunskapsperspektiv? Vad betyder kristna kyrkor och samfund? Vad har de att säga om de problem som studeras?

En kulturell dimension: vilka värderingar bestämmer utbudet på det kulturella området, i ungdomskultur, TV, video, etc? Vilken roll spelar tros- och livsåskådning? Vad har kristendomen och andra religioner och livsåskådningar betytt för den kulturella utvecklingen?"

En trosdimension: vilket är det kristna trosinnehållet? Vad står andra religioner och livsåskådningar för i fråga om gudstro, verklighetsuppfattning, samhälls- och människosyn?

En etisk dimension: vilka inställningar har olika tros- och livsåskådningar till olika etiska och moraliska problem? Vad har den kristna etiken betytt för det svenska samhällets moralutveckling och vad betyder den idag?

En mötesdimension: hur åstadkommer man möten istället för konflikter mellan religioner och livsåskådningar?

Existentiellt perspektiv

Grundläggande problem bör som framgått inte bara diskuteras ur ett innehållsligt utan också ur ett existentiellt perspektiv. Sådana ständigt återkommande erfarenheter och upplevelser kan beskrivas med begrepp som liv och död, ansvar och skuld, ensamhet och gemenskap, lidande och medmänsklighet, rädsla och trygghet; eller lidande – död – ansvar – skuld – förlåtelse – frälsning – förtröstan – kärlek – meningsfullhet – godhet; eller

utifrån begrepp som hopp – fruktan – sorg – klagan – tacksamhet – liv. Detta aktualiserar frågor som: Vilken är den kristna tolkningen av dessa begrepp? Vad säger andra religioner och livsåskådningar? Vilken är den egna inställningen? Hur motiveras den?

Kursplanens uppbyggnad

I ämnet religionskunskap i grundskolan möter eleverna religionskunskapsstudiet för första gången.

Eleverna får tidigt öva sig i att förstå och tolka fenomen i sin omvärld och behandla sådant som har med människans livsvillkor, verksamhet och samverkan att göra. Det innebär att eleverna både måste inhämta kunskaper om och själva ställa sig inför uppgiften att tolka företeelser i omvärlden i ett tros- och livsåskådningsperspektiv, och ge dessa företeelser mening.

I gymnasial utbildning skall eleverna möta liknande innehåll som i grundskolan, men nu från nya utgångspunkter som hjälper dem att upptäcka nya sammanhang. Studerande i gymnasiet är i en ålder då behovet av att utveckla en egen genomtänkt livsåskådning på allvar gör sig gällande. Studierna behöver därför läggas upp så att eleverna ges tillfälle till att informera sig om och bearbeta olika frågor, kritiskt granska, pröva och ompröva dem och ta ställning till dem.

Vuxna studerande har upplevelser och erfarenheter som de kan bidra med och som de ofta behöver hjälp med att bearbeta. En allmän erfarenhet inom vuxenundervisningen är att många av de begrepp som tro, livsåskådning och etik arbetar med av vuxna uppfattas som en konstruktiv hjälp till förståelse för och tolkning av sin omvärld.

Människan är en livstolkande varelse. Genom att resonera kring hur en livstolkning utvecklas och vad den innehåller kan man hjälpa eleverna att allt bättre förstå och tolka sin situation. Vill man nå fram till detta framstår det som självklart att man vid planeringen av undervisningen i religionskunskap behöver ta stor hänsyn till de önskemål, erfarenheter och allmänna förutsättningar som finns i den grupp man skall arbeta med.

Gemensamma innehållsområden

I religionskunskapsundervisningen skall de mål som är gemensamma för de olika programmen omsättas i det egna ämnet. Dessa mål har därför delvis inarbetats i målen för religionskunskapsundervisningen. En grundläggande fråga att diskutera blir då på vilka sätt religionskunskapen kan bidra till att uppfylla dessa mål.

Exempel på viktiga innehållsområden som skall behandlas på alla program är globala överlevnadsfrågor och livsmiljö, solidaritet, människosyn och människovärde, kulturarv, man och kvinna, jämställdhet, gott yrkesmannaskap och god yrkesetik. Både kristendomen och andra religioner och livsåskådningar har viktiga bidrag att ge till breddning och fördjupning av innehållet i dessa begrepp och därmed till elevens egen personlighetsutveckling. I religionskunskapsundervisningen skall eleven fördjupa sin kunskap genom reflektion, dialog, argumentering, diskussion och ställningstagande. Eleven skall utveckla förmågan att diskutera och ta ställning i etik-

och livsåskådningsfrågor med anknytning till olika yrkesområden. Särskilt elever inom vuxenutbildningen kan förutsättas att ha mycket konstruktivt att bidra med, exempelvis i frågor om människosyn, om gott yrkesmannaskap och om god yrkesetik.

Samverkan med andra ämnen som anknyter till yrkeserfarenheter och yrkesliv kan vara ett bra sätt att vidga och fördjupa reflektionerna.

Ämne: Samhällskunskap

Ämnet samhällskunskap i gymnasial utbildning kan beskrivas som en utveckling från ett ämne avseende främst medborgarkunskap, över förmedling av ett ämnesinnehåll från olika universitetsdiscipliner, till att vara ett ämne där eleverna genom studier av valda samhällsfrågor aktivt tillägnar sig en allt större förmåga att bearbeta komplexa frågor. Detta för att kunna tydliggöra och söka förstå skeenden i en alltmer mångfasetterad värld.

Kursplanens uppbyggnad

Kursplanen skall ange samhällets krav på utbildningen, ämnets syfte, klargöra ämnets karaktär och struktur samt ange mål. Under "Karaktär och struktur" fångas ämnets kärna in, dvs. sättet att se på ämnet. Detta sker genom att väsentligt innehåll anges genom de olika kunskapsområdena. Ämnets karaktär är att ge kunskaper om olika samhällsförhållanden och samhällsfrågor genom bearbetning och analys. I ämnet betonas också processen på väg till kunskaperna; den träning i bedömning, värdering och personliga ställningstaganden som ämnet ger. Kurserna A, B och C i Samhällskunskap definierar ämnet på olika nivåer. Undervisningen skall planeras utifrån de övergripande målen men kursmålen anger hur långt i denna strävan man bör kunna nå.

Kurs A är en kärnämneskurs vars syfte är att eleverna utifrån studier av skilda samhällsfrågor som anknyter till deras erfarenheter, behov och intressen, ges möjlighet att fördjupa kunskaperna om samhälle, arbetsliv och ekonomi. Eleverna skall självständigt och ingående kunna analysera och även presentera några relevanta samhällsfrågor för att bättre kunna förstå den komplexa verkligheten. Därvid skall någon samhällsfråga vara vald så att den har särskild inriktning mot det program eleven valt. För de elever som inte har historia som särskilt ämne ger denna kurs sådana kunskaper att eleverna kan lägga ett historiskt perspektiv på den ekonomiska, politiska och sociala utvecklingen. Detta blir då en naturlig förskjutning i ämnet samhällskunskap för de program som saknar historieämnet. Kurs A har en tydlig inriktning mot att ge eleverna en grundläggande förmåga att använda olika källor och verktyg för att kunna analysera och presentera några samhällsfrågor så att olika infallsvinklar och eget ställningstagande tydliggörs.

Kurs B är en fördjupningskurs som är konstruerad så att eleverna ges möjlighet att fördjupa och vidga sina kunskaper och färdigheter samt sin medvetenhet och analysförmåga utöver målen för kärnämneskursen. Kursen skall ge eleverna insikt i mera komplexa och omfattande samhällsfrå-

gor, och lära eleverna att använda flera olika källor och verktyg vid analyser av dessa samhällsfrågor.

Målen för kurs C är att eleverna skall bli väl förtrogna med att analysera, presentera och värdera komplicerade samhällsfrågor. Målet är att eleverna vid analysen skall använda många olika källor och verktyg, så att de efter kursen kan tydliggöra ett eget ställningstagande och ha utvecklat en sådan självständighet och analysförmåga att de är väl förberedda för högre samhällsvetenskapliga studier.

Motiv för och förtydligande av kursplanetexten

Samhällsfrågorna utgör grund för studierna av kursplanens skilda kunskapsområden. Begreppet samhällsfrågor har i detta sammanhang en vid innebörd. De samhällsfrågor som studeras i ämnet kan hämtas från olika nivåer; från lokal, regional, nationell och internationell/global nivå. Det är dock viktigt att söka bearbeta och analysera samhällsfrågan även på andra nivåer än där frågan aktualiserades. Det kan således vara viktigt att söka analysera samhällsfrågan dels utifrån individen, dels utifrån de samhälleliga strukturerna. I "Karaktär och struktur" anges ett antal kunskapsområden och några begrepp i anslutning till dessa, vilka diskuteras och förtydligas nedan.

Demokratins innehåll och uttrycksätt

I skollag och läroplan formuleras de värden skolan skall gestalta och förmedla, den demokratiska värdegrunden. Kärnan i denna värdegrund är människolivets okränkbarhet, aktningen för varje människas egenvärde, individens frihet, solidaritet med svaga och utsatta, alla människors lika värde, samt ansvar för vår gemensamma miljö. Skolan skall inte vara neutral i fråga om demokratin utan alla ämnen i skolan skall sträva mot att eleverna vill hävda och praktisera den demokratiska värdegrunden. Ämnet samhällskunskap har i detta sammanhang en speciell uppgift: att ta upp den demokratiska värdegrunden i ett analyserande perspektiv och utveckla elevernas förmåga att granska, värdera och ta ställning. I kursplanen (Syfte) betonas att det i studierna skall ske en kritisk granskning och diskussion av de värden som bär upp demokratin, detta för att vidareutveckla ett demokratiskt förhållningssätt. Värdegrunden måste tolkas, konflikter kan uppstå mellan olika värden i värdegrunden. Det är nödvändigt att i ämnet föra en öppen diskussion om hur värdegrunden kan tolkas och praktiseras, detta för att demokratins innebörd inte är entydig och för att eleverna skall kunna få ett personligt förhållningssätt till demokratin. På samma sätt skall demokratins uttrycksätt behandlas. De olika demokratiska institutioner som studeras i ämnet ses som att de representerar demokratiska värden. I analyser och i jämförelser mellan olika länder skall ständigt följande fråga ställas: Gestaltar verkligen olika länders institutioner demokratins tanke, vilka alternativ finns?

Samhällets organisation utifrån politiska, sociala, ekonomiska, kulturella, religiösa och rumsliga aspekter

Formuleringen om den samhälleliga organisationen skall tolkas brett. Här åsyftas inte bara myndigheterna (den offentliga sektorn) utan även övriga övergripande strukturer, t.ex. ekonomins organisation, näringar, arbetsmarknad, mediastruktur osv. "Samhällets organisation" syftar alltså på de samhälleliga strukturer som varit ett traditionellt studieobjekt i samhällskunskap, och dessa belyses ur flera aspekter.

Individens och gruppernas skilda livsvillkor

Här åsyftas studier av hur individer och grupper lever sina liv i familj, i arbetsliv, på fritiden och i andra motsvarande verksamheter. Livsvillkoren är olika för olika individer och grupper bl.a. av sociala, ekonomiska och kulturella skäl, men kan också vara olika mellan män och kvinnor. Livsvillkoren påverkas av de samhälleliga strukturerna men påverkar i sin tur även strukturerna. Denna ömsesidiga påverkan är ett viktigt studieobjekt i ämnet.

Frågor kring kulturarv, kulturell identitet, kulturmöten och kulturkonflikter

Dessa frågor har anknytning till resonemanget ovan om livsvillkor, men har en speciell inriktning mot begreppet identitet. Det kan röra sig om individens eller familjens identitet, om nationell, regional, nordisk, europeisk eller annan identitet eller om icke-rumslig identitet som kvinnlig identitet eller arbetaridentitet. Olika identitetsbehov behöver inte stå i motsats till varandra. Att tränga in i det egna kulturarvet kan tvärtom leda till ökad respekt för andra folks kultur och värden. Ökad migration, större etnisk medvetenhet, fler kulturmöten och kulturkonflikter ger detta kunskapsområde en ökad betydelse.

Internationella förhållanden, internationell utveckling, samlevnad och konflikt

De olika kunskapsområdena i ämnet skall studeras både ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Internationella frågor har ett egenvärde i ämnet. Människors livsvillkor och den samhälleliga organisationen i såväl europeiska som icke-europeiska länder ingår i ämnet. Nationella och internationella konflikter och konfliktlösning, Sveriges relationer med omvärlden liksom andra internationella relationer har också en plats i ämnet. Detta innefattar även de ekonomiska relationerna och resursfördelningen mellan rika och fattiga länder liksom kunskaper om det frivilliga solidaritetsarbete som bedrivs.

Samspelet mellan samhälle och natur och därmed sammanhängande överlevnadsfrågor

Samhällskunskapen är, tillsammans med de naturvetenskapliga ämnena, ett av de viktigaste ämnena när det gäller att belysa samspelet mellan samhälle och natur och därmed behandla miljöfrågorna. Ämnet har ansvar för att beskriva och analysera de drivkrafter – ekonomiska och politiska – som

framkallar miljöproblem av skilda slag, men som också kan utnyttjas för att åtgärda problemen.

Miljöproblematikens globala karaktär gör det också viktigt att studera betydelsen av internationella relationer ur ett miljöperspektiv. På samma sätt har miljöfrågorna en tydlig koppling till andra stora samtidsfrågor, de s.k. överlevnadsfrågorna. Hit hör frågor kring resurshållning avseende energi, vatten, skog, odlingsbar mark liksom de globala befolkningsfrågorna.

Många kunskapsområden berör andra ämnen. En undervisning som bygger på samverkan med andra ämnen vänjer eleverna att se en sak ur olika synvinklar och hjälper dem att utveckla en helhetssyn på samhället.

En ny kursplan

Ämnet fick en ny kursplan år 1988 (suppl. 88:82) som gav samhällskunskapen en inriktning mot bearbetning och analys, och lanserade begreppet samhällsfrågor som den pedagogiska ram som gjorde analysen meningsfull och möjlig:

”Genom att utgå från en komplex samhällsfråga ger man eleverna möjlighet att sätta in sina ämneskunskaper i ett större sammanhang, vilket underlättar för dem att utveckla en helhetssyn.”

”Samhällsfrågor har i detta sammanhang en vid innebörd. Det kan vara frågor i kommunen, regionen, landet eller världen.”

(Läroplan för gymnasieskolan, suppl. 88:82)

Samma huvudtankar som präglade kursplanen från 1988 finns i föreliggande kursplan. De förändringar som kursplanen nu uppvisar hänför sig i huvudsak till de betoningar som riksdagen gjort i kunskapspropositionen (prop 1990/91:85) och det förslag som lagts av Läroplanskommitten (SOU 1992:94).

Den väsentliga förändringen för ämnet i kunskapspropositionen, ”Växa med kunskaper” var att samhällskunskap blev ett kärnämne som finns på alla program. I ”Växa med kunskaper” och i läroplanskommitténs betänkande ”Skola för bildning” betonas frågor om kulturarv – identitet och livsmönster, om samspelet natur – människa – miljö samt de internationella frågorna. Samtliga dessa tre områden har beaktats i kursplanens olika delar.

I läroplanskommitténs betänkande betonas att eleverna skall sträva mot att öka sin förmåga att självständigt formulera ståndpunkter grundade på såväl empiriska kunskaper och kritisk analys som på förnuftsmässiga och etiska överväganden.

I och med att socialkunskapsämnet inte längre finns i gymnasieskolan är det nödvändigt att ämnet samhällskunskap mer än tidigare betonar individ/gruppaspekten vid behandling av olika samhällsfrågor. Detta är en av de nivåer där elevernas egna värderingar och ställningstaganden kan bearbetas.

Geografiämnet har återkommit till gymnasieskolan men finns inte på alla program. Den i ämnet samhällskunskap nödvändiga rumsliga aspekten finns med i ämnets kunskapsområden och bör särskilt beaktas vid undervisning på de program där geografiämnet inte finns.

Enligt riksdagsbeslutet om gymnasieutbildning skall alla elever få möjlighet till ett historiskt perspektiv. Alla program i gymnasieskolan har inte ämnet historia. Detta innebär att ämnet samhällskunskap har ett ansvar för att ge en historisk bakgrund för de elever som inte har historieämnet.

Eftersom en majoritet av eleverna i grundskolan idag går vidare till gymnasieskolan är det alltmer angeläget att se att ämnet samhällskunskap i gymnasieskolan bygger vidare på den grund som grundskolan har gett i ämnet. Detta är det s.k. "1-12-perspektivet" som antyder att ämnet bör ses i ett tolvårigt perspektiv. Ett uttryck för 1-12-perspektivet är att kursplanens övergripande mål till största delen är gemensamma med grundskolans. Grundskolans och gymnasieskolans kunskapsområden är väsentligen desamma. Progressionen i förhållande till grundskolan består i att gymnasiet har ambitioner att behandla större och nya delar av de olika kunskapsområdena, och att bearbetningen och analysen av de olika samhällsfrågorna sker på ett mer systematiskt och kvalificerat sätt. Därvid lär sig eleverna att använda fler källor och verktyg och att se frågorna ur fler perspektiv.

Progressionen inom gymnasieskolan innebär en successiv fördjupad analys för att eleverna slutligen, vid genomgången kurs C, skall kunna analysera komplicerade samhällsfrågor på ett mångsidigt sätt. Avsikten är att eleven skall kunna förstå skeenden, se orsaker och konsekvenser, se hur olika synsätt påverkar förslag till åtgärder. Det innebär också att elevens självständighet ökar, den egna reflektionen blir större och att krav på egna förslag till alternativa lösningar på samhällsfrågor och på eget ställningstagande blir starkare.

Kurserna

Riksdagsbeslutet om en ny gymnasieskola innebär för ämnet samhällskunskap att det är ett kärnämne, men också att ämnet förekommer med skilda volymer och i olika konstellationer med andra ämnen.

Enligt timplanerna för de nya programmen i gymnasieskolan förekommer ämnet i huvudsak i två volymer, 90 timmar och 300 timmar. Den större kursen finns endast på det samhällsvetenskapliga programmet. Samtidigt finns på detta programs humanistiska gren en undervisningsvolym på sammanlagt 200 timmar i ämnet samhällskunskap, avsedd för dem som inte väljer latin eller grekiska. I riksdagsbeslutet ingår också att ämnet geografi, som ingått som en del av ämnet samhällskunskap, har återinförts som självständigt ämne inom det samhällsvetenskapliga programmet.

Beträffande ämnet historia menade riksdagen att det var väsentligt att även eleverna på de yrkesförberedande programmen får möjlighet att studera historiska förhållanden. Ämnet historia finns dock inte inom alla program, men riksdagen menade att ämnet samhällskunskap på de yrkesförberedande programmen skall ge eleverna möjlighet att få ett historiskt perspektiv.

Gör man en sammanfattning av ovanstående-volymer och förekomst av historia och geografi-kan man säga att ämnet samhällskunskap kan förekomma i nedanstående konstellationer:

Minsta garanterade tid i timmar om 60 minuter för samhällskunskap, historia och geografi

	Timmar i samhällskunskap	Timmar i historia	Timmar i geografi	Program och gren
1.	300	190	140	Samhällsvetenskapsprogram, samhällsvetenskaplig gren
2.	90	80	50	Samhällsvetenskapsprogram, ekonomisk gren
3.	90+110	190	–	Samhällsvetenskapsprogram, humanistisk gren (för dem som inte läser latin eller grekiska)
4.	90	190	–	Samhällsvetenskapsprogram, humanistisk gren (för dem som läser latin eller grekiska)
5.	90	80	–	Estetiskt program Naturvetenskapsprogram
6.	90	–	–	Övriga program

Om man skulle beakta dessa volymer och konstellationer fullt ut vid kursuppbyggnad skulle man kunna urskilja sex olika identifierbara kurser. Det är av praktiska skäl inte nödvändigt att särskilja så många kurser. Därför har man i den nya kursplanen stannat för tre identifierbara kurser med skilda kursmål, nämligen kurs A, B och C.

Ämne: Svenska

Kärnämnet svenska har på nationell nivå delats upp i två kurser. Inom utrymmet för lokalt tillägg eller individuellt val skall skolorna erbjuda eleverna möjlighet att därutöver välja ytterligare en kurs. I varje kurs bör strävan vara att ge eleverna en helhetssyn på ämnet.

På gymnasieskolans program garanterar timplanen en viss lärarledd tid för ämnet svenska. När eleverna avslutar programmet skall de ha uppnått samtliga mål för programmets obligatoriska kurser. I den lokala arbetsplanen kan man till exempel för Samhällsvetenskapsprogrammet besluta om att kortare tid än 80 timmar används för att uppnå den första kursens mål och motsvarande längre tid för att uppnå den andra kursens mål.

Inom den gymnasiala vuxenundervisningen är timplanens lärarledda tid riktvärden. I övrigt gäller samma frihet som i ungdomsskolan.

Kursplanerna föreskriver inte hur målen skall uppnås och inte heller vilka tillämpningar som skall väljas. Dock skall tillämpningarna lokalt anpassas till elevernas studieinriktning. Kursplanerna ger genom så kallade friutrymmen ytterligare möjligheter att anpassa kurserna till ett visst program och till elevernas förkunskaper, intressen och behov. Hela den tid som avsätts för kurserna skall alltså inte tas i anspråk för att uppfylla kursplanernas mål utan det skall även finnas tid för fördjupning och breddning efter lokalt beslut.

Det är läraren i svenska som har huvudansvaret för elevernas språkutveckling och som därför bör se till att den enskilde eleven allsidigt övar sitt språk. Svenskämnet har språket som arbetsfält och har därför avgörande betydelse för elevernas språkutveckling och därmed också för deras mög-
nad, tänkande och lärande.

Att skapa förutsättningar för en gynnsam språkutveckling för varje elev är dock hela skolans angelägenhet. Språkutvecklingen pågår ständigt i alla sammanhang och i skolan i samtliga ämnen. Språkutvecklingen är därför ett ansvar för alla lärare, såsom det framgår av läroplanen, de övergripande programmålen och kursplaner i andra ämnen. Varje ämne i skolan erbjuder genom sitt innehåll eleverna naturliga tillfällen att använda och utnyttja sitt språk i tal och skrift. Man lär sig bäst en terminologi genom att tillägna sig orden i deras sammanhang, dvs. samtidigt som man söker kunskap om sakförhållanden. Vidare befäster och fördjupar man sina kunskaper när man språkligt bearbetar dem för att delge andra. Detta bör beaktas av lärare i alla ämnen, och samverkan och samplanering bör så långt det är möjligt ske, så att elevernas erfarenheter från olika håll tillvaratas och deras kunskapsutveckling gynnas.

Motiv och förklaringar

Denna kursplan har fogat "lyssna och se" till basfärdigheterna och betonar starkt det funktionella skrivandet. Målskrivningarna ger möjlighet till en friare uppläggning av litteraturstudierna med kronologiska nedslag, tematisk uppläggning och jämförelser mellan texter från olika tider. Det är inte nödvändigt att läsa litteratur i kronologisk ordning. Att inte göra det kan till exempel underlätta för samplanering med andra ämnen och kurser.

Talet och samtalet

Samtalet är grundläggande för socialt liv och för kunskapsutveckling.

Samtalet genomsyrar människans liv och kulturen omkring henne. Det goda samtalet bygger på samspel mellan deltagarna och respekt för de tankar och idéer som förs fram. I svenskämnet, liksom i andra ämnen, är samtalet nyckeln till den språkliga utvecklingen, till förståelse för och bemötande av texten samt inledning till det egna skrivandet.

Samtalet har därför en viktig plats i ämnet svenska och kan hela tiden utvecklas.

Talet, förberett och strukturerat, har också sin givna plats i svenskämnet. Förmågan att tala i längre, sammanhängande sekvenser (monologer) utan stöd av en samtalspartners inpass är en viktig del i en alltmer utvecklad språkförmåga. Den som behärskar det monologiska uttryckssättet har dessutom bättre förutsättningar att klara av de krav på sammanhängande, självbärande texter som skrivandet ställer. Eleverna bör därför ges tillfällen till längre självständiga muntliga framträdanden.

Konsten att läsa

Att kunna läsa och förstå en text är inte självklart för alla. Det är en lång och för många mödosam väg att tillryggalägga, innan läsningen flyter smi-

digt och utan störningar. Otillräcklig läsförmåga påverkar individens möjligheter på snart sagt alla områden, såväl i arbetslivet som i privatlivet. Svårigheter att läsa leder till att elever känner främlingskap inför en text och tar avstånd från den. Även i gymnasial utbildning bör därför tid och kraft ägnas åt att utveckla elevernas läsförmåga, och diskussioner om varför man läser bör äga rum.

Utgångspunkt är varje elevs behov och förmåga, och starten kan ske där eleven befinner sig i sin läsutveckling. Graden av förförståelse är en avgörande förutsättning för själva förståelsen. Det innebär en beredskap för mötet med texten, en sorts öppenhet för vad som väntar, och gör också att verket öppnar sig för läsaren. Här är lärarens roll känslig, och det är viktigt att mötet sker med varsamhet och förståelse för elevers läsning och deras ofta trevande försök att klargöra innehålls- och formfrågor och inte minst egna ställningstaganden till det lästa.

Lyssna och se

All litteratur behöver inte läsas av eleverna utan litteratur kan upplevas på många andra sätt, t.ex. genom högläsning. Lyssna och se är aktuella alternativ och tack vare elektroniska hjälpmedel, film och video kan eleverna både lyssna och se tillsammans och använda tekniken för eget skapande. Litteraturupplevelser kan på så sätt förmedlas och bli utgångspunkt för diskussioner, och videoinslag kan användas för analys av information och textbehandling av olika slag, vilket bidrar till ökad förståelse för språkets funktioner.

Litteraturen – en kör av röster

Under hela gymnasietiden läser elever litteratur av olika slag. Tillsammans konfronteras lärare och elever med texters teman och bärande tankeinnehåll, med språk och genrer. I litteraturstudiet tränger läsaren in under textens yta och kan börja samtalet med texten – och dess författare. Litteraturläsning ger kunskap åt den som läser uppmärksamt.

Texten möter läsaren, men den möter också annan text, från olika tider.

Den deltar i en dialog med frågor och svar. Det är viktigt att eleverna ser också den aspekten. Läsaren förs in i ett enormt tidsspänn. Här deltar läsarna i ett ständigt pågående samtal, fyllt av spänningar, motsägelser och harmonier. Här finns svar och frågor som har betydelse för människans växande och utveckling.

Texter från olika tider, eller från samma tid, belyser varandra genom likhet eller kontrast. Tankar och idéer får ny sprängkraft och blir lättare att förstå som vägröjare och igångsättare av processer i människans historia. Genom att jämföra och diskutera vad vi ser blir vi deltagare och inte bara avlyssnare. Läsningen kan få en tematisk karaktär och texten bör placeras i centrum.

Att läsa litteratur som historia

En annan aspekt av litteraturläsningen är att se litteraturen som ett historiskt förlopp, som litteraturens historia. Den kronologiska upplägningen

har av hävd dominerat i gymnasial undervisning. Det litteraturhistoriska betraktelsesättet ger kontinuitet och bredd åt läsningen och relief åt det litterära verket i dess samspel med den historiska verkligheten.

Självklart blir det omöjligt att klara ens en nödortfåg täckning av ett så väldigt förlopp. Genom att i stället uppehålla sig vid vägshål eller knutpunkter i det stora skeendet kan man få möjlighet att tillgodogöra sig tidsinnehåll och tidsfärg och uppnå förståelse för förändringar i kulturens historia. De litterära texterna är historiska dokument som bäst kommer till sin rätt när de studeras i ett sammanhang, i samverkan med andra ämnen.

Litteraturkunskap i vid mening innebär också kunskap om litteraturen och dess medel, om spridningsvägar och betydelse för den enskilde och samhället.

Skolan, elevernas fritid och läsningen

Den litteratur som studeras i skolan kan variera mycket och betingas av olika hänsyn. Gemensam kanon finns inte. Elevernas egen läsning och upplevelser av medieutbudet på fritiden kan ses som en resurs i undervisningen. Det är fråga om fria val som spänner över ett vitt fält. Hit hör också saklitteratur inom en mängd områden. Tas den läsning och det medieutbud eleverna ägnar sig åt på fritiden med i undervisningen, kan detta bli en referensram och en utgångspunkt för analys och textbehandling av olika slag.

Elevernas eget skapande

Alla människor har behov av att skapa, av att uttrycka sig. Skolan bör beakta detta och se kreativitet på alla områden som en nödvändig del av arbetet. Både den slitstarka och uttrycksfulla vardagsprosan och ett språk med estetiska ambitioner skall utvecklas under skoltiden. Därför är det naturligt att genom samverkan med andra ämnen tillvarata möjligheterna till skapande. Samverkan med ämnet estetisk verksamhet kan till exempel bli aktuell i gymnasieskolan. Elevernas egna skrivförsök, som dikter, noveller, dialoger eller liknande, skapar också en större förståelse för den litterära textens utformning och omvänt.

Skrivandet – ett redskap för tanken

Svenskämnets delar är inflätade i varandra. Att lyssna, se, (sam)tala, läsa och skriva utgör basredskapen för begreppsbildning, kunskapstillägnelse och personlighetsutveckling. Skrivandet är en process där stoffet samlas, bearbetas, skrivs i olika versioner och diskuteras för att presenteras för en mottagare. Skrivandet utvecklas tillsammans med övriga språkliga uttrycksformer. Man lär sig skriva genom att skriva och få gensvar på och bearbeta det man skriver.

Att skriva en egen text är inte självklart för alla. Liksom i fråga om läsning finns en mängd hinder att övervinna. För många elever är ett muntligt och talspråkligt förhållningssätt det enda naturliga. De hävdar att det är mycket bättre att uttrycka sig i ord och handling än genom att skriva. Det är viktigt att med varsamhet få dessa elever att inse vilken nytta de har av att kunna skriva för att skaffa sig kunskaper och reda ut sina tankar.

Det allsidiga skrivandet

Vad man än skriver går man in i en genre med bestämda syften och ibland given form. Genrer som beskrivning och utredning är lätta eller svåra beroende på vilka krav som ställs på deras tillämpning från skrivarens eller läsarens sida. När eleverna kommer till den gymnasiala utbildningen har de redan erfarenhet av de vanligaste skrivformerna och kan därför arbeta över ett brett register av genrer och texttyper.

En allsidig skrivrepertoar är nödvändig. Eleven kan få skriva för sig själv och om sig själv och världen på olika sätt, och skrivandet kan också ske i sakliga, utredande och argumenterande sammanhang, då texten riktar sig till flera bestämda läsare och har bestämda syften. Efter hand ökar skribenten själv sina krav på den egna texten för att den på bästa sätt skall nå fram till sina mottagare. Progression innebär att eleven får sådana skrivuppgifter att han/hon utvecklar sitt skrivande och sitt engagemang så långt det är möjligt.

Ett meningsfullt skrivande utgår från vad eleven uppfattar som intressant eller nödvändigt att skriva om. Det är viktigt att kunna klargöra och formulera egna erfarenheter och kunskaper. Äldre elever finner ofta att den egna livserfarenheten kan användas för att belysa och förklara större sammanhang inom och utom dem själva.

Elevernas egna texter

Det finns ett skrivande som är personligt och därmed mer eller mindre privat, och det finns ett skrivande som är sakligt med ett diskuterande innehåll som är mer eller mindre offentligt. På grundskolenivån har främst det förstnämnda skrivandet odlats. Mycket av det eleverna berättat om har varit personligt och deras privata språk har därmed varit tillräckligt, men de har också arbetat med andra genrer. I gymnasial utbildning krävs att eleverna även behärskar ett språk av mer offentligt slag. Personligt och sakligt skrivande bör inte ställas mot varandra utan snarare komplettera varandra. Därigenom utvecklas båda formerna.

För att öka skrivfärdigheten bör eleverna få möjlighet att skriva ofta, och skrivandet kan integreras med övrig verksamhet. Därmed kan antalet obligatoriska prov reduceras. Eleverna kan få tillfälle att skriva längre, mer sammanhängande texter än vid traditionellt skrivande. Samtidigt kan det diskuteras hur ett utvidgat skrivande skall kunna förenas med rimlig handledning och bedömning av elevernas texter. Att bara skriva och skriva utan att få någon form av handledning torde vara ganska verkningslös. Det som skrivs skall också läsas av en mottagare och här kan elever hjälpa varandra. Det är inte nödvändigt att läraren ingående granskar varje inlämnad text i varje särskilt fall.

Innehåll och form hör samman. De är primära kategorier att ta hänsyn till vid läsning och bedömning av elevernas texter. Först och främst kan innehållet diskuteras med eleverna och därefter den språkliga formens betydelse för helhetsintryck och begriplighet. Formdiskussionen omfattar många nivåer: textens uppläggning i stort, sammanhang och struktur, fokus i framställningen, styckeindelning, uttrycksfullhet, klarhet i enskilda formulering-

ar etc. All granskning bör ske i positiv anda och med sikte på att eleven själv upptäcker och förstår sina starka och svaga sidor. I arbetet med sina texter behöver också eleverna kunna se hur den egna skrivförmågan ökar, för att de själva aktivt skall kunna påverka sin skrivutveckling.

Språklig orientering

Språket utvecklas i bruk och samspel med andra människor. I undervisningen sker det systematiskt i (sam)talet, läsningen och skrivandet. Där de tre grundfunktionerna övas i sammanhang som är meningsfulla och funktionella för eleven, sker också en utveckling av språket. I flödet fram och åter mellan avsändare och mottagare utmejslas budskapet och får form. Intresset för budskapet koncentreras på relationen mellan parterna och vad som kan gynna eller störa denna relation.

Kunskap i grammatik och språkriktighet är viktiga redskap för analys och beskrivning av språkanvändningen i tal och skrift och för diskussioner om språkets bruk i samhället. Däremot förbättras och utvecklas språket knappast genom träning i till exempel grammatik och ordkunskap om övningen inte ingår i ett motiverat sammanhang, t.ex. vid samtal om elevernas texter.

Den som behärskar sitt språk förfogar över en bred repertoar och kan använda språket i funktionella sammanhang. Kunskap om språket innebär också att känna till dess historia och släktskap med andra språk. Hit hör också dagens språkförändringar: nya ord, grammatiska förändringar i språket och den ömsesidiga påverkan som följer av internationalisering och flerspråkighet i en kultur. Kunskaper om svenska som andraspråk kan ge även svenska elever en ny syn på det egna språket och skapa större förståelse för invandrares språksvårigheter. Förtrogenhet med norska och danska ingår, liksom orientering om språk och språksituation i övriga nordiska länder.

Det språksociologiska fältet är omfattande och kan ge upphov till studier, diskussioner och självständiga undersökningar. Ett viktigt kunskapsområde är språkets roll i samhället, i förhållandet mellan människor från olika generationer, av olika kön, mellan grupper av människor och mellan myndigheter och medborgare. Fältet inkluderar också orientering om andra kommunikationsformer, t.ex. dövas språk. Hit hör också barns språkutveckling, liksom studiet av dialekter, förhållandena för språkliga minoriteter samt iakttagelser och studier av kroppsspråket.

Ämne: Specialidrott

Genom att kombinera studier och idrottsutövning har många ungdomar fått en god start i livet såväl som yrkesmässigt. Undersökningar visar att elever på såväl idrottsgymnasier som gymnasieskolor med hemortsalternativ nått långt inom sin idrottskarriär både nationellt och internationellt. Dessutom påvisar undersökningen att eleverna i genomsnitt ligger bra till yrkesmässigt. Man kan säga att elevens individuella utveckling är mycket god. Däremot skulle det samhälleliga engagemanget kunna öka hos "idrottsevenen"

för såväl samtida som framtida ledarinsatser inom idrotten (instruktör, tränare, administratör, funktionär m.m.) Ungefär 20 % av "idrottsgymnasie-eleverna" går vidare i någon form av utbildning som tränare m.m. Därför är det viktigt att i kurserna markera värdet av att engagera sig i samhällsutvecklingen.

Många barn och ungdomar är mycket intresserade av idrott och påverkas inte minst genom medierna av idrotten i samhället. Idrotten är i vissa fall för många ungdomar en stark norm- och värderingsbärande. Det är därför angeläget att den positiva bilden av idrotten och dess utövande blir synligt i kurserna, för att på sikt motverka negativa tendenser som drogmissbruk, anorexia, bulimi och nedrustningen av etik- och moralvärden både inom idrotten och i samhället.

Genom specialidrott kommer eleverna att tydligare än förr uppleva en skillnad på idrottsundervisningen i stort, eftersom kärn- och karaktärsämnet utgår från ett brett hälsoperspektiv och specialidrott från ett individuellt idrottsperspektiv. Därmed skapas möjligheter att klargöra sambanden mellan idrott, samhälle, hälsa och kultur och ge elever en ny dimension av sitt idrottsutövande.

Eleverna på alla gymnasieskolor i landet har möjlighet att välja specialidrott som individuellt val, kurs A (190 timmar). Enskilda skolor kan genom det lokala tillägget (80–110 timmar) dessutom erbjuda eleverna kurs B och därmed möjliggöra en idrottssatning på hög nivå.

Särskilda kurskommentarer

Ämne: Hemspråk

De tre olika kurserna i hemspråk är samma för alla program med möjlighet till samläsning mellan program och årskurser. För att läsa kursen "Individen och språkanvändningen" skall eleven ha betyget Godkänd i hemspråk från grundskolan eller motsvarande kunskaper. De två följande kurserna förutsätter att eleven har betyget Godkänd på kursen "Individen och språkanvändningen" eller motsvarande kunskaper. Inom ramen för sitt individuella val på 190 poäng kan eleven läsa alla kurserna eller välja att läsa en eller två kurser. Eleven kan även studera sitt hemspråk i stället för språk 2, 3 eller 4.

Hemspråk som utökad studiekurs får läsas under sammanlagt sju år.

Kursplanen i hemspråk gäller för undervisningen i många språk som sinsemellan är mycket olika. Tillämpningen av kursplanen förutsätter därför en anpassning till varje enskilt hemspråk. På samma sätt måste en anpassning ske till olika elevers skilda förutsättningar med hänsyn till att undervisningen omfattar elever med varierande färdighet i hemspråket beroende på t.ex. vistelsetid i Sverige och tidigare studier.

Hemspråksundervisningen bör dock ge eleverna en färdighetsnivå som överstiger den nivå som generellt uppnås vid studier i ett främmande språk.

Det är viktigt att observera att invandrarelever ofta saknar de möjligheter svenska elever har att på ett naturligt sätt använda sitt modersmål i studierna av olika skolämnen. Därmed saknar de till stora delar den verklighet-sanknytning som är så avgörande för framför allt inläring av ord och begrepp. Därför är det speciellt viktigt att sträva mot de mål kursplanen anger med hjälp av ett mångsidigt texturval och genom att göra undervisningen så konkret och verklighetsanknuten som möjligt, inte minst genom att knyta an till elevernas övriga studier. Utgångspunkten för arbetet bör vara elevernas egna erfarenheter och behov.

Ämne: Svenska Skriftlig och muntlig kommunikation

Kursen Skriftlig och muntlig kommunikation är avsedd att förbereda för arbete och studier efter gymnasieskolan och bör därför ligga sent i utbildningen – efter kärnämnet eller parallellt med den senare delen av den andra kärnämneskursen.

Genom sitt innehåll lämpar sig denna kurs synnerligen väl för samverkan av olika slag och mellan olika ämnen och kurser.

Motiv och förklaringar

I karaktärsämnet Svenska står utvecklingen av elevernas kommunikativa färdigheter i centrum. Kursen förbereder för de krav som yrkesliv och vidare studier ställer på såväl språkanvändning som språkform.

Kommunikationsträningen integreras i denna kursplan med alltmer avancerade studier av teori om språk och språkanvändning samtidigt som ett vetenskapligt förhållningssätt bör sätta sin prägel på arbetet. Språkets sociala dimensioner fokuseras med tanke på den kommunikativa processen, och språkets kognitiva funktion, dess betydelse som bärare av kunskap och som redskap för tänkande och inläring, betonas. I detta elevaktiverande och språkstimulerande arbete utvecklas inte bara de kommunikativa färdigheterna; genom integrationen blir även ämneskunskaperna djupare och bredare.

I arbetslivet ställs ofta krav på föredragningar och muntliga presentationer. I högskoleundervisningen förutsätts att studenterna skall delta i seminariediskussioner med längre sammanhängande muntliga inlägg.

Konsten att tala offentligt förvärvar vi genom tillämpning. Om eleverna under gymnasietiden får tillfälle att, t.ex. i samband med redovisningar, framföra längre texter inför grupper av varierande storlek och sammansättning förvärvar de successivt det självförtroende och den kunskap om talandet som är en förutsättning för att de skall kunna och våga tala offentligt i olika sammanhang.

Skrivrepertoaren bör baseras på den offentliga sfärens olika genrer och texttyper med dess uttalade krav på klarhet, precision, koncentration och korrekthet.

Rapporter och utredningar av olika slag ingår som en självklar del i såväl arbetsliv som vidare studier. Under gymnasietiden förbereds eleverna för detta skrivande om de får tillfälle att skriva korta utredande texter, PM och rapporter med anknytning till kärnämnen och karaktärsämnen samt allmänt fackbetonade och programspecifika områden.

Talandet och skrivandet leder till kunskap om texter och texters uppbyggnad. Denna kunskap berikas i sin tur av den läsning av såväl skönlitterära texter som saklitterära texter som bör pågå under hela kursen.

Konsten att läsa – och att lyssna och se – är viktiga komponenter i den totala kommunikativa förmågan. De som tar del av andras texter tillägnar sig inte bara strategier för att tolka och värdera budskap och argumentation; de får också mönster och förebilder för sin språkliga produktion. Denna effekt förstärks om läsningen följs upp med olika former av analys.

Den klassiska arbetsmodellen för textproduktion bygger på retorikens processuella synsätt: texter skapas i växelspel mellan arbetsinsatser av olika slag. Kunskapsområden inventeras och överblickas; det insamlade stoffet sovras och struktureras varpå det planeras och formuleras i en preliminär version för att sedan omarbetas på olika sätt innan det presenteras för mottagaren i form av färdig text.

Om texten skall framföras muntligt bör användaren ha kännedom om tillvägagångssätt och tekniker för framförande/framträdande, och om innehållet skall förmedlas som skriven text måste avsändaren känna till skriftspråkets normer och regelverk.

Det är också värdefullt att bli medveten om att texter ofta byggs upp i samspel med andra. Det gäller speciellt skrivna texter, vilka inte sällan arbetas fram i ett samarbete mellan olika skribenter, i ett växelspel mellan samtal och skrivande.

GyVux 1994/96:5 Estetiska programmet

För varje nationellt program innehåller materialet följande

- programmål
- programmets uppbyggnad i ämnen och kurser
- kursplaner och betygskriterier
- kommentarer

Programmål, kursplaner och betygskriterier, som finns i materialet, är återtryck av de måldokument som kungjorts i Skolverkets författningssamling (SKOLFS). Kursplanerna och betygskriterierna i materialet gäller även för gymnasial vuxenutbildning.

För samtliga program finns kommentarer till programmet som helhet och till enskilda kursplaner. Syftet med dessa är att ge bakgrund och förklaringar till hur ämnen och kurser inom programmet samverkar och hur målen i kursplanerna samspelar med programmålen.

Programmaterialet omfattar det underlag som nationellt framtagits och fastställts som mål för och planering av utbildningen i gymnasieskola och gymnasial vuxenutbildning.

I basutbudet ingår följande:

GyVux 1994/96:1	Barn- och fritidsprogrammet
GyVux 1994:2	Byggprogrammet
GyVux 1994:3	Elprogrammet
GyVux 1994:4	Energiprogrammet
GyVux 1994/96:5	Estetiska programmet
GyVux 1994:6	Fordonsprogrammet
GyVux 1994/96:7	Handels- och administrationsprogrammet
GyVux 1994:8	Hantverksprogrammet
GyVux 1994:9	Hotell- och restaurangprogrammet
GyVux 1994:10	Industriprogrammet
GyVux 1994:11	Livsmedelsprogrammet
GyVux 1994:12	Medieprogrammet
GyVux 1994:13	Naturbruksprogrammet
GyVux 1994/95:14	Naturvetenskapsprogrammet
GyVux 1994/95:15	Omvårdnadsprogrammet
GyVux 1994/95:16	Samhällsvetenskapsprogrammet
GyVux 1994/96:17	Programhandledning, läsåret 1996/97
GyVux 1994/96	Ändringar och tillägg 1, läsåret 1996/97

FRITZES

POSTADRESS: 106 47 STOCKHOLM
FAX: 08-690 91 91, TELEFON: 08-690 91 90

ISSN 1103-8349

ISBN 91-38-309